

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Rawicz na lata 2026–2030

Spis treści

Wykaz skrótów:	4
I. Wprowadzenie	5
1. Metodologia opracowania Strategii	7
2. Podstawy prawne	9
3. Spójność z dokumentami strategicznymi	12
Dokumenty krajowe	12
Dokumenty regionalne	13
Dokumenty lokalne	13
4. Metodologia badań społecznych	14
Cele i ogólne założenia badania	14
Wybór metod i technik badawczych	14
Dobór próby i narzędzie badawcze	15
II. Charakterystyka gminy Rawicz	17
1. Położenie	17
2. Uwarunkowania demograficzne	18
3. Rynek pracy i sytuacja gospodarcza	21
4. Sytuacja mieszkaniowa	24
5. Edukacja i wychowanie	26
6. Kultura, sport i rekreacja	30
7. Opieka zdrowotna	34
8. Bezpieczeństwo publiczne	35
9. Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej	38
10. Gminny system pomocy społecznej	46
11. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	52
III. Problemy społeczne na terenie gminy Rawicz w opinii dorosłych mieszkańców	53
1. Charakterystyka respondentów	53
2. Wyniki badania	55

IV. Sytuacja społeczna gminy Rawicz, w tym charakterystyka grup społecznych	82
1. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej	82
2. Wsparcie osób z niepełnosprawnością.....	88
3. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień.....	93
4. Przeciwdziałanie przemocy domowej	96
5. Aktywność i integracja społeczna seniorów.....	100
6. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	104
7. Wsparcie osób z problemem ubóstwa	108
8. Zdrowie psychiczne.....	111
V. Część programowa	113
1. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych.....	114
2. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych	115
Cel strategiczny nr 1	116
Cel strategiczny nr 2	120
Cel strategiczny nr 3	124
Cel strategiczny nr 4	129
Cel strategiczny nr 5	133
Cel strategiczny nr 6	136
3. Ramy finansowe Strategii	138
4. System wdrażania Strategii	140
5. System aktualizacji Strategii	141
6. Komunikacja społeczna i promocja Strategii	141
7. Monitoring i ewaluacja.....	142
8. Wyniki i podsumowanie	147
Bibliografia	150
Spis tabel, wykresów i rysunków.....	151

Wykaz skrótów:

CUS - Centrum Usług Społecznych

CWES - Centrum Wsparcia Ekonomii Społecznej

DDP - Dom Dziennego Pobytu w Rawiczu

DK - Dom Kultury w Rawiczu

DPS - Dom Pomocy Społecznej

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

KGW - Koło Gospodyń Wiejskich

KIS - Klub Integracji Społecznej

KPP - Komenda Powiatowa Policji

KS - Klub Seniora

LCW - Lokalne Centrum Wolontariatu

OSiR - Ośrodek Sportu i Rekreacji

OSL - Organizowanie Społeczności Lokalnej

PAL - Program Aktywności Lokalnej

PCPR - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawiczu

PFRON - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PPP - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

PPiOZP - Punkt Profilaktyki i Ochrony Zdrowia Psychicznego

PSONI - Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelleksualną

PUP - Powiatowy Urząd Pracy

RBP - Rawicka Biblioteka Publiczna

RUTW - Rawicki Uniwersytet Trzeciego Wieku

SOSW - Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

SR - Sąd Rejonowy

ŚDS - Środowiskowy Dom Samopomocy

UM - Urząd Miejski Gminy Rawicz

WTZ - Warsztat Terapii Zajęciowej

I. Wprowadzenie

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX w. były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów polityki społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Konsekwencje pojawienia się wirusa SARS-CoV-2 i wywołanej przez niego choroby COVID-19 spowodowały konieczność zredefiniowania zaplanowanych działań. Skutki ekonomiczne, gospodarcze oraz społeczne pandemii będą dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej, uwydatniając stare i generując nowe ryzyka socjalne. Na poziomie lokalnym można do nich zaliczyć kryzys gospodarczy skutkujący, m.in. poważnymi skutkami dla rynku pracy, rozwarstwienie społeczne pociągające za sobą ryzyko wzrostu liczby osób wykluczonych ze społeczeństwa, zwiększenie skali ubóstwa, ujawnianie się nowych konfliktów społecznych, wzrost zachowań indywidualistycznych w miejsce zachowań wspólnotowych, wpływających negatywnie na jakość kapitału społecznego i więzi społecznych, czy problem organizacji i zarządzania czasem osób

¹ Kwaśniewski J., *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*.

starszych. To tylko część z wielu negatywnych konsekwencji jakie może za sobą pociągać pandemia koronawirusa².

Obecnie polityka socjalna naszego kraju stoi przed kolejnym wyzwaniem, jakim jest konflikt rosyjsko-ukraiński i związany z nim napływ uchodźców. Migracje wojenne mogą mieć charakter długotrwały, co będzie wpływało bezpośrednio nie tylko na migrantów, ale całe społeczeństwo polskie i wymagało korekt polityk społecznych. Kryzys wywołany przez wojnę w Ukrainie musi skłonić Polskę do modernizacji systemu usług społecznych w sposób adekwatny do nowej sytuacji³.

Polityka społeczna w czasie kryzysu wymaga specjalnej uwagi i planowania, wykorzystując przy tym swoje instrumenty zarówno interwencyjne – w perspektywie krótkoterminowej, jak i w okresie długoterminowym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rawicz na lata 2026-2030⁴ jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mające na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Gminy. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych.

Strategia będzie służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, lokalna polityka społeczna wymaga od jej realizatorów strategicznego podejścia. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy.

² N. G. Pikuła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, *Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa*, Kraków 2020, s. 9-16.

³ E. Bendyk, P. Buras, *Polska wobec wojny, Polska w świecie po wojnie Zadania na nowy czas*, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa, 2022, s. 1-7.

⁴ Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rawicz na lata 2026-2030” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rawicz na lata 2026-2030 zawiera kilka części składowych: charakterystykę Gminy, diagnozę sytuacji społecznej oraz część programową obejmującą misję, wizję, cele, zadania przewidziane do realizacji, ramy finansowe, zakładane rezultaty, system wdrażania, monitoring i ewaluację. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

- ▶ wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej,
- ▶ wsparcie osób z niepełnosprawnością,
- ▶ zdrowie psychiczne,
- ▶ profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- ▶ przeciwdziałanie przemocy domowej,
- ▶ aktywność i integracja społeczna seniorów,
- ▶ promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- ▶ wsparcie osób z problemem ubóstwa.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rawicz na lata 2026-2030 określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów oraz pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych, co pozwoli na zapewnienie mieszkańcom Gminy dogodnych warunków do rozwoju i przyczyni się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa społecznego.

1. Metodologia opracowania Strategii

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rawicz na lata 2026-2030 są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Mimo, iż horyzont czasowy nie został wskazany w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, powinien precyzować główne

działania Gminy w zakresie zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w długim okresie, tj. 5-10 lat.

Obligatoryjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia jej w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Nadrzędność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nad programami o charakterze taktycznym, takimi jak Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej, Program Wspierania Rodziny czy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, wymusza na podmiotach odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie Strategii ujęcia w niej określonych elementów. Poniżej zawarte zostały elementy wchodzące w skład Strategii oraz poszczególne etapy jej opracowania.

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Lp.	Etap	Charakterystyka
1.	Analiza strategiczna	Analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier oraz potencjału umożliwia wskazanie obszarów problemowych występujących w Gminie. Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, ich problemach i potrzebach jest analiza danych zastanych, czyli bieżącej dokumentacji urzędowej, danych demograficzno-gospodarczych oraz trendów społecznych. Na tym etapie ocenie poddaje się również otoczenie jednostki samorządowej. Informacji w tym zakresie dostarczają również przeprowadzone na terenie Gminy badania społeczne.
2.	Sformułowanie wizji i misji Strategii	Wizja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest swoistym obrazem, do którego dąży Gmina za sprawą realizacji celów w niej wskazanych, natomiast misja określa nadrzędny powód opracowania Strategii.
3.	Określenie celów i priorytetowych zadań	W następstwie prawidłowo przeprowadzonej analizy strategicznej możliwe jest wskazanie głównych obszarów problemowych występujących na terenie Gminy.

		Ich identyfikacja i określenie kompleksowych działań minimalizujących ich skalę zapewnia realizację polityki społecznej zgodnej z oczekiwaniami i potrzebami, a także podniesienie jakości życia lokalnej społeczności.
4.	Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii	Ostatnim elementem Strategii jest określenie planu, zgodnie z którym ma zostać zrealizowana podczas okresu jej obowiązywania. Zarówno źródła i ramy finansowe, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów, sposób komunikacji, jak i sprawozdawczość mają niebagatelny wpływ na stopień i jakość jej wdrożenia, dlatego w trakcie i po jej zakończeniu należy przeprowadzić ewaluację, umożliwiającą ocenę działań w odniesieniu do zamierzonych celów.

Źródło: opracowanie własne

2. Podstawy prawne

Opracowana całościowa, spójna i wieloletnia koncepcja rozwiązywania problemów społecznych gminy lub powiatu, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest uwarunkowana prawnie. Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.), do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy „*opracowanie oraz realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka*”.

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki państwa. Najistotniejsze ustawy kompetencyjne, nakładające na administrację rządową i samorządową określone obowiązki to m.in.:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.,
2. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego,
3. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego,
4. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie,

5. ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej,
6. ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych.

Akty prawne dotyczące wsparcia rodziny i dziecka:

1. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
2. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
3. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
4. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
5. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
6. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
7. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
9. ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3,
10. ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich.

Akty prawne dotyczące ochrony zdrowia oraz przeciwdziałaniu uzależnieniom:

1. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
2. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
3. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
4. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego.

Akty prawne dotyczące oświaty, zatrudnienia oraz wsparcia socjalnego:

1. ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
2. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
3. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
4. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,

5. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu niektórych przedsięwzięć mieszkaniowych,
6. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
7. ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym,
8. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
9. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego,
10. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
11. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
12. uchwała Nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028,
13. ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Akty prawne normujące aspekty finansowe:

1. ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
2. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych,
3. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości,
4. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
5. ustawa z dnia 11 września 2019 r. prawo zamówień publicznych.

Akty prawne normujące pobyt cudzoziemców na terenie kraju:

1. ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
2. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji,
3. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
4. ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

3. Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rawicz na lata 2026-2030 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Rozdział ten przedstawia opis wyżej wymienionych dokumentów strategicznych.

Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rawicz na lata 2026-2030 jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- ▶ **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)**, będąca aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, stanowi obowiązujący, kluczowy dokument dla Polski, w zakresie średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia zawiera rekomendacje dla polityk publicznych oraz jest podstawą dla zmian w systemie zarządzania rozwojem.
- ▶ **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**, której celem jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia⁵.
- ▶ **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030** stanowiąca kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków.

⁵ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.

Ponadto wymienić należy również dokumenty mające wpływ na kształtowanie polityki społecznej, takie jak:

- ▶ Strategia Demograficzna 2040,
- ▶ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- ▶ Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027 z perspektywą do roku 2030,
- ▶ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej,
- ▶ Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030,
- ▶ Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.).

Dokumenty regionalne

Na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami strategicznymi dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rawicz są: Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku, Strategia Polityki Społecznej Województwa Wielkopolskiego do roku 2030, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Rawickim na lata 2021-2030 oraz Wielkopolski Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych na lata 2023-2026.

Dokumenty lokalne

Najistotniejszym dokumentem strategicznym na poziomie lokalnym jest Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Rawicz na lata 2021-2027, odpowiadająca na zachodzące zmiany w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Dokument wyznacza podstawowe kierunki rozwoju, które mają za zadanie zapewnić odpowiednią jakość i poziom życia mieszkańców, równocześnie przeciwdziałając negatywnym zjawiskom i barierom.

4. Metodologia badań społecznych

Cele i ogólne założenia badania

Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

Celem takiej diagnozy jest poznanie problemów, a przedmiotem są różne zjawiska społeczne. O diagnozie społecznej w węższym znaczeniu mówimy, gdy badania dotyczą rozpoznawania zdarzeń i sytuacji społecznych ze względu na ich dotkliwość i potrzebę zmian. Zgodnie z tą definicją, przedmiotem badania są zdarzenia i sytuacje społecznie dotkliwe, celem – zmiana społeczna, efektem zaś – przede wszystkim wnioski i zalecenia dla praktyki⁶.

Niniejsza diagnoza realizowana przez Gminę Rawicz ma na celu ukazanie skali różnych problemów społecznych występujących wśród dorosłych mieszkańców.

Wybór metod i technik badawczych

Przez metodę badawczą rozumie się na ogół system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do jakiego się świadomie zmierza⁷. Wyróżnia się metody ilościowe i jakościowe. Zarówno jedno, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań socjologicznych. Badania wśród dorosłych mieszkańców zostały wykonane zgodnie z metodą ilościową za pomocą techniki **CAWI** (ang. *Computer Assisted Web Interview*) zakładającej przeprowadzenie badań za pomocą kwestionariuszy ankiet udostępnianych drogą elektroniczną oraz **PAPI** (ang. *Paper and Pencil Interview*), polegającej na bezpośrednim komunikowaniu się ankietera w formie papierowej.

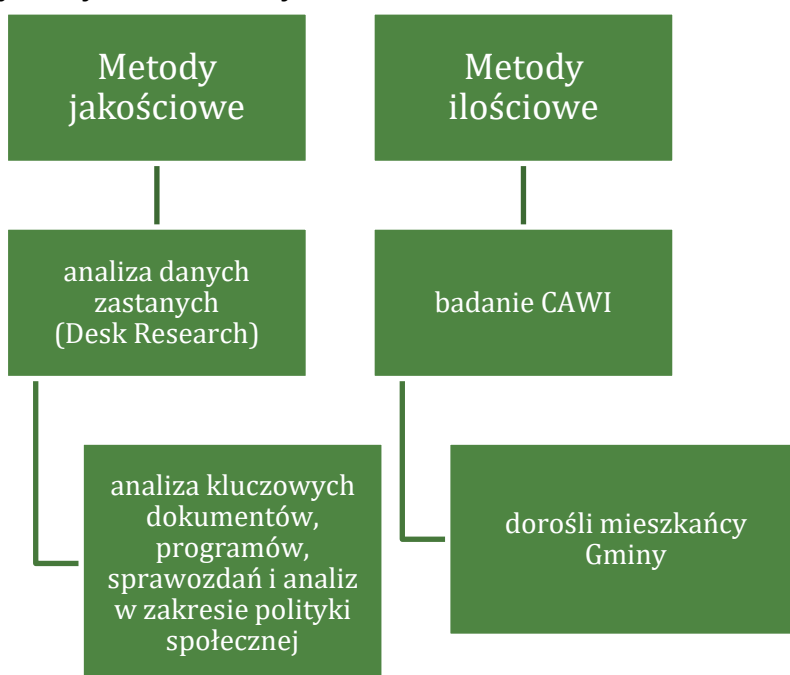
⁶ Szatur – Jaworska B., *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*, s. 109.

⁷ Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, s. 60.

W ramach przeprowadzonych badań, wykorzystano również **analizę danych zastanych** (ang. *Desk Research*), czyli technikę badawczą polegającą na kompilacji, analizowaniu oraz przetwarzaniu danych i informacji pochodzących z istniejących źródeł, a następnie formułowaniu na ich podstawie wniosków dotyczących badanego problemu. Analizie poddane zostały dane z Głównego Urzędu Statystycznego oraz wszystkie programy wykonawcze, raporty, sprawozdania i analizy w zakresie polityki społecznej prowadzonej w Gminie Rawicz.

Rysunek 1. Wykorzystane metody i techniki badawcze

Źródło: opracowanie własne

Dobór próby i narzędzie badawcze

Najczęściej badana zbiorowość jest zbyt liczna, aby objąć działaniami jej wszystkich członków, dlatego wybiera się grupę reprezentatywną. Wykorzystany w diagnozie losowy dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie Gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk. Badania zostały przeprowadzone na przełomie lipca i sierpnia 2025 roku i wzięło w nich udział **260 dorosłych mieszkańców** z terenu gminy Rawicz. Kwestionariusze ankiety użyte do zebrania danych, składały się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru.

W niniejszym dokumencie przedstawiono wyniki badań w ujęciu procentowym, które zaokrąglono do wartości dziesiętnych. Z uwagi na to, suma procentowego udziału odpowiedzi w danym pytaniu może odbiegać o +/- 1,0 pp. od 100%.

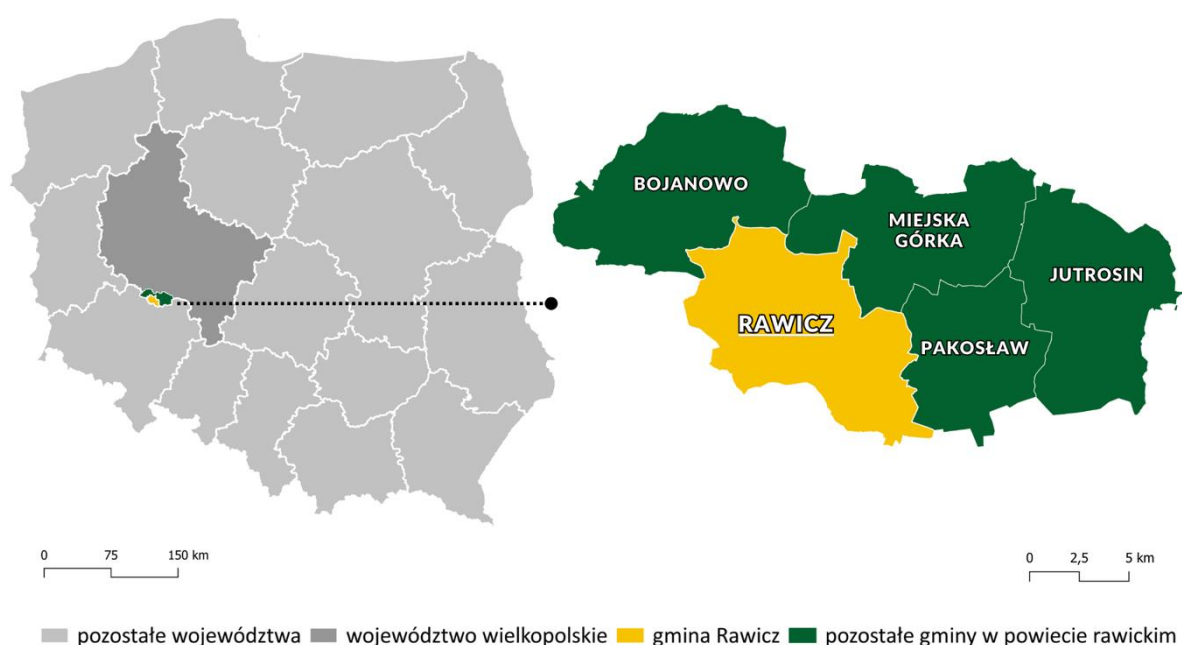

II. Charakterystyka gminy Rawicz

1. Położenie

Gmina Rawicz to gmina miejsko-wiejska położona w południowo-zachodniej części województwa wielkopolskiego, w powiecie rawickim, przy granicy z województwem dolnośląskim. Zajmuje powierzchnię 133,64 km² i obejmuje zarówno miasto Rawicz, jak i 22 sołectwa. Powierzchnia miasta Rawicz wynosi 8,65 km².

Rysunek 2. Położenie gminy Rawicz

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k)

Gmina graniczy bezpośrednio z sześcioma gminami (w tym z czterema znajdującymi się w powiecie rawickim): Bojanowo, Miejska Górka, Pakosław, Milicz, Żmigród oraz Wąsosz. Administracyjnie obejmuje miasto Rawicz oraz tereny wiejskie, a samo miasto podzielone jest na 6 osiedli będących jednostkami pomocniczymi. Użytki rolne zajmują 74% powierzchni gminy, a lasy – 17%, co nadaje jej rolniczo-leśny charakter. Na terenie gminy znajdują się również cenne przyrodniczo obszary, takie jak rezerwat „Dębno” i Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Baryczy”.

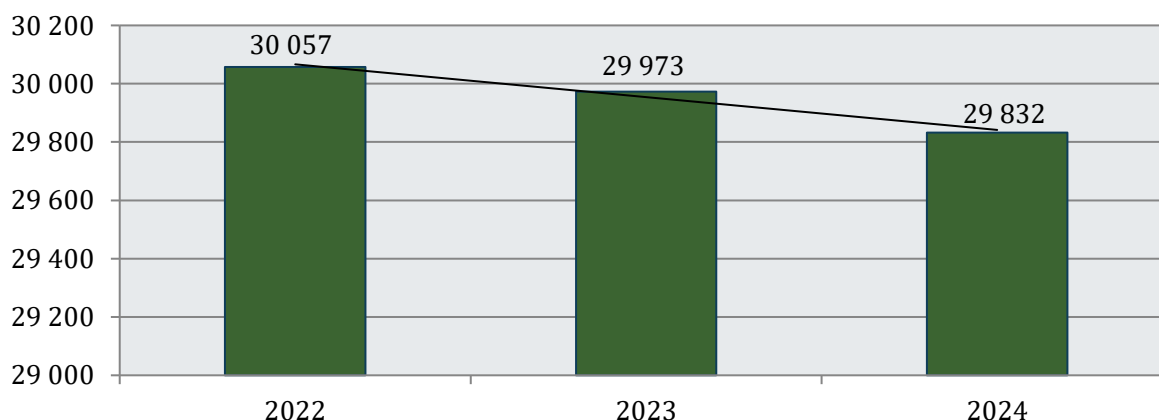

2. Uwarunkowania demograficzne

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Gminę Rawicz w 2024 roku zamieszkiwało 29 832 osoby. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba mieszkańców systematycznie się zmniejszała, co obrazuje poniższy wykres i naniesiona linia trendu. W stosunku do roku ubiegłego spadła o 0,5%, natomiast w porównaniu do roku 2022 o 0,7%.

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Rawicz w latach 2022-2024

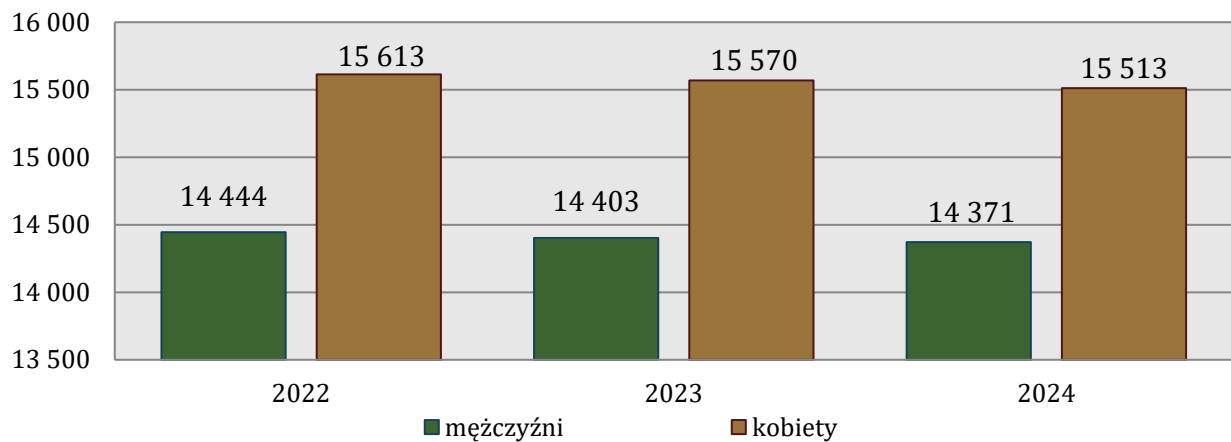

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba kobiet zamieszkujących gminę Rawicz jest nieco większa od liczby mężczyzn – kobiety stanowią 52,0% ogólnej liczby ludności (15 513 kobiet), natomiast mężczyźni 48,1% (14 371 mężczyzn). Współczynnik feminizacji w Gminie wynosi 108, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypada 108 kobiet.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Rawicz na przestrzeni lat 2022-2024

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów jest w gminie Rawicz ujemny i wynosi -96 (stan na koniec 2024 roku), co odpowiada przyrostowi naturalnemu -3,21 na 1000 mieszkańców. Jest to wartość mniejsza w porównaniu do wartości w całej Polsce, tj. -4,17 oraz większa w odniesieniu do wartości w województwie wielkopolskim (-2,80). Na przestrzeni lat 2022–2024 przyrost naturalny w gminie Rawicz był ujemny, jednak można zauważyć niejednoznaczną tendencję zmian. W 2022 roku wyniósł -52, w 2023 spadł do -114, natomiast w 2024 roku poprawił się nieznacznie do poziomu -96.

Tabela 2. Przyrost naturalny w gminie Rawicz na przestrzeni lat 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
urodzenia żywe	256	195	218
zgony	308	309	314
przyrost naturalny	-52	-114	-96

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w gminie Rawicz według ekonomicznych grup wieku w roku 2024 przedstawia się następująco:

- 19,3% jest w wieku przedprodukcyjnym – do 17 lat;
- 57,8% mieszkańców Gminy jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64;

- 22,9% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym (65 lat i więcej dla mężczyzn, 60 lat i więcej dla kobiet).

Na przestrzeni lat 2022–2024 w gminie Rawicz widoczna jest stopniowa zmiana struktury ludności według ekonomicznych grup wieku. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym nieznacznie spadł – z 19,9% w 2022 roku do 19,3% w 2024 roku. Udział osób w wieku produkcyjnym również wykazuje tendencję spadkową – z 58,1% do 57,8%. Jednocześnie obserwuje się systematyczny wzrost odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym – z 22,0% w 2022 roku do 22,9% w 2024 roku. Dane te wskazują na proces stopniowego starzenia się społeczeństwa, typowy również dla innych regionów kraju.

Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2022-2024 (w procentach)

wyszczególnienie	2022	2023	2024
wiek przedprodukcyjny	19,9	19,5	19,3
wiek produkcyjny	58,1	57,8	57,8
wiek poprodukcyjny	22,0	22,6	22,9

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w gminie Rawicz. W 2022 roku w ruchu wewnętrznym odnotowano 301 osób, które zameldowały się na pobyt stały, oraz 303 osoby, które się wymeldowały, co dało nieznacznie ujemne saldo na poziomie -2. W 2023 roku sytuacja uległa poprawie – saldo osiągnęło wartość dodatnią (10), jednak w 2024 roku znów spadło do -12. W przypadku migracji zagranicznych, w 2022 roku zarejestrowano 2 osoby przybyłe z zagranicy (imigracja) oraz 22 osoby opuszczające gminę (emigracja), co dało wyraźnie ujemne saldo wynoszące -20. W latach 2023 i 2024 imigracja utrzymała się na poziomie 9 osób rocznie, przy jednoczesnym znacznym spadku emigracji do 4 osób, co przełożyło się na dodatnie saldo migracji zagranicznych w wysokości +5 w obu latach.

Tabela 4. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w gminie Rawicz w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
migracje wewnętrzne na pobyt stały (napływ)	301	449	365
migracje zagraniczne na pobyt stały (imigracja)	2	9	9
migracje wewnętrzne na pobyt stały (odpływ)	303	439	377
migracje zagraniczne na pobyt stały (emigracja)	22	4	4
saldo migracji wewnętrznych	-2	10	-12
saldo migracji zagranicznych	-20	5	5

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

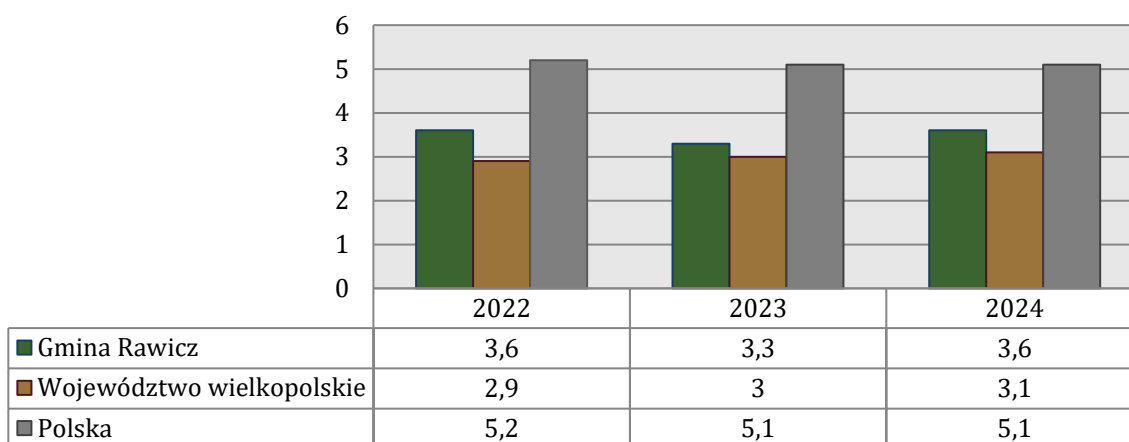
3. Rynek pracy i sytuacja gospodarcza

Istotnym miernikiem stanu rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która wyraża procentowy udział liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy w ogólnej liczbie ludności aktywnej zawodowo. Wskaźnik ten pozwala na ocenę skali problemu bezrobocia w danej społeczności oraz identyfikację obszarów wymagających interwencji w zakresie polityki zatrudnienia i aktywizacji zawodowej. Istotnym miernikiem stanu rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która wyraża procentowy udział liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy w ogólnej liczbie ludności aktywnej zawodowo. Wskaźnik ten pozwala na ocenę skali problemu bezrobocia w danej społeczności oraz identyfikację obszarów wymagających interwencji w zakresie polityki zatrudnienia i aktywizacji zawodowej.

Jak wynika z danych, stopa bezrobocia w 2024 roku w gminie Rawicz wyniosła 3,6%. Był to poziom niższy niż średnia krajowa (5,1%), a także nieco wyższy niż stopa bezrobocia w województwie wielkopolskim (3,1%). W ujęciu trzyletnim sytuacja w Gminie pozostaje stosunkowo stabilna – bez większych wahań, z niewielkimi różnicami w stosunku do poziomu wojewódzkiego i krajowego. Szczegółowe dane dla lat 2022–2024 prezentuje kolejny wykres.

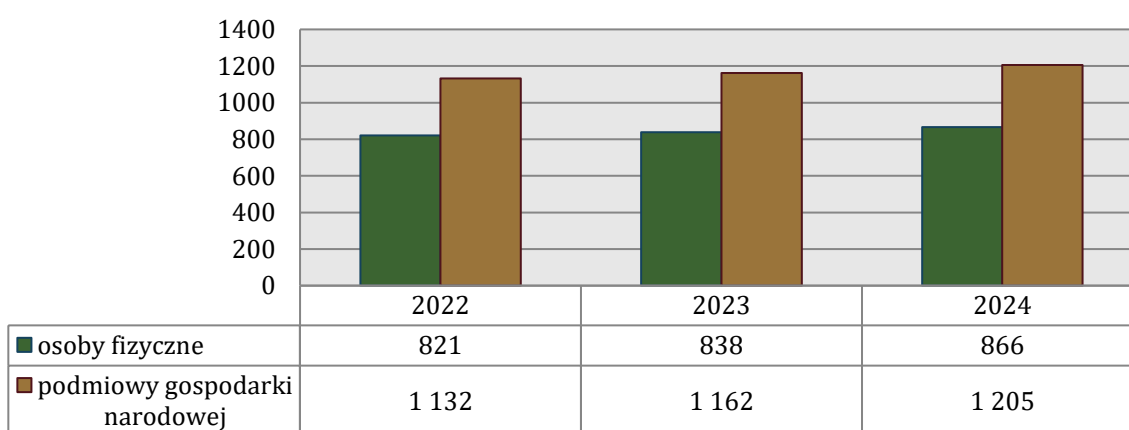
Wykres 3. Stopa bezrobocia w gminie Rawicz na przestrzeni lat 2022-2024 w porównaniu do województwa wielkopolskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w %)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Jednym z kluczowych mierników aktywności gospodarczej na danym obszarze jest liczba podmiotów gospodarki narodowej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. W Gminie Rawicz na koniec 2024 roku zarejestrowanych było 1 205 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 866 stanowiły działalności osób fizycznych, co odpowiada 71,9% ogółu. Rok wcześniej, w 2023 roku, działało 1 162 podmioty, w tym 838 działalności osób fizycznych (72,1%). W 2022 roku liczba podmiotów gospodarki narodowej wynosiła 1 132, z czego 821 prowadziły osoby fizyczne (72,5%).

Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON oraz osoby fizyczne prowadzące działalność w gminie Rawicz w latach 2022-2024

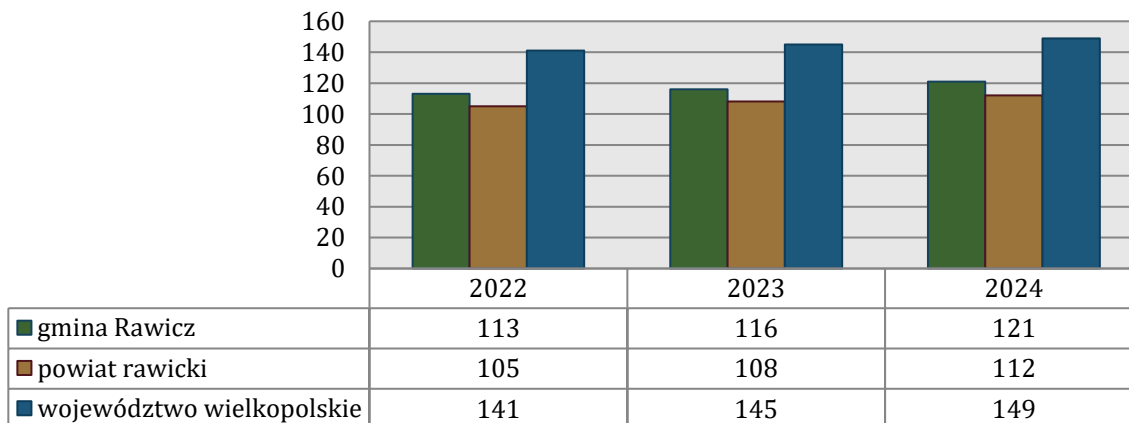
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największą grupę podmiotów gospodarczych działających w gminie Rawicz stanowią mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające od 0 do 9 pracowników – jest ich 3 427. Kolejną kategorię tworzy 129 małych przedsiębiorstw z liczbą pracowników mieszczącą się w przedziale 10-49 osób. W Gminie funkcjonuje również 35 średnich przedsiębiorstw, zatrudniających od 50 do 249 osób, a także 5 dużych podmiotów, w których pracuje od 250 do 999 pracowników⁸.

Porównując wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców, sytuacja w gminie Rawicz prezentuje się korzystniej niż w powiecie rawickim, ale jednocześnie pozostaje poniżej wartości odnotowanych w województwie wielkopolskim. W 2024 roku wskaźnik dla gminy Rawicz wynosił 121 podmiotów na 1 000 ludności, podczas gdy w powiecie rawickim było to 112, a w województwie wielkopolskim 149. Na przestrzeni lat 2022-2024 widoczny jest stopniowy wzrost tego wskaźnika we wszystkich analizowanych jednostkach – w Gminie Rawicz od 113 do 121, w powiecie rawickim od 105 do 112, a w województwie od 141 do 149.

Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na 1 000 mieszkańców w gminie Rawicz, powiecie rawickim, województwie wielkopolskim oraz Polsce w latach 2022-2024

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

⁸ <https://bdl.stat.gov.pl>

4. Sytuacja mieszkaniowa

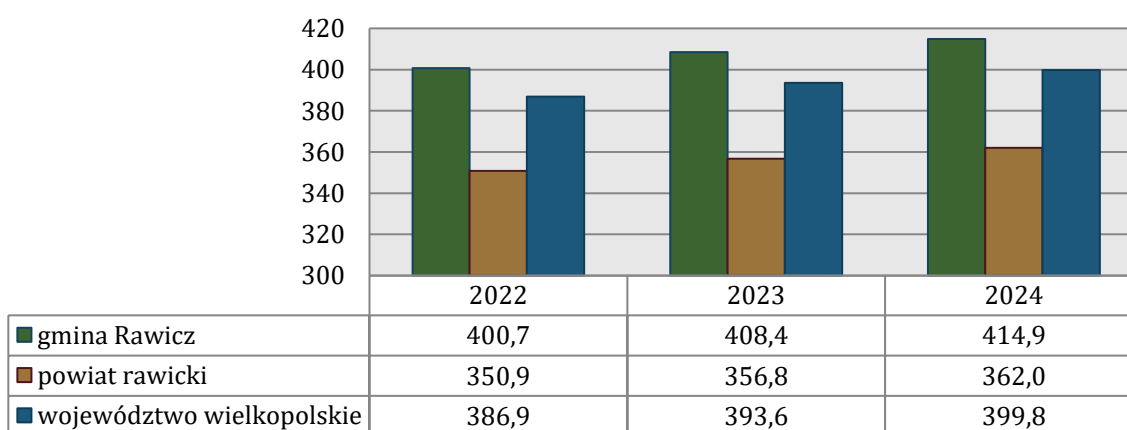
Z dostępnych danych wynika, że całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Rawicz na koniec 2024 roku obejmowały 12 378 mieszkań. W analizowanym okresie ich liczba stopniowo rosła – z 12 032 w 2022 roku do 12 222 w 2023 roku, osiągając najwyższy poziom w roku 2024. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania utrzymywała się na względnie stabilnym poziomie i w 2024 roku wyniosła 79,0 m². Na terenie Gminy w 2022 roku znajdowało się 739 lokali komunalnych, natomiast w kolejnych latach brak jest dostępnych danych w tym zakresie.

Tabela 5. Zasoby mieszkaniowe w gminie Rawicz na przestrzeni lat 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba mieszkań	12 032	12 222	12 378
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m2]	78,7	78,9	79,0
liczba lokali komunalnych	739	b.d.	b.d.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Zgodnie z dostępnymi danymi, liczba mieszkań przypadających na 1 000 mieszkańców w gminie Rawicz w 2024 (414,9) roku była większa zarówno w porównaniu z ich liczbą w powiecie rawickim (362,0), jak i w województwie wielkopolskim (399,8). W latach 2022-2024 można zauważyć, że liczba mieszkań przypadających na 1 000 mieszkańców systematycznie wzrastała. Podobne tendencje dostrzegalne są w przypadku Województwa i Powiatu. Szczegółowe dane przedstawia kolejny wykres.

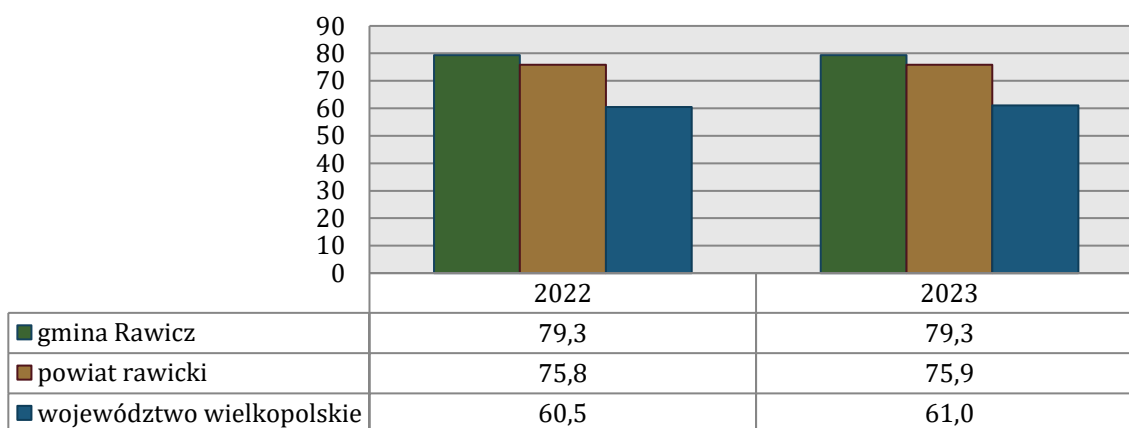

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Analizie poddano również infrastruktury technicznej na terenie Gminy, stanowiącej jeden z ważniejszych elementów poprawy warunków życia mieszkańców. Pod uwagę wzięto lata 2022-2023, ponieważ za 2024 rok odnotowano brak danych. W przypadku sieci kanalizacyjnej, w gminie Rawicz w 2023 roku 79,3% budynków było podłączonych do tego typu instalacji, co stanowi wyższą wartość do tej określonej dla powiatu rawickiego (75,9%) oraz województwa wielkopolskiego (61,0%).

Wykres 6. Budynki podłączone do kanalizacji w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych w gminie Rawicz, powiecie rawickim i województwie wielkopolskim w latach 2022-2023

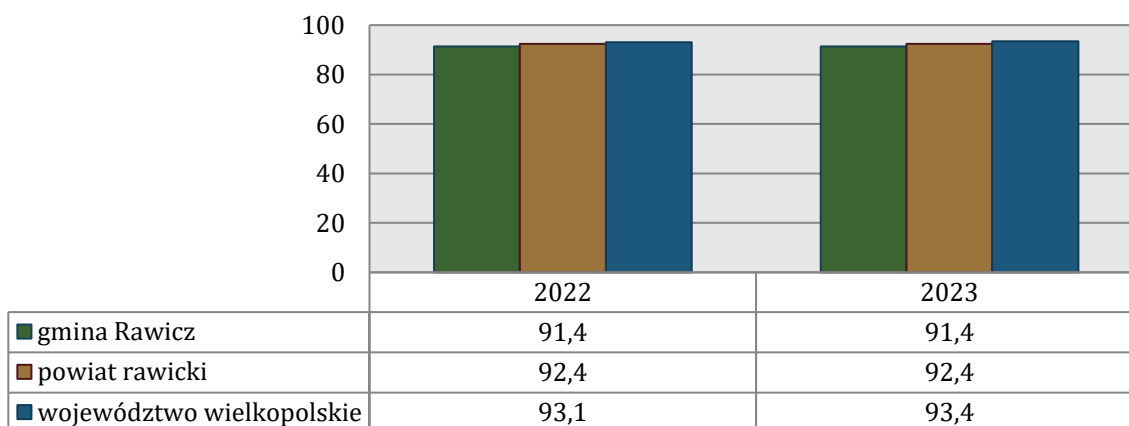

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W przypadku liczby budynków podłączonych do instalacji wodociągowej w ogóle budynków mieszkalnych także wzięto pod uwagę lata 2022-2023 ze względu na brak danych za 2024 rok. W 2023 roku w gminie Rawicz wskaźnik kształtował się na poziomie 91,4%, co stanowi nieznacznie niższą wartość w porównaniu do Powiatu (92,4%) oraz Województwa (93,4%). W 2022 roku sytuacja była podobna – wskaźnik dla gminy Rawicz wyniósł 91,4%, dla Powiatu – 92,4%, a dla Województwa było to 93,1%.

Wykres 7. Budynki podłączone do wodociągu w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych w gminie Rawicz, powiecie rawickim i województwie wielkopolskim w latach 2022-2023

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

5. Edukacja i wychowanie

Edukacja stanowi fundament rozwoju społeczności lokalnej, kształtując kompetencje i możliwości młodego pokolenia. Jednostki oświatowe w Gminie pełnią nie tylko funkcję edukacyjną, ale także wspierają rozwój społeczny i kulturalny uczniów. Współczesne wyzwania w obszarze edukacji wymagają efektywnego wykorzystania dostępnych zasobów, modernizacji infrastruktury oraz wdrażania nowoczesnych metod nauczania, aby zapewnić każdemu dziecku równy start i wsparcie w jego ścieżce rozwoju.

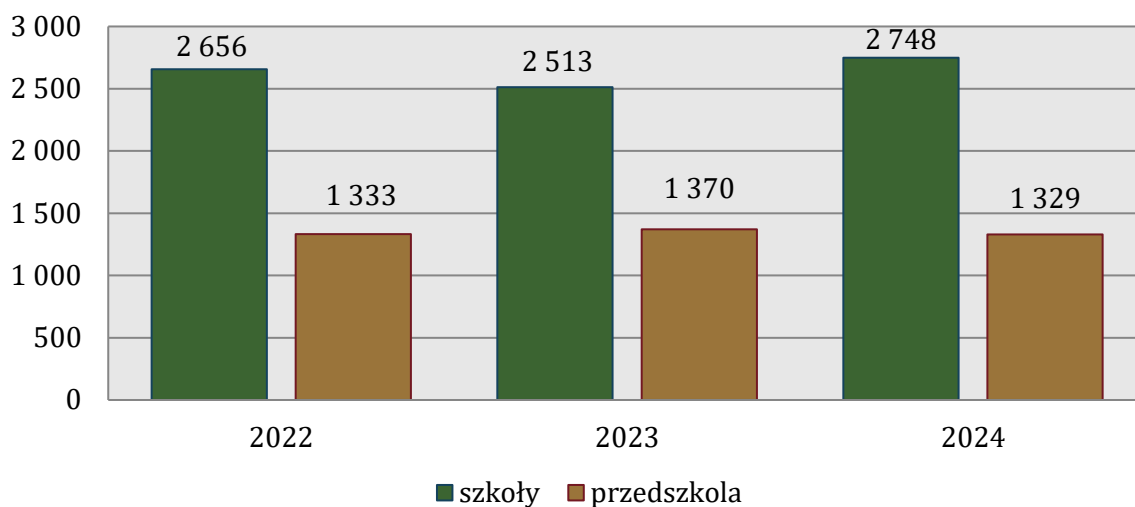
Gmina Rawicz w roku szkolnym 2024/2025 była **organem prowadzącym** dla: 12 przedszkoli publicznych, 7 przedszkoli niepublicznych oraz 8 szkół podstawowych⁹.

Na dzień 31 grudnia 2024 roku w gminie Rawicz do szkół uczęszczało 2 748 uczniów, co oznacza wzrost względem dwóch poprzednich lat – 2 513 uczniów w 2023 roku oraz 2 656 w 2022 roku. W 2024 roku z wychowania przedszkolnego korzystało łącznie 1 329 dzieci, w tym 970 w przedszkolach publicznych i 359 w niepublicznych. Warto zauważyć, że liczba dzieci w przedszkolach pozostaje na porównywalnym poziomie względem lat wcześniejszych – 1 370 w 2023 roku i 1 333 w 2022 roku.

⁹ Raport o stanie gminy Rawicz za 2024 rok.

Wykres 8. Liczba uczniów w szkołach i przedszkolach prowadzonych przez gminę Rawicz w latach 2022-2024

Źródło: Raport o stanie gminy Rawicz za 2022, 2023 i 2024 rok

W kolejnej tabeli przedstawiono liczbę uczniów z podziałem na szkoły, do których uczęszczają. W 2024 roku największą liczbę uczniów spośród szkół podstawowych w gminie Rawicz odnotowano w Szkole Podstawowej nr 4 im. W. Broniewskiego w Rawiczu – 745 uczniów. Niewiele mniej, bo 744 uczniów, uczęszczało do Szkoły Podstawowej im. Janusza Korczaka w Sierakowie. Najmniej liczną placówką pozostaje natomiast Szkoła Podstawowa w Słupi Kapitulnej, z 81 uczniami. Szczegółowe dane przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 6. Liczba uczniów w poszczególnych szkołach na terenie Gminy w latach 2022-2024

wyszczególnienie	liczba uczniów		
	2022	2023	2024
Szkoła Podstawowa nr 1 im. A. Mickiewicza w Rawiczu w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 1 w Rawiczu	222	204	201
Szkoła Podstawowa nr 3 im. K. Makuszyńskiego w Rawiczu	355	304	339
Szkoła Podstawowa nr 4 im. W. Broniewskiego w Rawiczu	710	678	745
Szkoła Podstawowa nr 5 im. K. Kurpińskiego w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2 w Rawiczu	324	301	299
Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Sierakowie	641	659	744
Szkoła Podstawowa w Masłowie w Zespole SzkolnoPrzedszkolnym w Masłowie	171	154	180
Szkoła Podstawowa w Słupi Kapitulnej w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Słupi Kapitulnej	77	75	81
Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Zielonej Wsi w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Zielonej Wsi	156	138	159
Razem	2 656	2 513	2 748

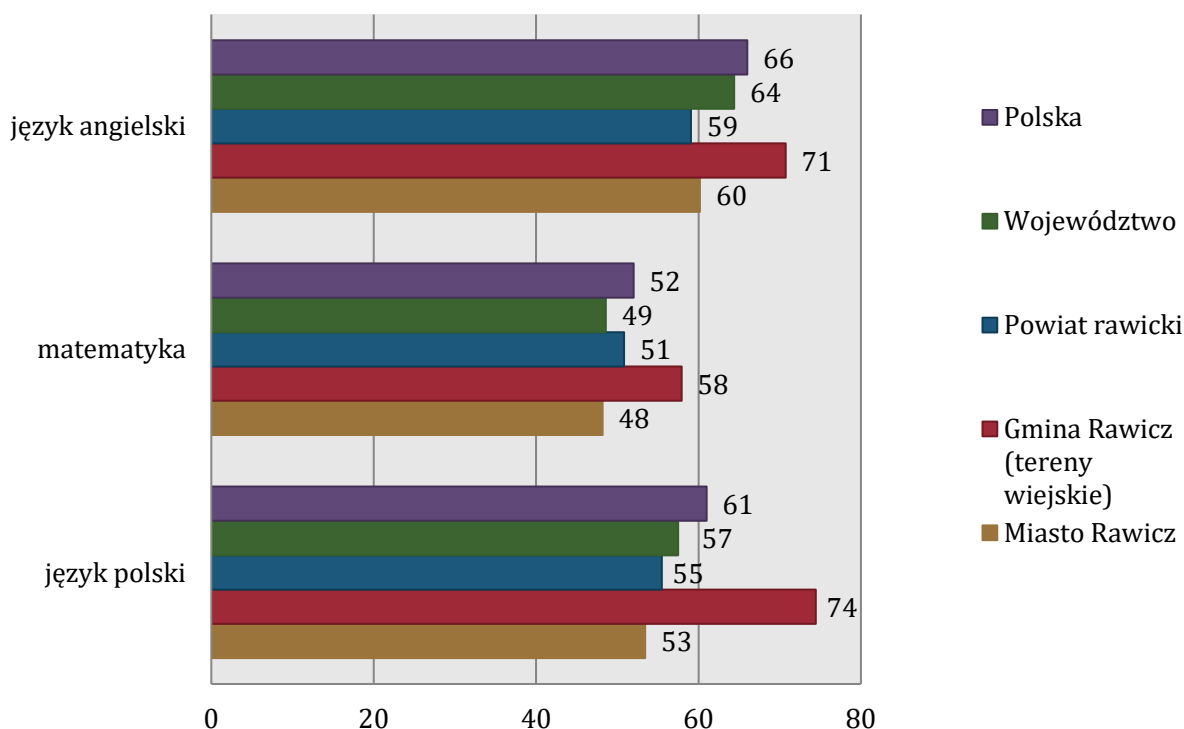
Źródło: Raport o stanie gminy Rawicz za 2022, 2023 i 2024 rok

Na kolejnym wykresie przedstawiono **średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty** z trzech przedmiotów – języka polskiego, matematyki i języka angielskiego – dla uczniów z miasta Rawicz oraz terenów wiejskich gminy Rawicz, w odniesieniu do wyników z powiatu rawickiego, województwa wielkopolskiego i całego kraju. Dane wskazują, że uczniowie z terenów wiejskich gminy Rawicz uzyskali najwyższe wyniki spośród wszystkich porównywanych grup – osiągając 74% z języka polskiego, 58% z matematyki i 71% z języka angielskiego. W porównaniu do powiatu rawickiego, województwa wielkopolskiego i kraju, uczniowie z całej gminy Rawicz (zarówno miasta, jak i wsi) osiągnęli konkurencyjne wyniki, przewyższając średnie zewnętrzne

w większości przypadków. Szczególnie wyróżniają się szkoły wiejskie, co potwierdza ich wysoki poziom edukacyjny.

Wykres 9. Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2024 roku uczniów z terenu gminy Rawicz, powiatu rawickiego, województwa wielkopolskiego i całej Polski (w %)

Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow> (dostęp 03.08.2025)

W 2024 roku gmina Rawicz podjęła szereg działań mających na celu wzmocnienie systemu wsparcia dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. W odpowiedzi na rosnącą liczbę opinii i orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego oraz zwiększone zapotrzebowanie na pomoc psychologiczno-pedagogiczną, w gminnych przedszkolach i szkołach zatrudniono **47 nauczycieli współorganizujących** proces kształcenia uczniów z niepełnosprawnościami oraz 2 pomoce nauczyciela do pracy z dziećmi z niepełnosprawnością ruchową. W ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej prowadzono liczne specjalistyczne zajęcia, m.in. rewalidacyjne, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, terapię biofeedback, gimnastykę korekcyjną, integrację sensoryczną oraz zajęcia z zakresu alternatywnych metod komunikowania się.

Realizowano również zindywidualizowaną ścieżkę kształcenia oraz indywidualne nauczanie dostosowane do możliwości i potrzeb konkretnych uczniów¹⁰.

W 2024 roku w gminnych przedszkolach i szkołach w Rawiczu edukację kontynuowały dzieci z Ukrainy – 37 w przedszkolach (najwięcej w Przedszkolu nr 5 w Rawiczu) i 98 w szkołach podstawowych (najwięcej w Szkole Podstawowej w Sierakowie). Uczniowie objęci byli dodatkowymi zajęciami z języka polskiego, pomocą psychologiczno-pedagogiczną oraz wsparciem nauczycieli znających język ukraiński. Współpracując z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i Uniwersytetem Arktycznym w Norwegii, zrealizowano projekt badawczy dotyczący rozwoju języka dzieci z Ukrainy, którego kontynuację zaplanowano na 2025 r¹¹.

6. Kultura, sport i rekreacja

Działalność kulturalną na terenie Gminy prowadzą **3 instytucje kultury**: Dom Kultury w Rawiczu, Rawicka Biblioteka Publiczna oraz Muzeum Ziemi Rawickiej.

Dom Kultury w Rawiczu to ważne centrum kulturalne miasta, które od 1946 roku organizuje różnorodne wydarzenia artystyczne i edukacyjne. W ofercie placówki znajdują się koncerty, spektakle teatralne, warsztaty dla dzieci i młodzieży oraz przeglądy zespołów folklorystycznych. Dom Kultury prowadzi także letnie spektakle dla najmłodszych i organizuje imprezy muzyczne, takie jak koncerty operowe czy rapowe.

Rawicka Biblioteka Publiczna pełni funkcję centrum informacji i edukacji dla mieszkańców gminy Rawicz. Oferuje dostęp do bogatego księgozbioru, organizuje spotkania autorskie, warsztaty literackie oraz zajęcia edukacyjne dla różnych grup wiekowych. Biblioteka wspiera rozwój czytelnictwa i integrację społeczności lokalnej poprzez liczne inicjatywy kulturalne i edukacyjne.

Muzeum Ziemi Rawickiej gromadzi i prezentuje dziedzictwo historyczne oraz kulturowe regionu. Placówka dokumentuje historię miasta i okolic, organizuje wystawy stałe i czasowe, a także prowadzi działania edukacyjne skierowane do mieszkańców i turystów. Muzeum pełni ważną rolę w zachowaniu lokalnej tożsamości i promowaniu wiedzy o historii Rawicza.

¹⁰ Raport o stanie gminy Rawicz za 2024 rok.

¹¹ Tamże.

W latach 2022–2024 na terenie gminy Rawicz dzieci miały dostęp do bogatej oferty zajęć kulturalno-edukacyjnych organizowanych przez Dom Kultury, Rawicką Bibliotekę Publiczną oraz Muzeum Ziemi Rawickiej. **Dom Kultury** prowadził szereg stałych sekcji artystycznych, w tym koła plastyczne dla dzieci i młodzieży w różnych grupach wiekowych, sekcję teatralną „Sub Rosa” oraz zajęcia taneczne – mażoretkowe i baletowe. W ramach Akademii Baletu „Balerina” dzieci w wieku od 2 do 15 lat uczestniczyły w zajęciach rozwijających koordynację i wrażliwość artystyczną. W sezonie letnim Dom Kultury organizował bezpłatne spektakle teatralne dla najmłodszych, takie jak „Skacząca Księżniczka” czy „Sokrates w piaskownicy”. Prowadzono również warsztaty ceramiczne, zajęcia z projektowania plakatów, kursy szybkiego czytania, technik pamięciowych oraz zajęcia szachowe. W ofercie znalazły się także zajęcia wokalne w chórze dziecięco-młodzieżowym „Kameleon”.

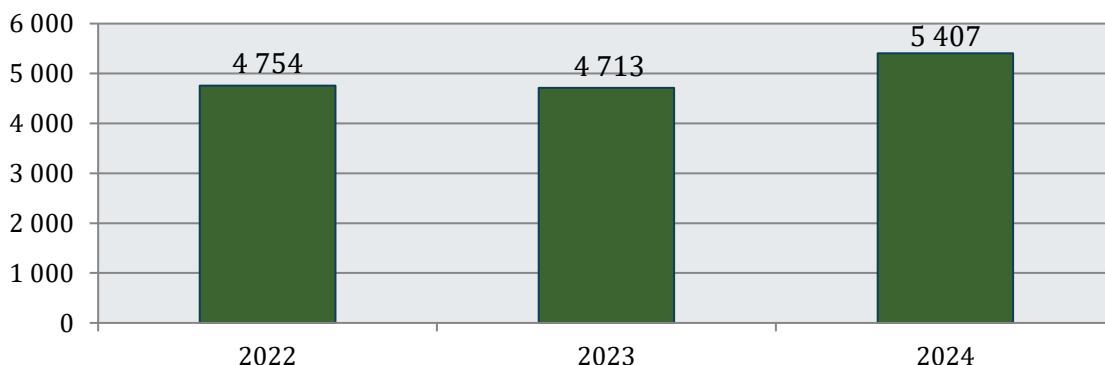
Rawicka Biblioteka Publiczna oferowała dzieciom warsztaty czytelnicze, spotkania autorskie, zajęcia plastyczne i liczne zabawy edukacyjne, które wspierały rozwój językowy i kreatywność. Dodatkowo organizowano konkursy i wydarzenia tematyczne promujące czytelnictwo wśród dzieci i młodzieży.

Muzeum Ziemi Rawickiej natomiast realizowało lekcje muzealne i warsztaty historyczne, które w przystępny i angażujący sposób przybliżały dzieciom lokalne dziedzictwo kulturowe. Dzieci mogły również uczestniczyć w grach edukacyjnych oraz oglądać wystawy z interaktywnymi elementami dostosowanymi do młodszych odbiorców.

W latach 2022–2024 **Rawicka Biblioteka Publiczna** kontynuowała intensywne działania na rzecz upowszechniania wiedzy i kultury wśród mieszkańców gminy Rawicz. W analizowanym okresie zaobserwowano istotny wzrost liczby zarejestrowanych czytelników – z 4 754 w 2022 roku do 5 407 w 2024 roku. Dane te wskazują na rosnące zainteresowanie ofertą biblioteki i potwierdzają jej istotną rolę w życiu kulturalnym lokalnej społeczności. Szczegóły przedstawia poniższy wykres.

Wykres 10. Liczba czytelników biblioteki na terenie gminy Rawicz w latach 2022-2024

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Gmina Rawicz dysponuje bardzo dobrze rozwiniętą infrastrukturą sportową i aktywnym środowiskiem kultury fizycznej. Do najważniejszych obiektów należą: kompleks „Orliki” i wielofunkcyjne boiska sportowe, skatepark, profesjonalna rzutnia młotem, stadion lekkoatletyczny oraz stadion żużlowy im. Floriana Kapały. Dodatkowo mieszkańcy mają do dyspozycji krytą pływalnię „Wodnik”, korty tenisowe (w tym kryty kort) oraz minitor saneczkowy.

Na terenie Gminy działa aż **22 zarejestrowanych stowarzyszeń kultury fizycznej**, które przyczyniają się do rozwoju sportu zarówno wśród dzieci i młodzieży, jak i dorosłych mieszkańców. Rawicz od lat uchodzi za kuźnię sportowych talentów – to właśnie stąd pochodzą wybitni sportowcy, tacy jak olimpijczyk Robert Maćkowiak, multimedalistka Anita Włodarczyk czy paraolimpijka Karolina Kucharczyk. Ich sukcesy inspirują młodsze pokolenia, a tacy sportowcy jak Przemysław Waściński czy Karol Świdorski potwierdzają, że Rawicz nadal mocno zaznacza swoją obecność na sportowej mapie Polski i świata.

Wśród wydarzeń sportowych szczególne miejsce zajmuje **24-godzinny Rawicki Festiwal Sportu** – jedyna w swoim rodzaju impreza odbywająca się nieprzerwanie przez całą dobę. W ramach festiwalu, na ośmiu arenach, uczestnicy rywalizują w licznych dyscyplinach, takich jak biegi sztafetowe, maraton pływacki i rowerowy, streetball, tenis ziemny czy nordic walking. Wydarzenie to nie tylko promuje aktywność fizyczną i zdrowy tryb życia, ale także integruje lokalną społeczność i angażuje lokalnych przedsiębiorców.

Ważną rolę odgrywa także **Rada Sportu**, która opiniuje kierunki rozwoju kultury fizycznej w Gminie, wspiera programy stypendialne oraz modernizację i rozbudowę bazy sportowej. Dzięki współpracy samorządu z klubami sportowymi, organizacjami pozarządowymi i instytucjami edukacyjnymi, gmina zapewnia spójny i efektywny system wsparcia zarówno dla sportu amatorskiego, jak i profesjonalnego.

Na terenie gminy Rawicz funkcjonuje rozbudowana **sieć atrakcyjnych i dobrze oznakowanych szlaków rowerowych**, które łączą walory przyrodnicze, historyczne i kulturowe regionu. Do najciekawszych tras należy Rawicki Szlak Rowerowy – pętla o długości około 38 km prowadząca przez malownicze miejscowości wokół Rawicza. Warta uwagi jest także Pętla Hazacka, pozwalająca poznać unikalne dziedzictwo lokalnych społeczności, a także Ziemiański Szlak Rowerowy – długodystansowa trasa łącząca Poznań z Rawiczem, przebiegająca przez liczne wsie i miasteczka. Uzupełnieniem oferty jest Rowerowa „S5”, biegnąca wzdłuż trasy ekspresowej, oraz sieć ścieżek rowerowych wzdłuż dróg powiatowych, m.in. Rawicz–Sarnowa czy Dłoń–Paradów. Zróżnicowany poziom trudności tras sprawia, że są one dostępne zarówno dla rodzin z dziećmi, jak i bardziej zaawansowanych rowerzystów. Szlaki są odpowiednio oznakowane, wyposażone w tablice informacyjne i mapy, co sprzyja bezpiecznemu i atrakcyjnemu zwiedzaniu gminy na dwóch kółkach.

Na terenie gminy Rawicz znajduje się wiele cennych zabytków, które świadczą o bogatej historii i kulturze tego regionu. Oto najważniejsze z nich:

- Rawicki Ratusz,
- Rynek i kamienice w Rawiczu,
- Kościół św. Andrzeja Boboli,
- Kościół Chrystusa Króla i Zwiastowania NMP,
- Muzeum Ziemi Rawickiej,
- Planty Jana Pawła II,
- Pałac w Sarnowie.

7. Opieka zdrowotna

W gminie Rawicz na 10 tys. ludności przypada 5 przychodni (stan na koniec 2024 roku). Jest to mniejsza wartość w porównaniu do całego województwa wielkopolskiego, która kształtuje się na poziomie 6 przychodni. W 2023 roku na 1 aptekę przypadało w gminie Rawicz 2 721 mieszkańców, a więc nieco mniej niż na terenie województwa wielkopolskiego (2 916 osób).

Tabela 7. Liczba przychodni na 10 tys. Ludności oraz ludność na 1 aptekę w gminie Rawicz w porównaniu do województwa wielkopolskiego w latach 2022-2024

wyszczególnienie	Gmina			województwo		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
przychodnie na 10 tys. ludności	5	5	5	6	6	6
ludność na 1 aptekę	2 730	2 721	b.d.	2 921	2 916	b.d.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Zadania związane z ochroną zdrowia na terenie Gminy realizowane są przez następujące podmioty: Poradnia „TERAPIA”, Przychodnia Center-Med, Poradnia okulistyczna „FOCUS”, Centrum Pielęgniarsko-Opiekuńcze, NZOZ Zespół Poradni Specjalistycznych „MEDIS” s.c., PULS sp. z o.o., Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Leczenia i Rehabilitacji „ZDRÓWKO” s.c., NZOZ Zespół Przychodni Lekarza Rodzinnego „MEDICA”, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ZDROWIE”, Przychodnia „RAWMED”, SPZOZ Centrum Rehabilitacji Medycznej i Ośrodek Osób Niepełnosprawnych.

Należy podkreślić szeroko rozwiniętą ofertę pomocową i profilaktyczną skierowaną do mieszkańców gminy Rawicz w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom. Oprócz działalności stowarzyszeń abstynenckich i grup samopomocowych dla osób uzależnionych, współuzależnionych czy dorosłych dzieci alkoholików, Gmina prowadzi szereg dodatkowych inicjatyw wspierających mieszkańców.

Szczególną rolę pełni Punkt Profilaktyki i Ochrony Zdrowia Psychicznego, w którym mieszkańcy korzystają z konsultacji psychologa, terapeuty uzależnień, psychiatry (także dziecięcego) oraz prawnika. Funkcjonują również grupy wsparcia i placówka wsparcia dziennego dla dzieci, a w 2024 roku utworzono Mieszkanie Interwencyjne dla Ofiar Przemocy, zapewniające bezpieczne warunki i kompleksową pomoc specjalistów.

Ważnym elementem profilaktyki są programy edukacyjne i projekty rodzinne, takie jak „Świadomy rodzic” czy „Wspieramy i wzmacniamy nasze rodziny”. W placówkach oświatowych wdrażano rekomendowane programy profilaktyczne, m.in. „Przyjaciele Zippiego”, „Apteczka pierwszej pomocy emocjonalnej”, „Spójrz inaczej”, „Sensolyke” i „Edulyke”, wspierające rozwój psychospołeczny dzieci i młodzieży.

Ofertę uzupełniają programy dla seniorów i kobiet (w tym kobiet w ciąży), promujące zdrowy styl życia, oraz szkolenia i superwizje dla lokalnych służb, podnoszące kompetencje w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy¹².

Tak szeroki wachlarz działań pokazuje, że gmina Rawicz prowadzi wielopłaszczyznową profilaktykę – od działań edukacyjnych i uniwersalnych, przez interwencje kryzysowe, aż po specjalistyczną pomoc psychologiczną i terapeutyczną – odpowiadając na potrzeby osób zagrożonych uzależnieniem i ich rodzin.

W zakresie leczenia szpitalnego, działalność prowadzi Szpital Powiatowy w Rawiczu Sp. z o.o. z następującymi oddziałami: Izba Przyjęć, Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Oddział Chirurgiczny z pododdziałem Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej, Oddział Chorób Wewnętrznych, Oddział Geriatryczny oraz Oddział Pediatriczny. Ponadto w ramach Szpitala funkcjonują również następujące poradnie: Poradnia Chirurgiczna, Poradnia Dermatologiczna, Poradnia Kardiologiczna, Poradnia Leczenia Bólu, Poradnia Otolaryngologiczna, Poradnia Urazowo-Ortopedyczna oraz Poradnia Urologiczna.

8. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

W Gminie bezpieczeństwo i porządek zapewniają funkcjonariusze z **Komendy Powiatowej Policji w Rawiczu (KPP)**. Poza pełnieniem obowiązków z zakresu swojej podstawowej służby, podejmują oni również działalność profilaktyczną na terenie Gminy.

¹² Monitoring i ewaluacja za 2024 rok Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przewidziania Narkomanii oraz Uzależnień Behawioralnych na lata 2023-2026 dla gminy Rawicz

Dodatkowo, ważnym elementem systemu bezpieczeństwa jest **Zakład Karny w Rawiczu**, który realizuje zadania związane z wykonywaniem kary pozbawienia wolności oraz prowadzi szeroką działalność resocjalizacyjną i terapeutyczną. Zakład oferuje programy resocjalizacji, terapię zajęciową oraz kształcenie ustawiczne osadzonych, umożliwiając im zdobycie kwalifikacji zawodowych i poziomu wykształcenia licealnego. W jednostce działa więzienny dom kultury oraz prowadzone są akcje dobroczynne, w których osadzeni angażują się na rzecz społeczności lokalnej, na przykład organizując imprezy i wspierając schroniska dla zwierząt.

Poniższa tabela dotyczy liczby postępowań przygotowawczych prowadzonych przez funkcjonariuszy z Komendy Powiatowej Policji w Rawiczu w latach 2022-2024. Z prezentowanych danych wynika, że najwięcej postępowań dotyczyło kradzieży oraz prowadzenia pojazdu przez osoby nietrzeźwe. Największe nasilenie większości postępowań miało miejsce w 2022 roku. Należy podkreślić, że na terenach miejskich odnotowano zdecydowanie większą liczbę przypadków kierowania pojazdem przez osoby nietrzeźwe w porównaniu do terenów wiejskich. Jednocześnie w analizowanym okresie widoczny jest spadek liczby wypadków drogowych na wsi (z 19 w 2022 roku do 13 w 2024 roku). Szczegółowe dane przedstawia kolejna tabela.

Tabela 8. Liczba odnotowanych, wybranych postępowań przygotowawczych przez funkcjonariuszy z Komendy Powiatowej Policji w Rawiczu w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
kradzieże	414	84	358
miasto	315	73	278
wieś	99	7	80
kradzieże z włamaniem	23	23	13
miasto	14	16	8
wieś	9	7	5
interwencje domowe	352	359	329
miasto	273	267	251
wieś	79	92	78
nietrzeźwi kierowcy	127	111	128
miasto	96	86	97
wieś	31	25	31
wypadki drogowe	38	34	39
miasto	19	17	26
wieś	19	17	13

Źródło: Raport o stanie gminy Rawicz za 2022, 2023 i 2024 rok

Ochronę przeciwpożarową w Gminie zapewniają strażacy z **Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Rawiczu (KPPSP)** oraz strażacy jednostek ochotniczych straży pożarnych (na terenie Gminy funkcjonuje 11 jednostek OSP).

KPPSP dysponuje specjalistycznym sprzętem, między innymi nowymi kominiarkami niepalnymi dla strażaków oraz wysokociśnieniowym kompresorem do napełniania butli aparatów oddechowych, co zwiększa skuteczność i bezpieczeństwo działań ratowniczych. Ponadto, KPPSP w Rawiczu aktywnie współpracuje z samorządami lokalnymi i społecznością. Strażacy prowadzą także szkolenia, edukując lokalną społeczność w zakresie ochrony przeciwpożarowej i bezpieczeństwa.

9. Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej

Na przestrzeni dekad zmieniały się sposoby zarządzania w biznesie i administracji, a co za tym idzie – funkcja jednostki w wewnętrznym systemie. W wyniku koncentracji na wynikach, coraz mniejszą rolę w strukturach organizacyjnych pełnił człowiek, a w efekcie zwiększyła się skala wykluczenia społecznego. Wzrost nierówności społecznych przyczynił się do podejmowania inicjatyw oddolnych przez społeczności najbardziej nimi dotknięte. W odpowiedzi na te wyzwania narodził się ruch spółdzielczy, który umożliwiał grupom społecznym wspólne zaspokajanie podstawowych potrzeb. Kluczowe znaczenie miały wówczas wartości takie jak podmiotowość jednostki i znaczenie indywidualnej pracy. Na tym gruncie ukształtowała się współczesna koncepcja ekonomii społecznej – ukierunkowanej na człowieka i oddziaływanie społeczne, opartej na partycypacyjnym zarządzaniu, gdzie główny nacisk kładzie się na realizację celów społecznych, a nie maksymalizację zysku¹³.

Współcześnie ekonomia społeczna funkcjonuje w ramach różnorodnych podmiotów, m.in. organizacji pozarządowych zgodnie z art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, takich jak stowarzyszenia, fundacje czy prowadzone przez nie jednostki reintegracyjne, a także podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ww. ustawy, np. spółdzielni socjalnych, spółek non profit czy stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego. Obecnie rozwijający się sektor ekonomii społecznej wpisuje się zarówno w politykę gospodarczą, poprzez wzmacnianie przedsiębiorczości mieszkańców gmin i powiatów oraz konkurencyjności lokalnych podmiotów, jak i politykę społeczną, gdyż odpowiednie wykorzystanie potencjału PES umożliwia aktywizację zawodową, rozwój turystyki, kultury czy mieszkalnictwa, a także reintegrację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W ramach sektora ekonomii społecznej wyróżnia się tzw. podmioty ekonomii solidarnej, których działalność koncentruje się głównie na wspieraniu aktywizacji zawodowej oraz integracji społecznej. Szczególny nacisk kładą one na proces reintegracji osób narażonych na wykluczenie społeczne, jak również na działania związane z rehabilitacją zawodową i społeczną osób z niepełnosprawnościami.

¹³ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. *Ekonomia Solidarności Społecznej*, s. 10.

Rysunek 1. Klasyfikacja podmiotów ekonomii społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej

Podmioty ekonomii społecznej odgrywają istotną rolę w działaniach na rzecz społeczności lokalnych oraz osób zagrożonych marginalizacją. Ich zaangażowanie w rozwiązywanie problemów społecznych przekłada się na umocnienie pozycji w procesie współtworzenia lokalnej polityki społecznej i współodpowiedzialność za jej kierunki. Dotychczas współpraca instytucji publicznych z tym sektorem opierała się głównie na zlecaniu zadań publicznych oraz realizacji usług społecznych przez fundacje i stowarzyszenia. Jednak wraz z rozwojem ekonomii społecznej pojawia się potrzeba szerszego włączania wszystkich jej przedstawicieli w procesy planowania, diagnozowania potrzeb, tworzenia dokumentów strategicznych, realizacji inicjatyw i monitorowania ich efektów.

Rysunek 2. Obszary współpracy międzyinstytucjonalnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych, ISP, 2019

Zgodnie z zapisami ustawy o ekonomii społecznej poszerzono katalog zadań publicznych, które mogą być realizowane przez organizacje pozarządowe, umożliwiając im podejmowanie działań na rzecz podmiotów ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstw społecznych. Natomiast ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centra usług społecznych wprowadziła regulacje dotyczące zakresu usług, które mogą być powierzane podmiotom ekonomii społecznej w ramach otwartych konkursów ofert, małych grantów, jak również w oparciu o prawo zamówień publicznych. Korelacja ustawy o ekonomii społecznej, ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych oraz o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie kreuje obraz szerokiego spektrum działalności i inicjatyw możliwych do podjęcia przez PES w ramach realizacji zadań publicznych i usług społecznych, wśród których znajduje się 14 obszarów usług oraz 43 sfery zadań. Wskazane poniżej usługi społeczne ściśle nawiązują do katalogu zadań w ramach pożytku publicznego.

Tabela 9. Zakres usług społecznych i przypisane do nich zadania publiczne

lp.	katalog usług społecznych z zakresu:	zadania publiczne w obszarze:
1.	Polityki prorodzinnej	• działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka
2.	Wspierania rodziny	• wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej • działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży
3.	Systemu pieczy zastępczej	• wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
4.	Pomocy społecznej	• pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób
5.	Promocji i ochrony zdrowia	• ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej
6.	Wspierania osób niepełnosprawnych	• działalności na rzecz osób niepełnosprawnych
7.	Edukacji publicznej	• nauki, edukacji, oświaty i wychowania
8.	Przeciwdziałania bezrobociu	• promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy
9.	Kultury	• kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego
10.	Kultury fizycznej i turystyki	• wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, turystyki i krajoznawstwa
11.	Pobudzania aktywności obywatelskiej	• działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych • upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji • udzielania nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego • upowszechniania i ochrony praw konsumentów
12.	Mieszkalnictwa	• tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej
13.	Ochrony środowiska	• ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego

14.	Reintegracji zawodowej i społecznej	• działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym • działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości • rewitalizacji • działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 • działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych
-----	-------------------------------------	--

Źródło: Opracowanie własne

Wśród zadań publicznych wskazanych do realizacji przez organizacje pozarządowe znajdują się dodatkowo działania w obszarze wzmacniania integralności społeczności lokalnej, zapewnienia bezpieczeństwa, wsparcia grup wykluczonych i mniejszościowych oraz przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.

Ważnym aspektem rozróżniającym usługi społeczne od zadań publicznych realizowanych przez PES jest sposób, w jaki dany podmiot otrzymuje je do realizacji. W przypadku zadań publicznych rozróżnia się ich 5, w tym:

- ▶ otwarty konkurs ofert,
- ▶ „małe granty” (tryb pozakonkursowy),
- ▶ zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert przez organ administracji publicznej w razie wystąpienia klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej lub awarii technicznej,
- ▶ zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert przez Prezesa Rady Ministrów ze względu na ważny interes społeczny lub publiczny,
- ▶ zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu na podstawie samodzielnie złożonej oferty.

Realizacja usług społecznych następuje poprzez zlecenie zadań w formie:

- ▶ zlecenia usług,
- ▶ zlecenia instytucji,
- ▶ bonu na aktywność (regranting),

- ▶ kooperacyjnego rozwiązania problemów.

W gminie Rawicz działalność prowadzą następujące organizacje pozarządowe (wybrane podmioty, lista nie wyczerpuje wszystkich działających organizacji):

- ▶ Bractwo Kurkowe,
- ▶ Ogólnopolskie Stowarzyszenie Więźniów – Byłych Dzieci, Niemowląt – Hitlerowskich Obozów i Zakładów Eksterminacji,
- ▶ Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy w Rawiczu,
- ▶ Polski Związek Niewidomych Zarząd Koła Rawicz,
- ▶ Stowarzyszenie Polaków Poszkodowanych przez III Rzeszę,
- ▶ Stowarzyszenie Osób Sprawnych Inaczej Ich Rodzin i Przyjaciół „Pomocna Dłoń”,
- ▶ Stowarzyszenie „Z nadzieją w przyszłość”,
- ▶ Stowarzyszenie „Zgoda na trzeźwość”,
- ▶ Towarzystwo Przyjaciół Rawicza,
- ▶ Stowarzyszenie Zespołu Regionalnego „Wisieloki”,
- ▶ Stowarzyszenie Rawicki Klub „Amazonka”,
- ▶ Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze o/Rawicz,
- ▶ Stowarzyszenie Żylicka Rzecz Babska,
- ▶ Rawickie Stowarzyszenie Opieki nad Zwierzętami „SZANSA”,
- ▶ Stowarzyszenie Rawicz Aktywności Pozytywnej,
- ▶ Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Rawickiej RAWA,
- ▶ Stowarzyszenie „Pomagamy”,
- ▶ Fundacja Progres,
- ▶ Fundacja Campus,
- ▶ Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości,
- ▶ Retro Moto Rawicz,
- ▶ Klub Rowerowy Speed Rawicz,
- ▶ Stowarzyszenie „Ariadna”,
- ▶ Stowarzyszenie Fantastyka Kultura Historia.

W Krajowym Rejestrze Kół Gospodyń Wiejskich Agenci Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zarejestrowanych jest 11 KGW:

- ▶ KGW Izbice,

- ▶ KGW Dębno Polskie,
- ▶ KGW Łakta,
- ▶ KGW Masłowianki w Masłowie,
- ▶ KGW Sarnówka,
- ▶ KGW Słupia Kapitulna,
- ▶ KGW Szymanowo,
- ▶ KGW Ugodzienki w Ugodzie,
- ▶ KGW Fajne Babki w Zawadach,
- ▶ KGW Nagietkowe Wariacje w Zielonej Wsi,
- ▶ KGW „To My” w Żylicach.

Dodatkowo na terenie Gminy funkcjonują następujące kluby sportowe:

- ▶ Klub Piłkarski „Rawia” Rawicz,
- ▶ Ludowy Klub Sportowy „Sarnowianka” w Rawiczu,
- ▶ Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „Kadet”,
- ▶ Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Pelikan” Dębno Polskie”,
- ▶ Rawicki Koszykarski Klub Sportowy „Rawia” Rawicz,
- ▶ Rawicki Klub Sportowy „Kolejarz”,
- ▶ Rawicki Uczniowski Klub Sportowy „Korona-Rawbud”,
- ▶ Uczniowski Klub Sportowy „Olimp”,
- ▶ Uczniowski Klub Sportowy „Start” przy Zespole Szkół im. Jana Pawła II,
- ▶ Uczniowski Pływacki Klub Sportowy „Wodnik”,
- ▶ Uczniowski Klub Sportowy „Sierakowo” przy Gimnazjum w Sierakowie,
- ▶ Rawicki Klub Karate „Surem”,
- ▶ Rawicki Klub Sportowy „Bock”,
- ▶ Akademia Taekwondo „IN NAE”,
- ▶ Klub Sportowy „Sporty Walki Rawicz”,
- ▶ RAF Futsal Team Rawicz¹⁴.

¹⁴ Ewidencja gminy Rawicz

Na terenie Gminy Rawicz w 2024 roku funkcjonuje działalność związana z przedsiębiorstwami społecznymi. Centrum Usług Społecznych w Rawiczu prowadzi **Centrum Wsparcia Ekonomii Społecznej**, które wspiera organizacje pozarządowe oraz podmioty ekonomii społecznej.

Jak wynika z danych w gminie Rawicz w 2024 roku było 1 205 podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców.

Tabela 10. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców oraz liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Rawicz na przestrzeni lat 2022-2024

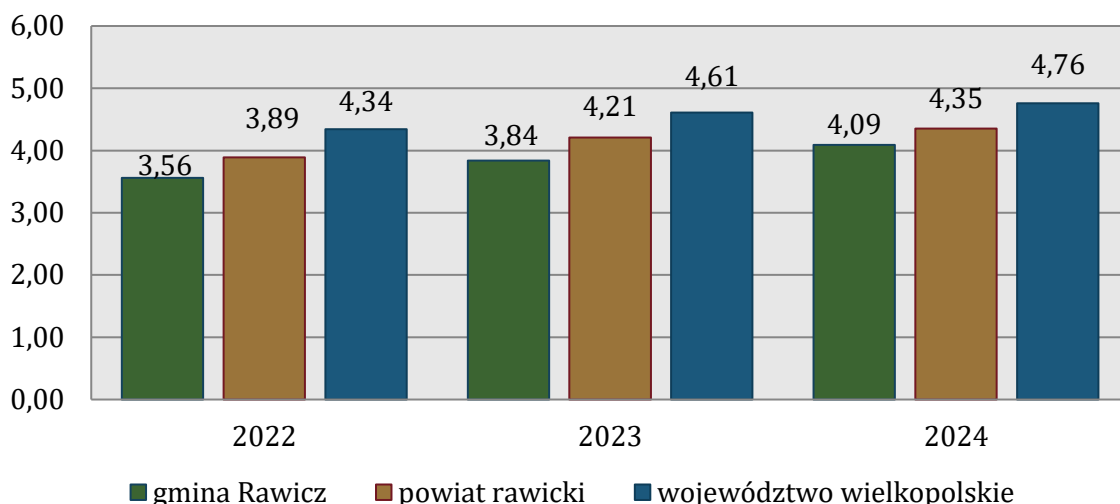
wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców, w tym:	1 132	1 162	1 205
fundacje	2	6	6
stowarzyszenia i organizacje społeczne	105	109	116

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Kolejny wykres przedstawia liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 mieszkańców w gminie Rawicz, powiecie rawickim oraz województwie wielkopolskim w latach 2022-2024. W 2024 roku wskaźnik dla gminy Rawicz wyniósł 4,09 i był niższy zarówno od wartości odnotowanych w powiecie rawickim (4,35), jak i w województwie wielkopolskim (4,76). Rok wcześniej, w 2023 roku, wskaźnik kształtował się na poziomie 3,84, a w 2022 roku – 3,56. Zarówno w gminie Rawicz, jak i w Powiecie oraz Województwie, odnotowano systematyczny wzrost analizowanego wskaźnika na przestrzeni badanych lat, przy czym wartości dla Gminy pozostają niższe niż w jednostkach wyższego szczebla.

Wykres 11. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców w gminie Rawicz, powiecie rawickim i województwie wielkopolskim na przestrzeni lat 2022-2024

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzenia działań w Gminie, niezwykle istotnym potencjałem jest kadra Urzędu Miejskiego Gminy Rawicz oraz jednostek organizacyjnych (CUS, jednostki oświatowe itp.). System realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów itp.).

10. Gminny system pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości¹⁵.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy jest **Centrum Usług Społecznych w Rawiczu**. Zadania Centrum wynikają wprost z ustawy o pomocy społecznej. CUS realizuje zadania własne Gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie

¹⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.).

i w granicach obowiązujących aktów prawnych. Centrum realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę. Wykonując zadania własne Gminy w zakresie pomocy społecznej kieruje się natomiast ustaleniami Burmistrza oraz uchwałami Rady Miejskiej.

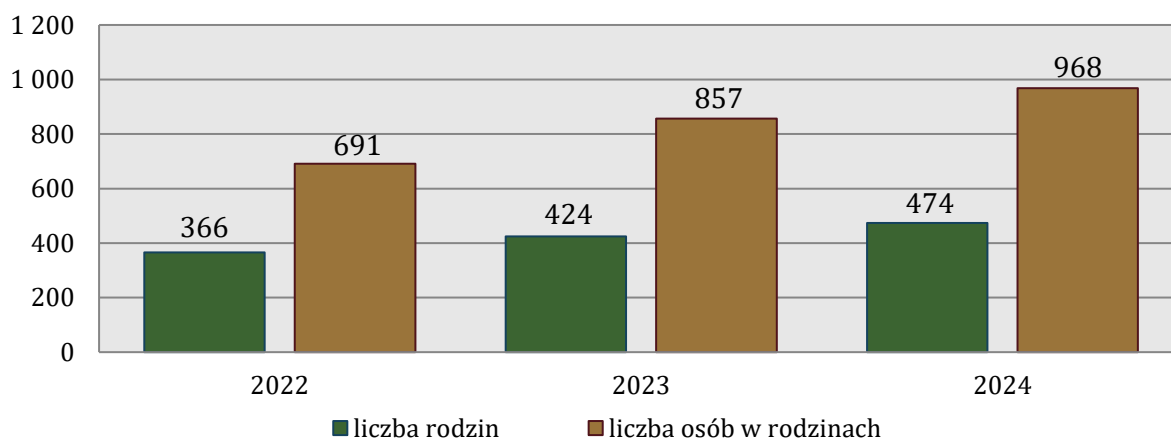
CUS świadczy kompleksowe i spersonalizowane usługi społeczne „modelem jednego okienka”, co oznacza, że mieszkańcy mogą uzyskać informacje i pomoc w jednym miejscu. Działania obejmują m.in. wspieranie rodziny, system pieczy zastępczej, pomoc społeczną, promocję i ochronę zdrowia, wsparcie osób niepełnosprawnych, przeciwdziałanie bezrobociu, aktywizację obywatelską oraz reintegrację społeczną i zawodową. CUS jest miejscem integracji różnych środowisk, skierowanym do szerokiego grona odbiorców: dzieci, młodzieży, seniorów, osób niepełnosprawnych i innych mieszkańców pragnących działać na rzecz społeczności lokalnej.

CUS w Rawiczu współpracuje z różnymi sektorami i podmiotami, w tym administracją publiczną, organizacjami pozarządowymi oraz sektorem prywatnym. Zaangażowanie wolontariatu i wspólnoty samorządowej jest jednym z elementów modelu funkcjonowania centrum. Partnerstwa te mają na celu zintegrowanie działań na rzecz mieszkańców oraz rozwój lokalnej polityki społecznej. Centrum Usług Społecznych w Rawiczu jest nowoczesną instytucją społeczną, koncentrującą się na kompleksowej, skoordynowanej pomocy mieszkańcom Gminy, jednocześnie promującą integrację i aktywność społeczności lokalnej.

Na przestrzeni omawianych lat liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Rawicz uległa wzrostowi. W 2024 roku pomocą społeczną objęte były 474 rodziny, w 2023 roku – 424, z kolei w 2022 roku było to 366 rodzin. Podobne tendencje widoczne są w przypadku liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej. Szczegółowe dane przedstawiono na kolejnym wykresie.

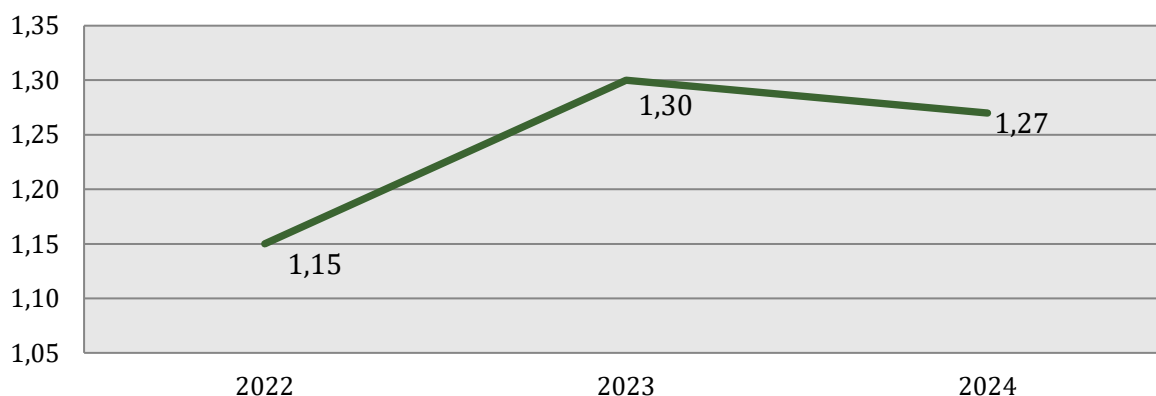
Wykres 12. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Rawicz w latach 2022-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok

Liczba osób pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprywacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2022-2024 wartość tego wskaźnika w gminie Rawicz ulegała nieznacznym wahaniom: w 2022 roku było to 1,15%, w 2023 roku – 1,30%, natomiast w ostatnim roku poddanym analizie – 1,27%. Dane zaprezentowano na kolejnym wykresie.

Wykres 13. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2022-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2024 roku z tego typu pomocy korzystało 121 osób w wieku przedprodukcyjnym, 212 osób w wieku produkcyjnym oraz 99 osób w wieku poprodukcyjnym. Pod względem płci widoczna jest nieznaczna dysproporcja – z pomocy społecznej korzystało 212 kobiet i 220 mężczyzn. Analizując dynamikę zmian na przestrzeni lat 2022-2024, dostrzec można wahania liczby

osób we wszystkich kategoriach wiekowych. W 2023 roku liczba korzystających była najwyższa i wyniosła 486 osób ogółem (w tym 249 kobiet). Szczegółowe dane przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 11. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2022-2024

wiek	2022		2023		2024	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	79	29	115	48	121	56
produkcyjny	240	110	246	109	212	87
poprodukcyjny	131	94	125	92	99	69
ogółem	450	233	486	249	432	212

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok

W 2024 roku świadczenia pieniężne zostały udzielone 194 mieszkańcom gminy Rawicz, natomiast świadczenie niepieniężne 233 osobom. Na przestrzeni omawianych lat widoczny jest wzrost liczby osób pobierających świadczenia niepieniężne, natomiast w 2024 roku odnotowano spadek osób korzystających ze świadczeń pieniężnych względem 2023 roku. Dane statystyczne przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń niepieniężnych i pieniężnych w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
świadczenie niepieniężne	203	227	233
świadczenie pieniężne	201	213	194

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

W 2023 roku najczęstszym powodem przyznawania finansowej pomocy społecznej w gminie Rawicz była długotrwała lub ciężka choroba – z tego powodu pomoc otrzymało 226 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajdowała się niepełnosprawność (169 rodzin), natomiast na trzecim – ubóstwo (160 rodzin). 100 rodzin skorzystało z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, 46 – z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, 28 – z powodu alkoholizmu, a 21 – bezdomności. Ponadto, pomocy udzielano również z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa (14 rodzin), trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (4 rodziny) oraz zdarzenia losowego (2 rodziny). Po 1 rodzinie skorzystało

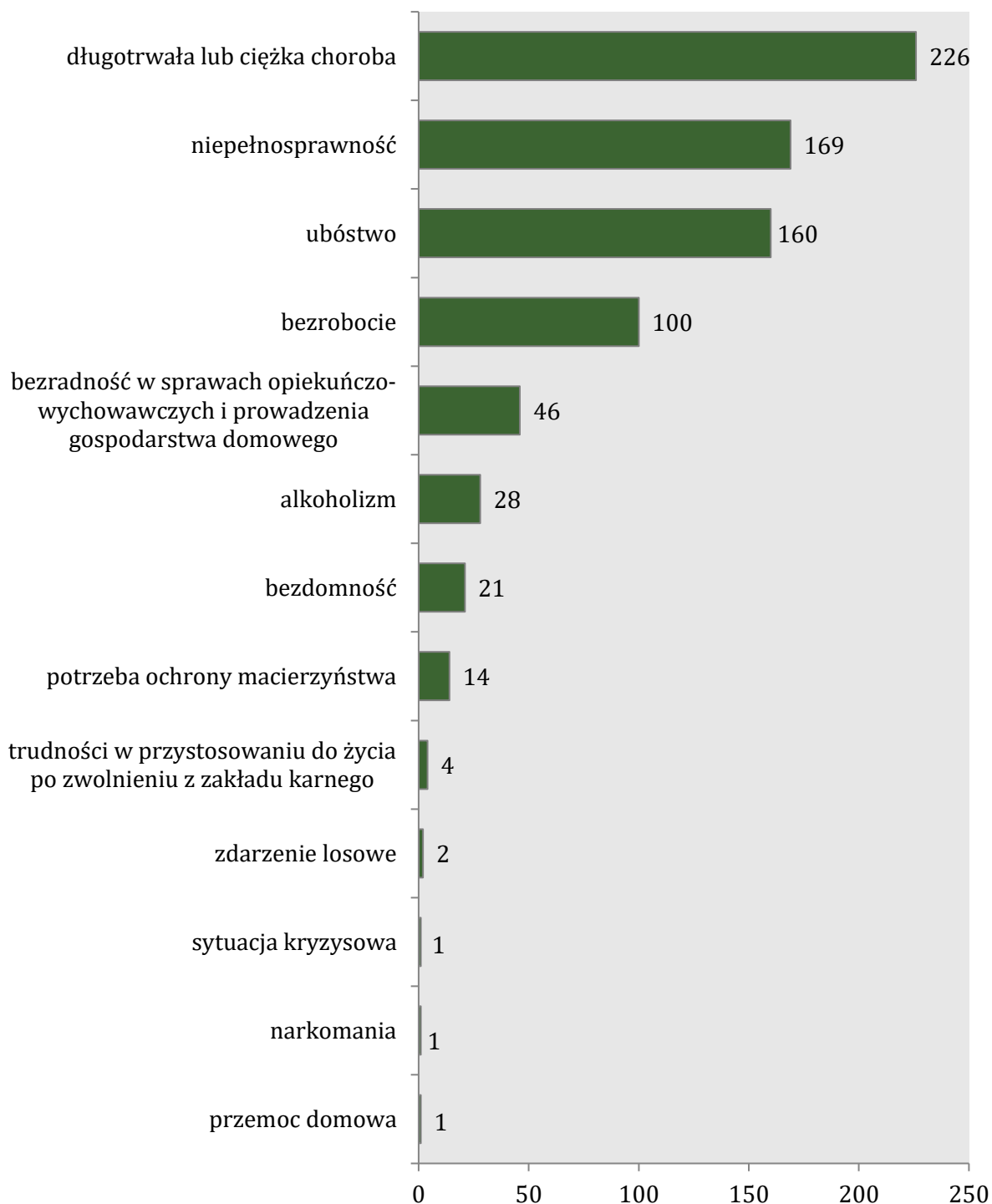

z pomocy społecznej w formie finansowej ze względu na: sytuację kryzysową, narkomanię oraz przemoc domową. Jednocześnie należy podkreślić, że powyższe dane dotyczą wyłącznie przyznanych świadczeń finansowych, a ogólna pomoc miała znacznie większy zakres, np. dane z monitoringu realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wskazują, że w 2024 roku pracownicy socjalni Centrum Usług Społecznych w Rawiczu udzielili pomocy z powodu przemocy domowej łącznie 172 osobom. Zakres udzielonej pomocy obejmował świadczenia finansowe i rzeczowe, pracę socjalną, wsparcie ofiar przemocy oraz monitorowanie sytuacji rodzin. ie przyznanych świadczeń finansowych¹⁶.

¹⁶ *Monitoring z realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie za rok 2024*

Wykres 14. Powody udzielania świadczeń w 2024 roku (liczba rodzin)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

11. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Do istotnych zasobów instytucjonalnych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, z których mogą korzystać mieszkańcy gminy Rawicz należą:

- ▶ Centrum Usług Społecznych w Rawiczu,
- ▶ Rawicka Biblioteka Publiczna,
- ▶ Ośrodek Sportu i Rekreacji w Rawiczu,
- ▶ Dom Dziennego Pobytu w Rawiczu,
- ▶ Centrum Wsparcia Ekonomii Społecznej,
- ▶ Klub Integracji Społecznej w Rawiczu,
- ▶ Środowiskowy Dom Samopomocy,
- ▶ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- ▶ Punkt Profilaktyki i Ochrony Zdrowia Psychicznego,
- ▶ Zespół Interdyscyplinarny,
- ▶ Urząd Miejski Gminy Rawicz,
- ▶ Komenda Powiatowa Policji w Rawiczu,
- ▶ jednostki oświatowe,
- ▶ przedsiębiorstwo społeczne – Spółdzielnia Socjalna „Horyzont”,
- ▶ organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

Należy zaznaczyć, iż istotnymi partnerami w realizacji działań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych są: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawiczu, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Rawiczu oraz Powiatowy Urząd Pracy w Rawiczu.

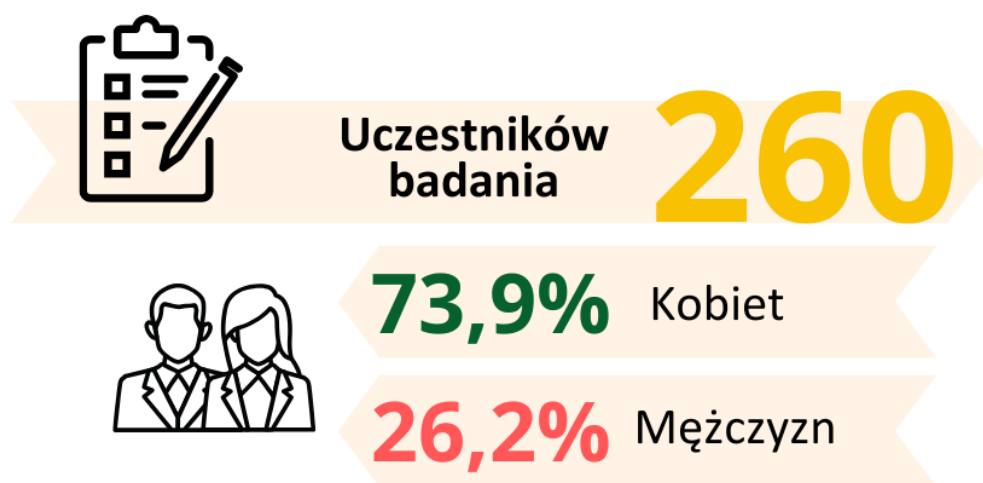

III. Problemy społeczne na terenie gminy Rawicz w opinii dorosłych mieszkańców

1. Charakterystyka respondentów

W kolejnej części diagnozy analizie i interpretacji poddane zostały wyniki badań ilościowych, przeprowadzonych wśród **dorosłych mieszkańców gminy Rawicz**. Badanie zostało zrealizowane techniką **CAWI** (ang. *Computer Assisted Web Interview*), czyli za pomocą ankiety internetowej, wypełnianej samodzielnie przez respondentów oraz **PAPI** (ang. Paper and Pencil Interview), polegającej na bezpośrednim komunikowaniu się ankietera w formie papierowej. W badaniu wzięło udział **260 osób**, z czego zdecydowaną większość, bo aż 73,9% ogółu, stanowiły kobiety, natomiast mężczyźni wypełnili 26,2% kwestionariuszy.

Rysunek 3. Liczba uczestników badania ilościowego z podziałem na płeć

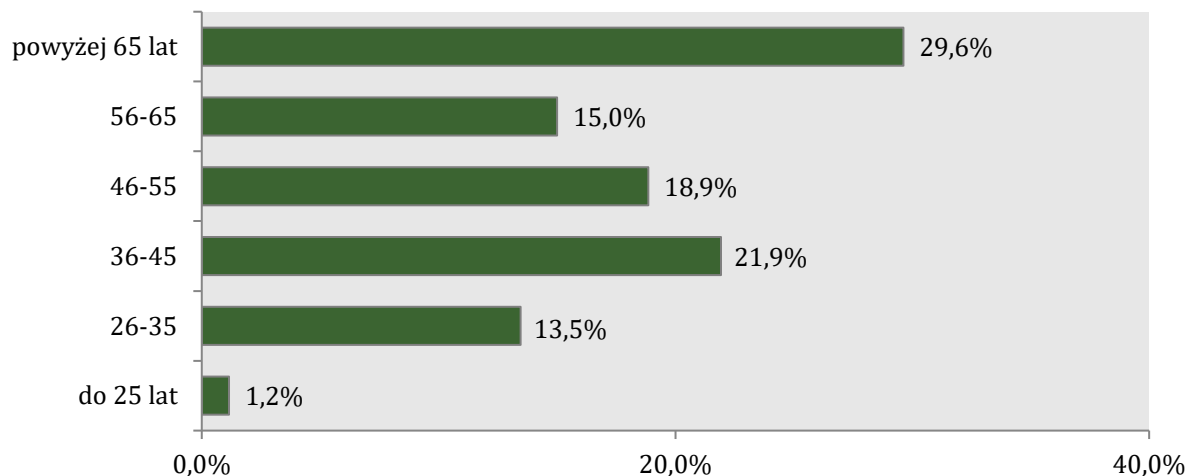
Źródło: Opracowanie własne

W badaniu największą grupę respondentów stanowili mieszkańcy w wieku powyżej 65 lat – 29,6%. Drugą najliczniejszą grupą były osoby w wieku 36-45 lat (21,9%), a następnie osoby w wieku 46-55 lat (18,9%). Udział respondentów w wieku 56-65 lat

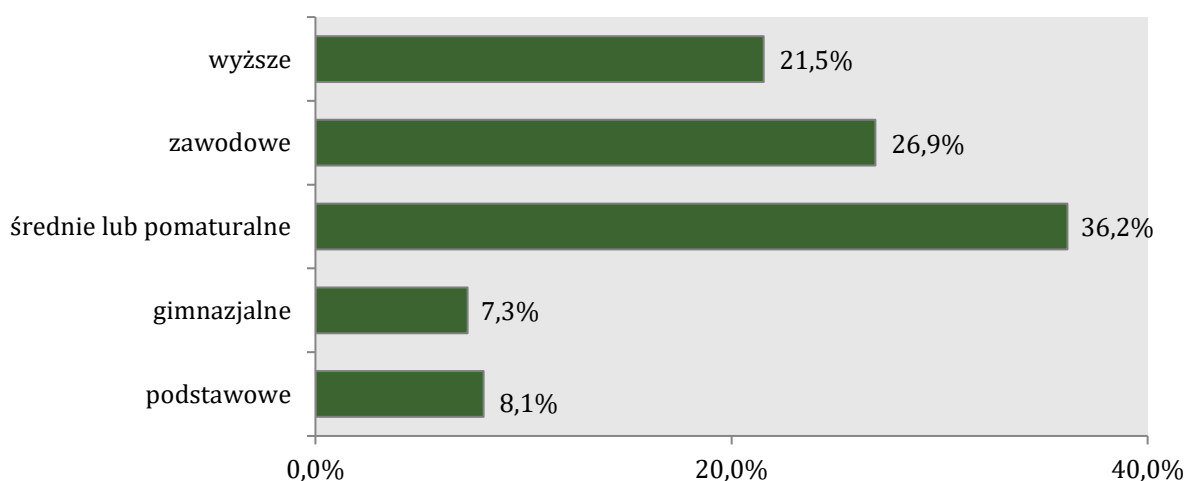
wyniósł 15,0%, a 26-35 lat – 13,5%. Najmniej liczną grupę stanowili młodzi dorośli w wieku 18-25 lat – 1,2%. Szczegółowe dane zaprezentowano na kolejnym wykresie.

Wykres 15. Wiek respondentów (N=260)

Wśród respondentów biorących udział w badaniu przeważały osoby z wykształceniem średnim lub pomaturalnym – 36,2%. Kolejną liczną grupę stanowili uczestnicy z wykształceniem zawodowym (26,9%) oraz wyższym (21,5%). Wykształcenie podstawowe wskazało 8,1% badanych, natomiast wykształcenie gimnazjalne – 7,3% respondentów.

Wykres 16. Wykształcenie badanych (N=260)

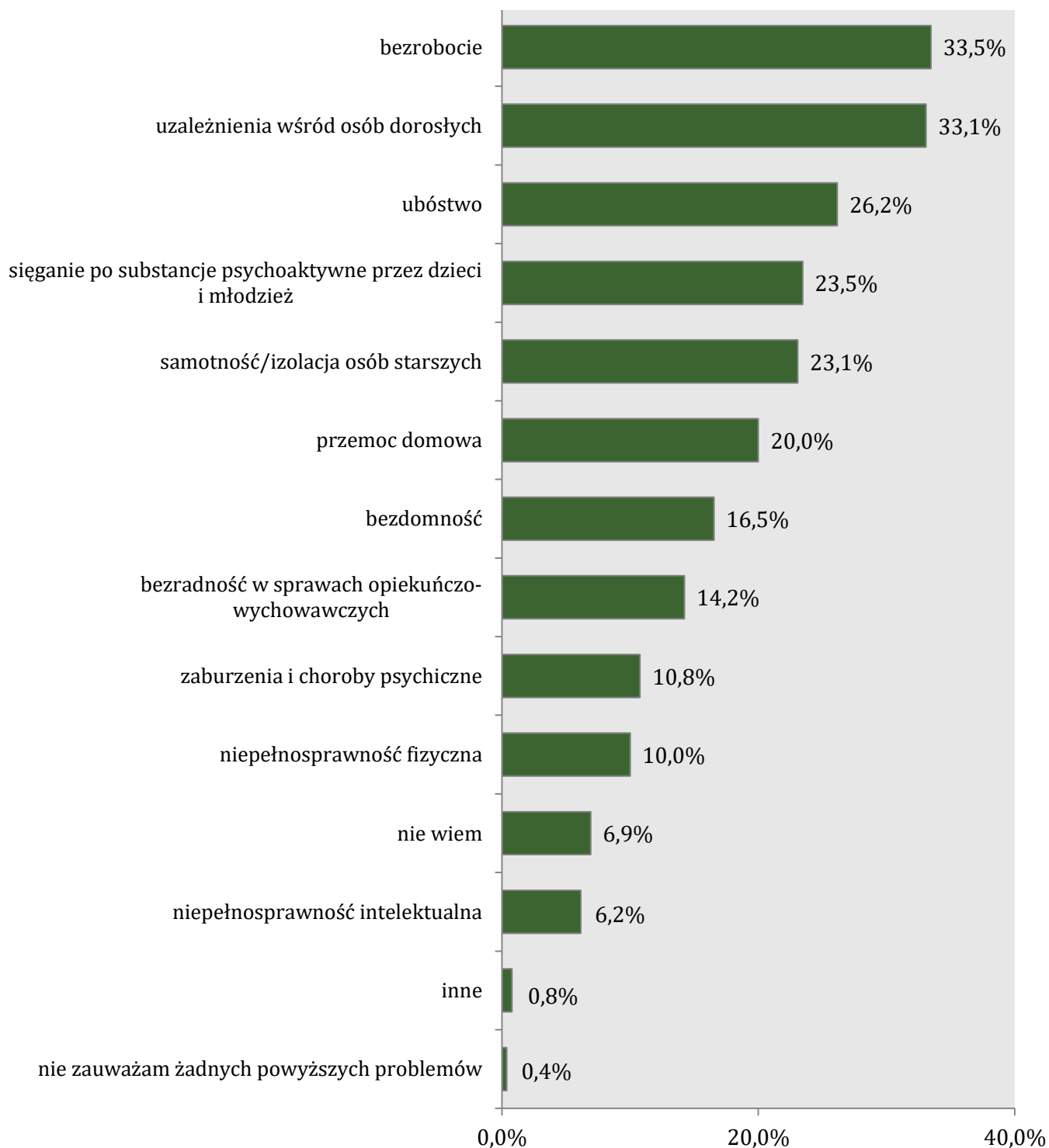

2. Wyniki badania

Z danych wynika, że w opinii mieszkańców Gminy do najpoważniejszych problemów społecznych należą: bezrobocie (33,5%) oraz uzależnienia wśród osób dorosłych (33,1%). Stosunkowo często wskazywano również na ubóstwo (26,2%), a także sięganie po substancje psychoaktywne przez dzieci i młodzież (23,5%) oraz samotność i izolację osób starszych (23,1%). Do często wymienianych problemów należy także przemoc domowa (20,0%). Nieco rzadziej respondenci wskazywali na takie kwestie jak: bezdomność (16,5%), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (14,2%), zaburzenia i choroby psychiczne (10,8%) oraz niepełnosprawność fizyczna (10,0%). Najrzadziej zauważanym problemem była niepełnosprawność intelektualna (6,2%), a w kategorii „inne” znalazło się jedynie 0,8% bliżej nieokreślonych odpowiedzi. Stosunkowo niewielka część badanych nie potrafiła wskazać problemu (6,9%), a tylko 0,4% respondentów stwierdziło, że nie zauważa żadnych trudności społecznych w swojej Gminie. Szczegółowe dane przedstawiono na kolejnym wykresie.

Wykres 17. Jakiego Pana/i zdaniem problemy społeczne najczęściej dotyczą mieszkańców Gminy? (N=260)

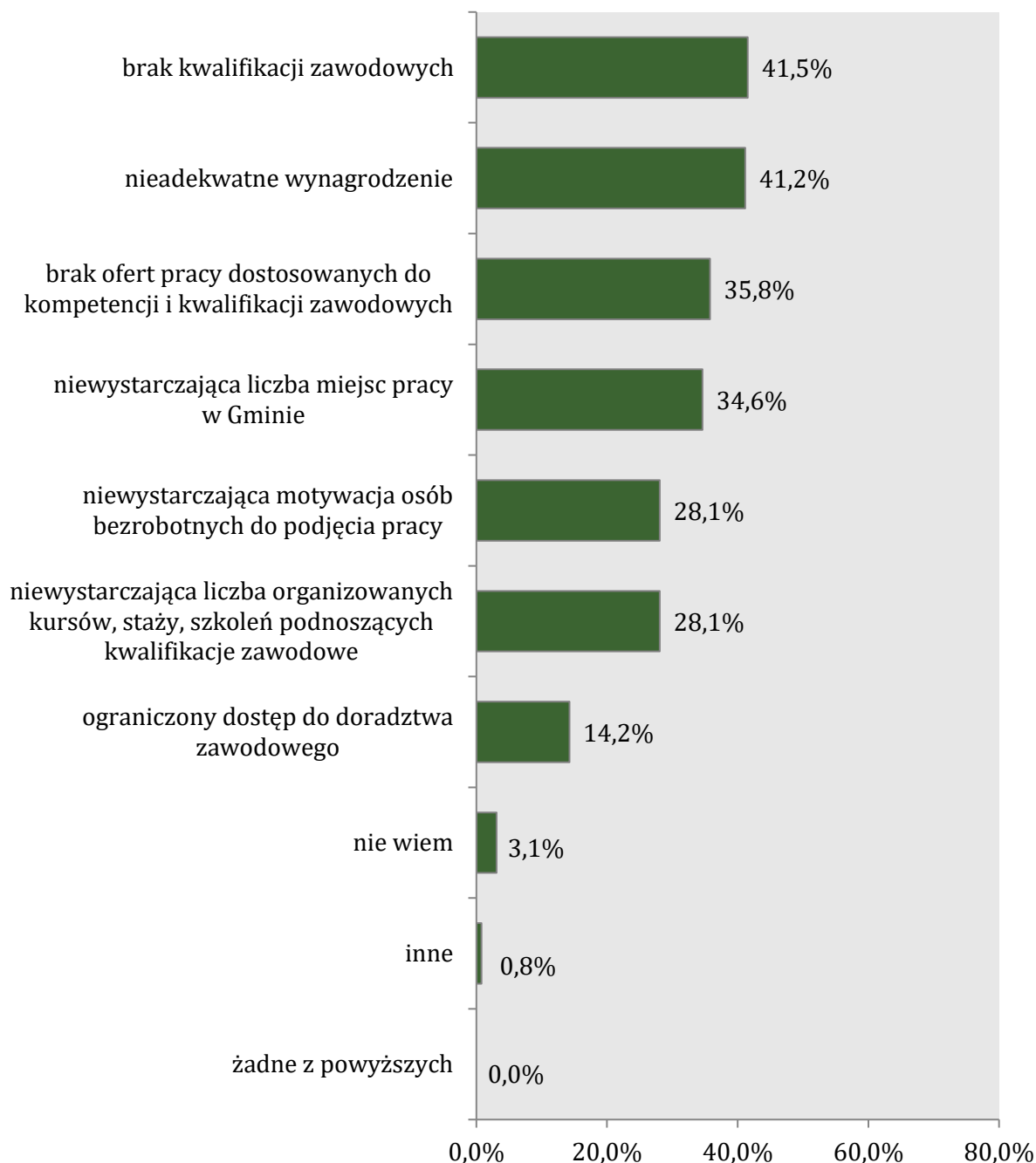
Pytanie wielokrotnego wyboru. Odpowiedzi nie sumują się do 100%

Kolejna badana kwestia dotyczyła trudności, jakie najczęściej napotykają osoby bezrobotne poszukujące pracy na terenie Gminy. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że najczęściej wskazywanymi barierami są brak kwalifikacji zawodowych (41,5%) oraz nieadekwatne wynagrodzenie (41,2%). Istotnym utrudnieniem okazał się również brak ofert pracy dostosowanych do kompetencji i kwalifikacji (35,8%) oraz niewystarczająca liczba miejsc pracy w Gminie (34,6%). Często podkreślano także problemy związane z niewystarczającą liczbą kursów, staży i szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe oraz niewystarczającą motywacją osób bezrobotnych do podjęcia pracy (po 28,1%). Relatywnie rzadziej zwracano uwagę na ograniczony dostęp do doradztwa zawodowego (14,2%), a jedynie nieliczni badani wskazali na inne, bliżej nieokreślone trudności (0,8%). Niewielki odsetek respondentów (3,1%) miał trudność z jednoznacznym określeniem problemów, natomiast żaden z ankietowanych nie zadeklarował, że nie dostrzega żadnych barier związanych z poszukiwaniem zatrudnienia. Szczegółowe dane zaprezentowano na kolejny wykresie.

Wykres 18. Jakie trudności najczęściej napotykają osoby bezrobotne szukające pracy na terenie Gminy? (N=260)

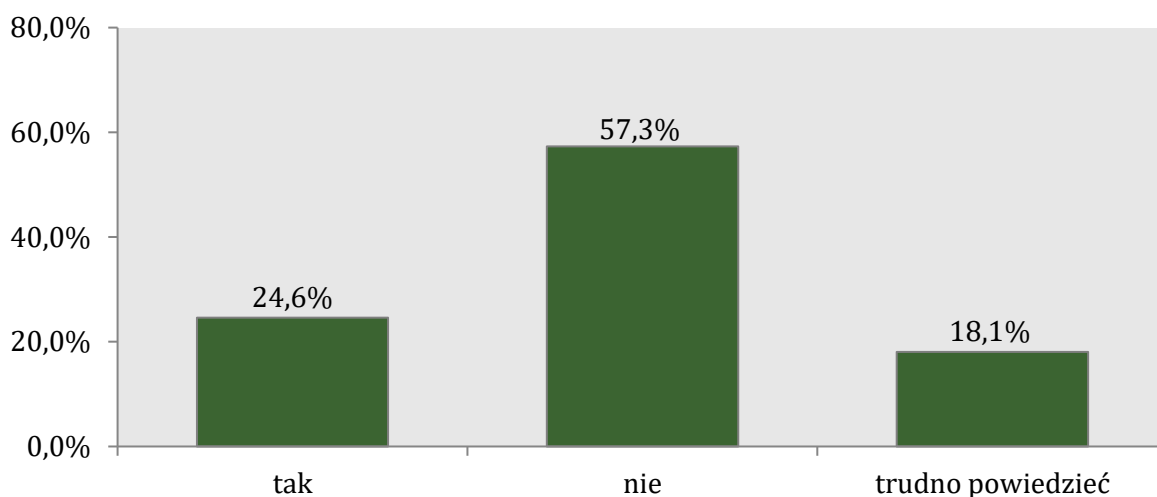

Pytanie wielokrotnego wyboru. Odpowiedzi nie sumują się do 100%

Kolejne pytanie dotyczyło trudności w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w ciągu ostatnich 12 miesięcy z powodu niewystarczających środków finansowych. Z uzyskanych danych wynika, że 24,6% respondentów przyznało, iż doświadczyło takich problemów, co oznacza, że co czwarta osoba w Gminie zmagają się z trudnościami finansowymi w codziennym funkcjonowaniu. Zdecydowana większość badanych – 57,3% – zadeklarowała, że nie miała takich trudności, co wskazuje, iż dla ponad połowy mieszkańców sytuacja materialna pozwala na zaspokojenie podstawowych potrzeb. Jednocześnie 18,1% respondentów nie potrafiło jednoznacznie określić swojej sytuacji.

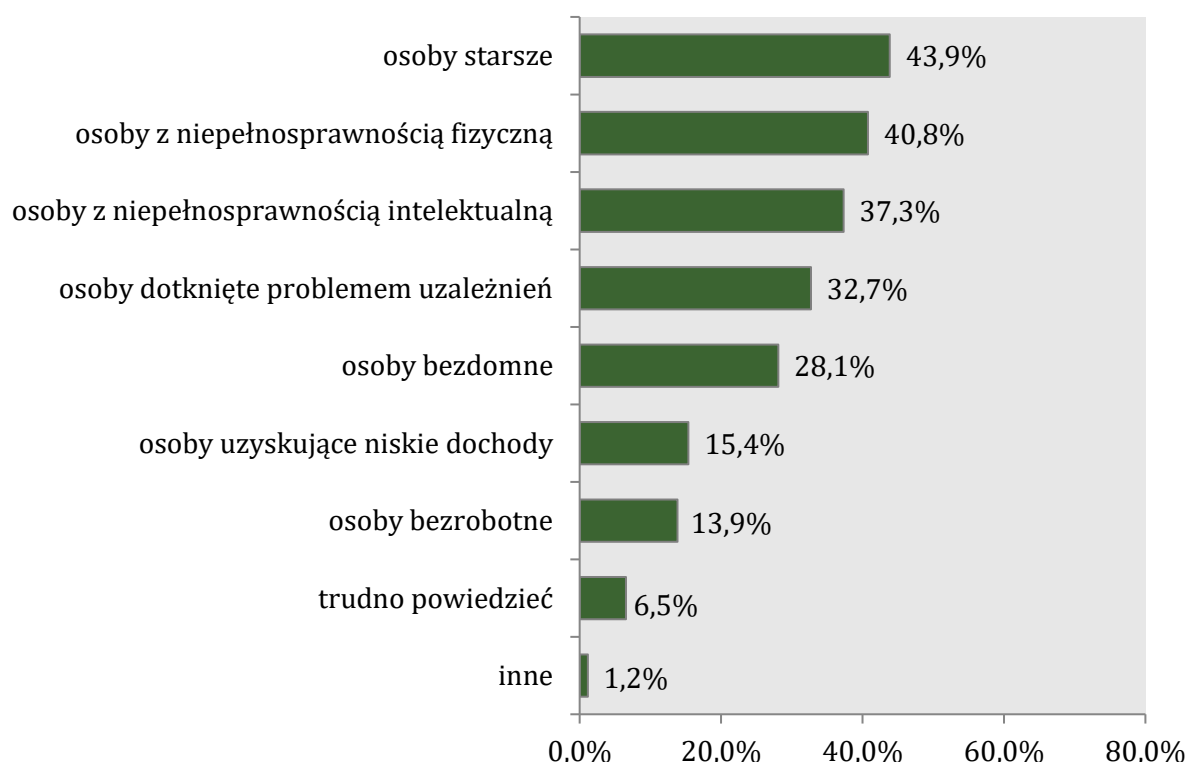
Wykres 19. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy miał/a Pan/i trudności w zakresie zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, ze względu na niewystarczające środki finansowe? (N=260)

Kolejna badana kwestia dotyczyła grup osób, które – zdaniem respondentów – są najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie Gminy. Najczęściej wskazywano na osoby starsze (43,9%), a także osoby z niepełnosprawnością fizyczną (40,8%) oraz osoby z niepełnosprawnością intelektualną (37,3%). Stosunkowo często wymieniano również osoby dotknięte problemem uzależnień (32,7%) oraz osoby bezdomne (28,1%). Rzadziej zwracano uwagę na osoby uzyskujące niskie dochody (15,4%) i osoby bezrobotne (13,9%), natomiast pojedyncze osoby wskazały na inne, bliżej nieokreślone grupy mieszkańców (1,2%). 6,5% respondentów miało trudność z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi. Wyniki te wskazują, że mieszkańcy Gminy szczególnie dostrzegają ryzyko wykluczenia społecznego wśród seniorów oraz osób zmagających się z niepełnosprawnością i problemem uzależnień.

Wykres 20. Jakie grupy osób są Pana/i zdaniem najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie Gminy? (N=260)

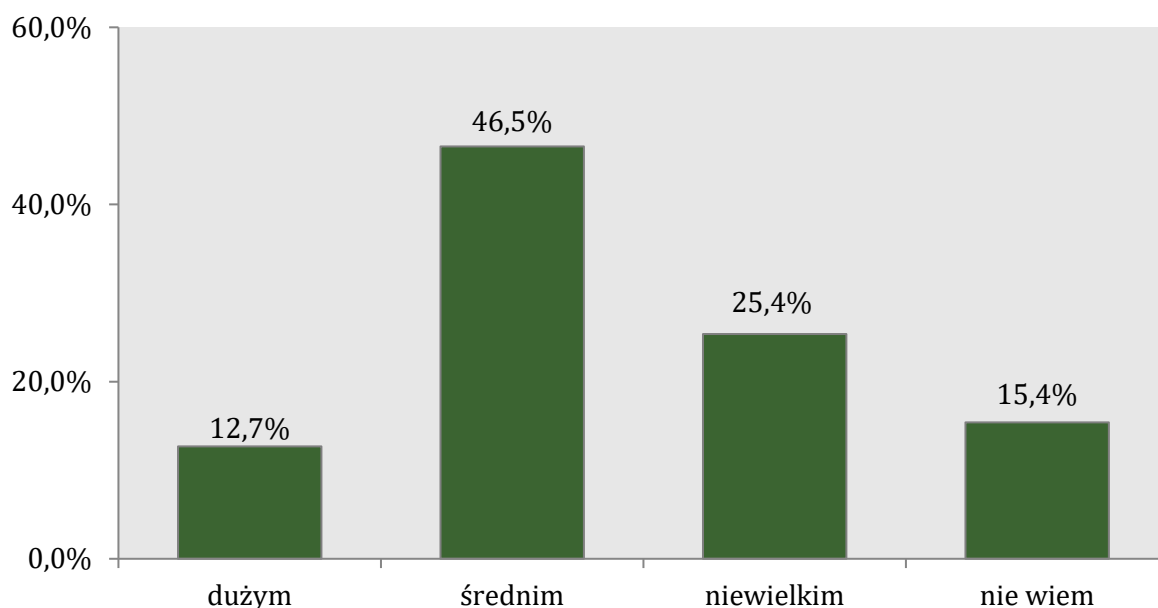

Pytanie wielokrotnego wyboru. Odpowiedzi nie sumują się do 100%

Kolejne pytanie dotyczyło stopnia, w jakim infrastruktura techniczna w Gminie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) jest dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie. Najwięcej respondentów wskazało, że dostosowanie to jest na średnim poziomie (46,5%), co sugeruje, że mieszkańcy dostrzegają pewne działania w tym zakresie, ale nie uważają ich za w pełni wystarczające. 25,4% ankietowanych oceniło stopień dostosowania jako niewielki, co wskazuje na istotne braki i bariery, z którymi nadal mierzą się osoby z niepełnosprawnościami. Jedynie 12,7% badanych uznało, że infrastruktura jest dostosowana w dużym stopniu, co pokazuje, że pozytywne przykłady dostępności są wciąż nieliczne. Dodatkowo 15,4% respondentów nie potrafiło jednoznacznie ocenić sytuacji, co może wynikać z braku bezpośredniego kontaktu z osobami z niepełnosprawnościami lub niewystarczającej wiedzy na temat standardów dostępności.

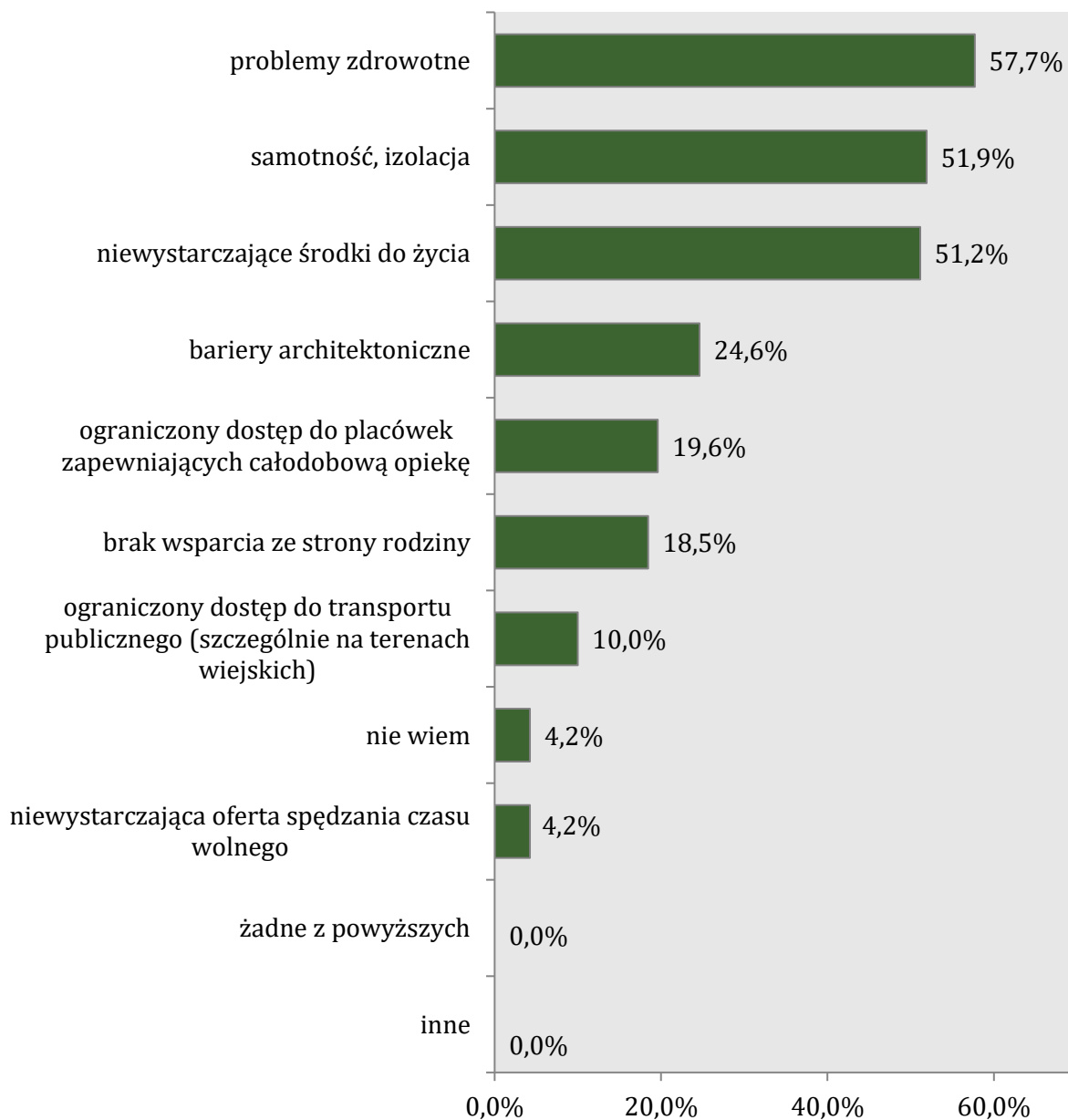
Wykres 21. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i Gminie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób z niepełnosprawnościami tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie?

W dalszej kolejności badanych zapytano o najważniejsze problemy, z jakimi zmagają się osoby starsze w Gminie. Najczęściej wskazywano na problemy zdrowotne (57,7%), a także samotność i izolację (51,9%) oraz niewystarczające środki do życia (51,2%). Wyniki te jednoznacznie pokazują, że mieszkańcy dostrzegają przede wszystkim trudności związane z kondycją zdrowotną seniorów oraz ich sytuacją materialną i społeczną. Istotnym wyzwaniem jest również występowanie barier architektonicznych (24,6%), które utrudniają osobom starszym samodzielne funkcjonowanie, oraz ograniczony dostęp do placówek zapewniających całodobową opiekę (19,6%). Część respondentów zwracała uwagę także na brak wsparcia ze strony rodziny (18,5%) oraz problemy z transportem publicznym, szczególnie na terenach wiejskich (10,0%). Relatywnie rzadko wskazywano na niewystarczającą ofertę spędzania czasu wolnego (4,2%), natomiast odpowiedzi „inne” i „żadne z powyższych” nie pojawiły się wcale. 4,2% badanych nie potrafiło jednoznacznie określić najważniejszych problemów seniorów.

Wykres 22. Jakiego Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób starszych w Gminie? (N=260)

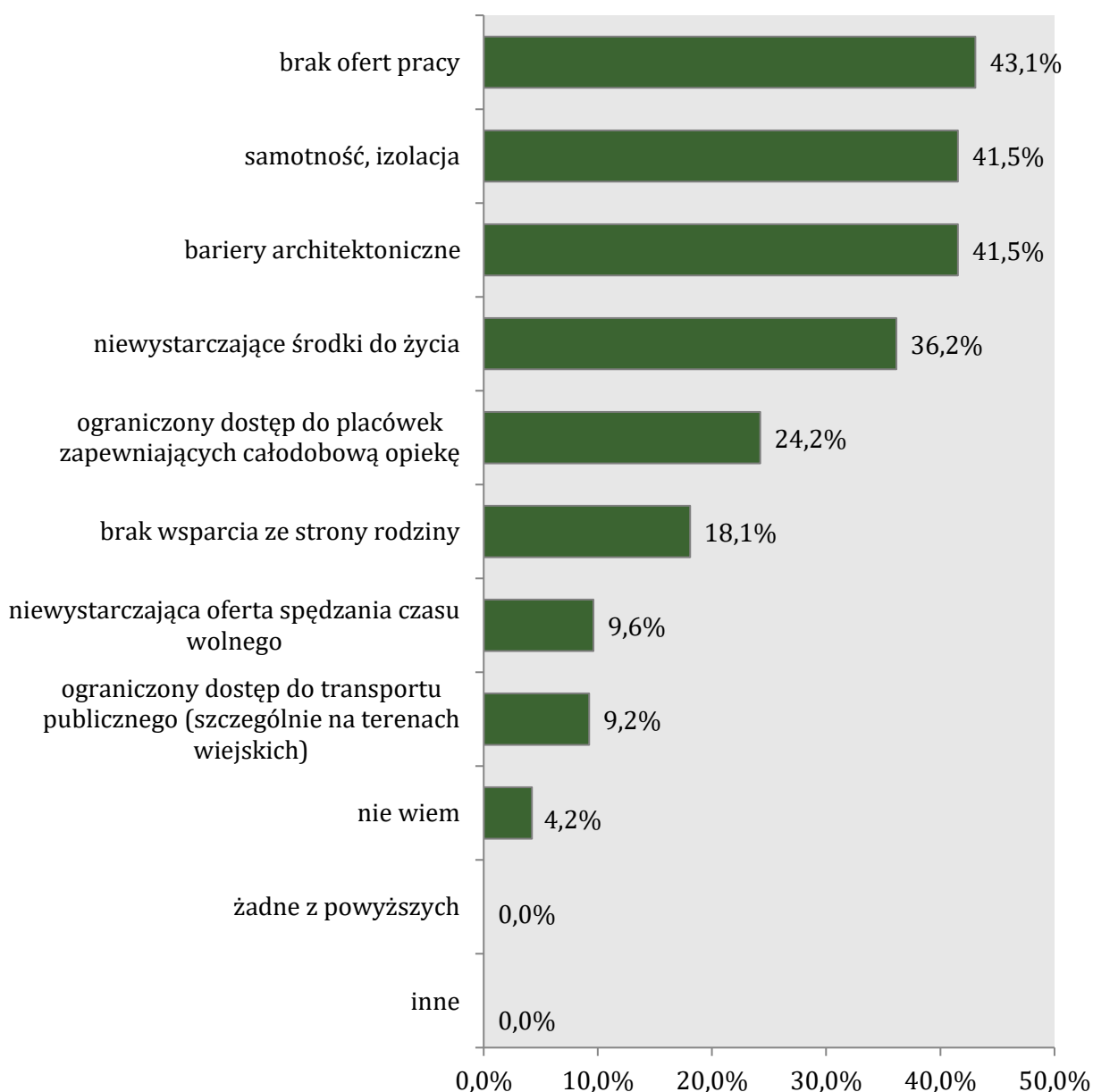
Pytanie wielokrotnego wyboru. Odpowiedzi nie sumują się do 100%

Kolejna badana kwestia dotyczyła najważniejszych problemów osób z niepełnosprawnościami w Gminie. Najczęściej wskazywano na brak ofert pracy (43,1%), a także bariery architektoniczne oraz samotność i izolację (po 41,5%). Wyniki te pokazują, że mieszkańcy dostrzegają zarówno problemy związane z dostępem do rynku pracy, jak i bariery infrastrukturalne oraz społeczne, które utrudniają osobom z niepełnosprawnościami pełne uczestnictwo w życiu lokalnej społeczności. Do ważnych

wyzwań zaliczono również niewystarczające środki do życia (36,2%) oraz ograniczony dostęp do placówek zapewniających całodobową opiekę (24,2%). Nieco rzadziej podkreślano kwestie związane z brakiem wsparcia ze strony rodziny (18,1%), a także z ograniczeniami w ofercie spędzania czasu wolnego (9,6%) czy dostępie do transportu publicznego, szczególnie na terenach wiejskich (9,2%). Jedynie 4,2% respondentów nie potrafiło jednoznacznie wskazać problemów.

Wykres 23. Jakie Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób z niepełnosprawnościami w Gminie? (N=260)

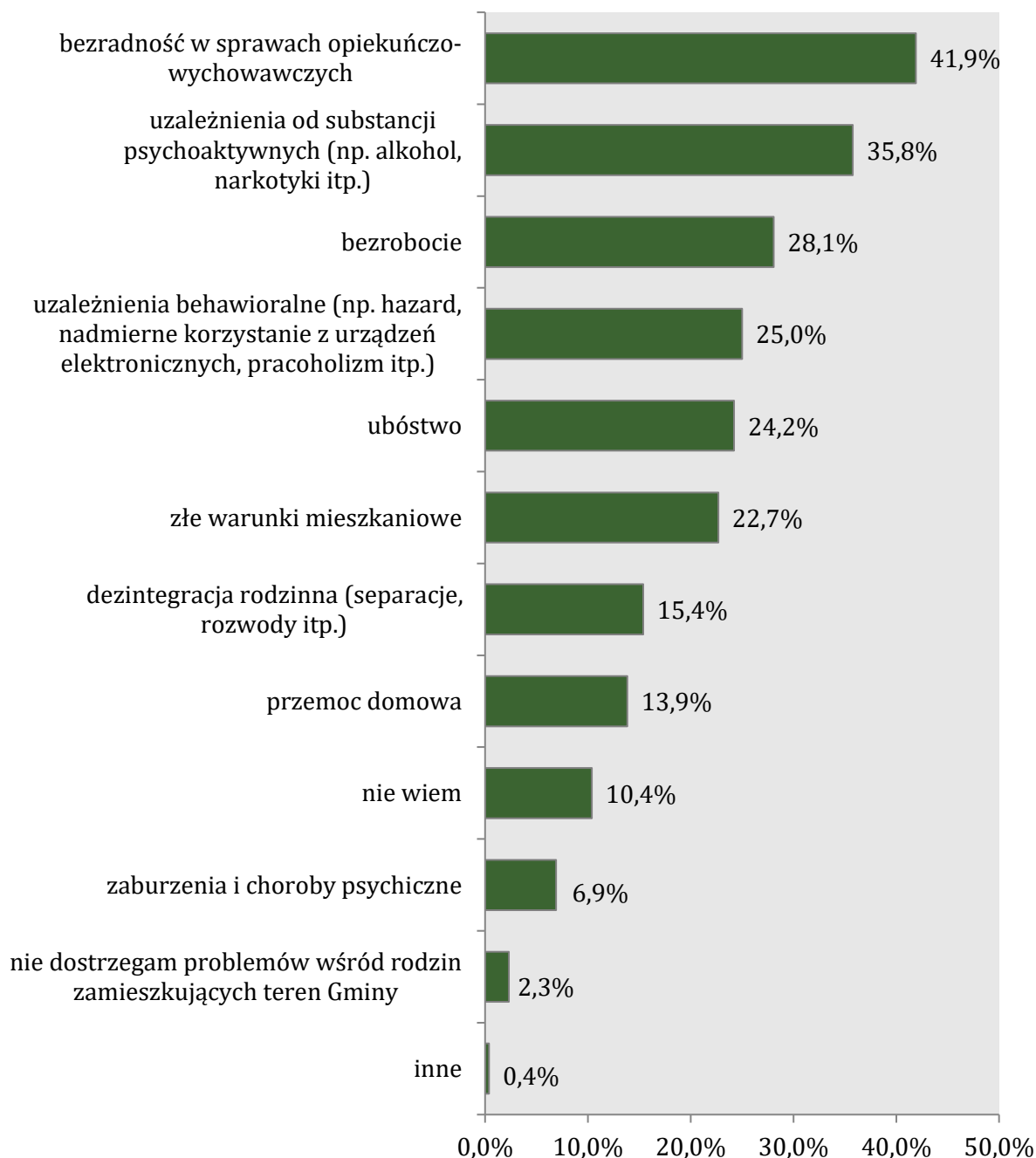
Pytanie wielokrotnego wyboru. Odpowiedzi nie sumują się do 100%

Kolejne pytanie także dotyczyło trudności, ale tym razem skupiało się na problemach społecznych najczęściej występujących wśród rodzin zamieszkujących teren Gminy. Najczęściej wskazywano na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (41,9%), a także na uzależnienia od substancji psychoaktywnych, takich jak alkohol czy narkotyki (35,8%). Dość często wymieniano również bezrobocie (28,1%), uzależnienia behawioralne, m.in. hazard, nadmierne korzystanie z urządzeń elektronicznych czy pracobolizm (25,0%) oraz ubóstwo (24,2%). Respondenci dostrzegali także problemy związane ze złymi warunkami mieszkaniowymi (22,7%), a także z dezintegracją rodziny, wynikającą m.in. z separacji i rozwodów (15,4%). Rzadziej wskazywano na przemoc domową (13,9%) oraz zaburzenia i choroby psychiczne (6,9%). Jedynie nieliczne osoby zaznaczyły odpowiedź „inne”, choć nie podano tam konkretnych trudności (0,4%). 10,4% badanych nie potrafiło jednoznacznie określić problemów, natomiast 2,3% respondentów stwierdziło, że nie dostrzega żadnych trudności społecznych wśród rodzin zamieszkujących Gminę. Szczegółowe dane zaprezentowano na kolejnym wykresie.

Wykres 24. Jakie problemy społeczne Pana/i zdaniem najczęściej występują wśród rodzin zamieszkujących Gminę? (N=260)

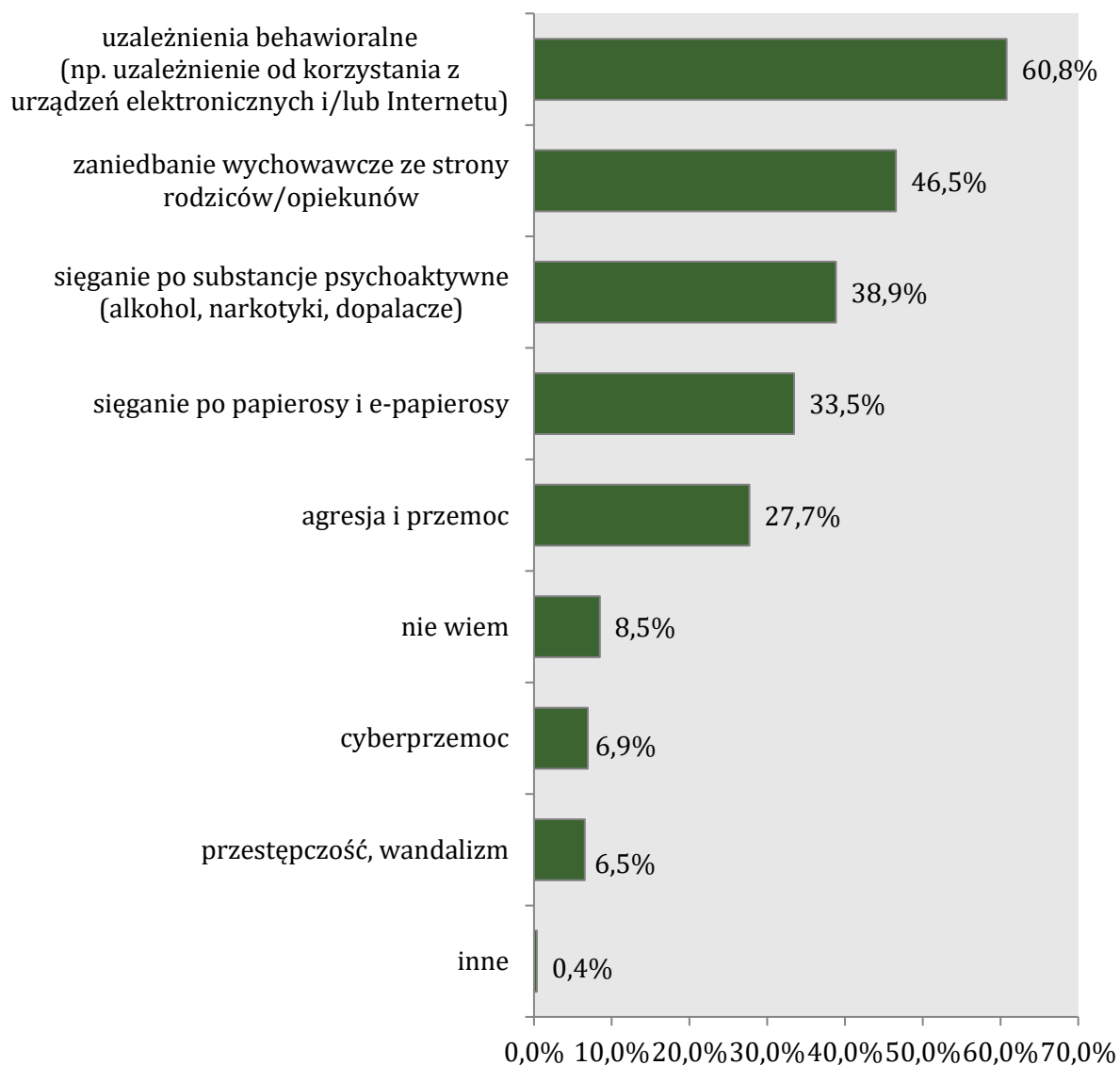
Pytanie wielokrotnego wyboru. Odpowiedzi nie sumują się do 100%

Kolejna badana kwestia dotyczyła największych problemów społecznych występujących wśród dzieci i młodzieży na terenie Gminy. Najczęściej wskazywano na uzależnienia behawioralne, takie jak nadmierne korzystanie z urządzeń elektronicznych czy Internetu (60,8%). Na drugim miejscu znalazło się zaniedbanie wychowawcze ze strony rodziców lub opiekunów (46,5%), a następnie sięganie po substancje psychoaktywne – alkohol, narkotyki czy dopalacze (38,9%). Stosunkowo często podkreślano również problem sięgania po papierosy i e-papierosy (33,5%). Nieco rzadziej respondenci wskazywali na agresję i przemoc (27,7%), natomiast najmniej osób dostrzegało problemy takie jak cyberprzemoc (6,9%) czy przestępczość i wandalizm (6,5%). 8,5% badanych nie potrafiło jednoznacznie wskazać problemów, a odpowiedź „inne” zaznaczyło 0,4% ankietowanych. Szczegółowe dane zaprezentowano na kolejnym wykresie.

Wykres 25. Jakie są Pana/i zdaniem największe problemy społeczne wśród dzieci i młodzieży występujące na terenie Gminy? (N=260)

Pytanie wielokrotnego wyboru. Odpowiedzi nie sumują się do 100%

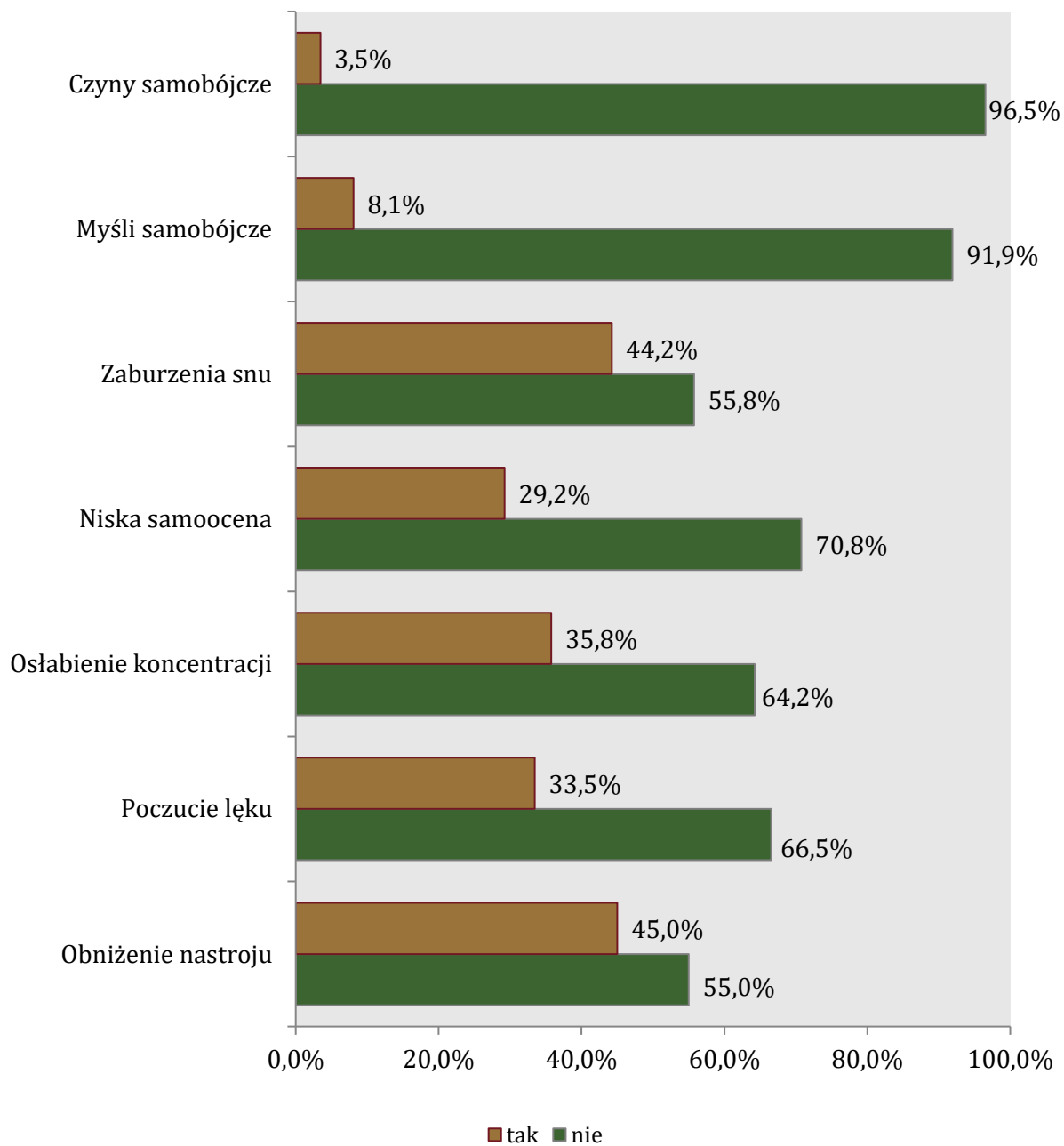
Badanie objęło również kwestię występowania u respondentów stanów psychicznych i emocjonalnych utrzymujących się przez co najmniej dwa tygodnie w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Z danych wynika, że:

- Czyny samobójcze – zadeklarowało je 3,5% respondentów. Każde takie wskazanie stanowi poważny sygnał ostrzegawczy i wskazuje na potrzebę zapewnienia dostępności profesjonalnego wsparcia kryzysowego.
- Myśli samobójcze – pojawiały się one u 8,1% respondentów. Jest to wynik znaczący w kontekście profilaktyki zdrowia psychicznego i potrzeby dostępu do specjalistycznego wsparcia psychologicznego.
- Zaburzenia snu – wskazało na nie aż 44,2% uczestników badania, co czyni je jednym z najczęściej doświadczanych problemów. Sen jest kluczowym elementem zdrowia, a jego brak może wpływać na inne obszary funkcjonowania.
- Niska samoocena – dotyczyła 29,2% osób badanych. To niemal co trzecia osoba, co może świadczyć o problemach z pewnością siebie, poczuciem własnej wartości i motywacją.
- Osłabienie koncentracji – zadeklarowało je 35,8% respondentów, co wskazuje, że ponad co trzecia osoba ma trudności z utrzymaniem uwagi, co może negatywnie przekładać się na pracę czy naukę.
- Poczucie lęku – pojawiało się u 33,5% badanych, co oznacza, że co trzecia osoba doświadczała tego rodzaju napięcia psychicznego. To stosunkowo wysoki wskaźnik, świadczący o istotnym rozpowszechnieniu problemów lękowych.
- Obniżenie nastroju – wskazało na nie aż 45,0% respondentów, co czyni je najczęściej wymienianym stanem. Wynik ten sugeruje, że niemal połowa mieszkańców zmagająca się z długotrwałym spadkiem samopoczucia, co może stanowić sygnał o istotnej skali problemów emocjonalnych w społeczności lokalnej.

Szczegółowe dane zaprezentowano na kolejnym wykresie.

Wykres 26. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Pana/i takie stany jak (przynajmniej przez 2 tygodnie): (N=260)

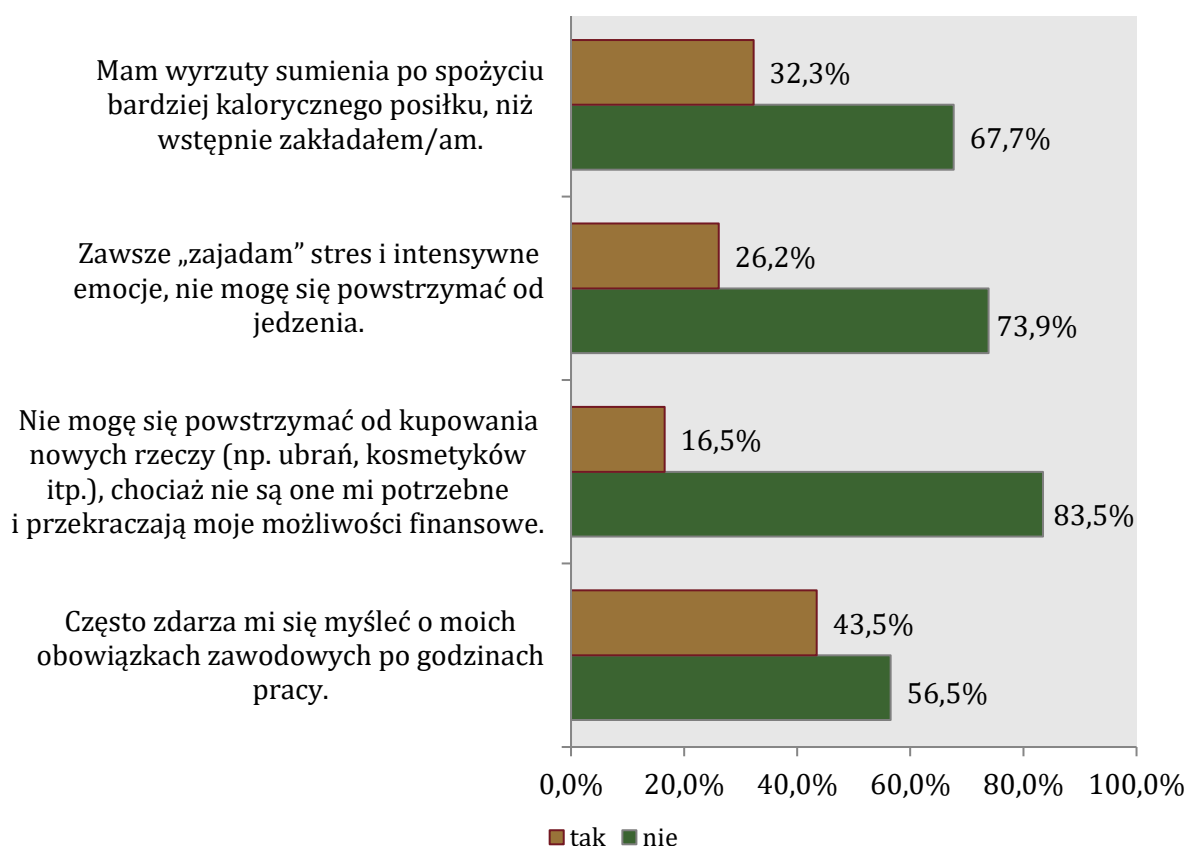

W ramach badania poproszono respondentów o ustosunkowanie się do wybranych stwierdzeń dotyczących codziennych nawyków i zachowań. Wyniki pokazują, że część ankietowanych doświadcza trudności związanych zarówno z kontrolą emocji, jak i z zachowaniami konsumpcyjnymi oraz zawodowymi:

- 43,5% badanych przyznało, że często zdarza im się myśleć o obowiązkach zawodowych po godzinach pracy.
- 32,3% respondentów zadeklarowało, że ma wyrzuty sumienia po spożyciu bardziej kalorycznego posiłku, niż wcześniej zakładali.
- 26,2% osób stwierdziło, że „zajada” stres i intensywne emocje, nie mogąc się powstrzymać od jedzenia.
- Najrzadziej wskazywanym zachowaniem było niekontrolowane kupowanie nowych rzeczy (np. ubrań, kosmetyków), na które wskazało 16,5% badanych – mimo że nie są one potrzebne lub przekraczają możliwości finansowe ankietowanych.

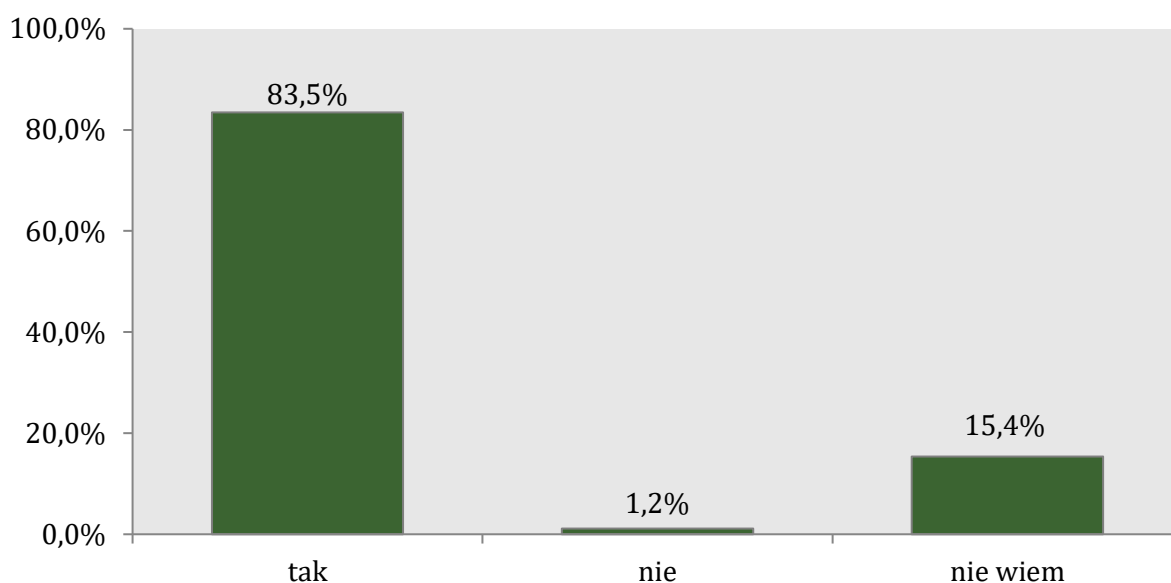
Wykres 27. Proszę o ustosunkowanie się do poniższych stwierdzeń zaznaczając X w odpowiednim miejscu (N=260)

W dalszej części badania dorosłych mieszkańców Gminy poproszono o ustosunkowanie się do stwierdzenia dotyczącego wpływu picia alkoholu w ciąży na rozwój dziecka. Zdecydowana większość ankietowanych, bo 83,5% – wskazała, że alkohol w tym okresie ma negatywne konsekwencje zdrowotne i rozwojowe. Jedynie 1,2% respondentów stwierdziło, że picie alkoholu w ciąży nie wpływa negatywnie na rozwój dziecka. Z kolei 15,4% badanych nie potrafiło jednoznacznie określić swojego stanowiska w tej kwestii.

Wykres 28. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma negatywny wpływ na rozwój dziecka? (N=260)

Respondentów zapytano również, czy w swoim otoczeniu znają osoby, które nadużywają alkoholu, narkotyków lub w sposób zdecydowanie nadmierny podejmują się pewnych czynności (np. korzystania z Internetu, urządzeń elektronicznych, pracy, zakupów, sportu czy oglądania treści pornograficznych). Odpowiedzi rozkładają się następująco:

- Czynności – niemal połowa badanych (46,5%) zadeklarowała, że nie zna osób nadmiernie podejmujących się tego typu działań. Jednak 28,1% wskazało, że zna pojedyncze przypadki, a 11,5% – że takich osób w ich otoczeniu jest kilka (do 10). 8,1% respondentów zadeklarowało znajomość wielu osób (powyżej 10), natomiast 28,1% miało trudność z udzieleniem odpowiedzi.

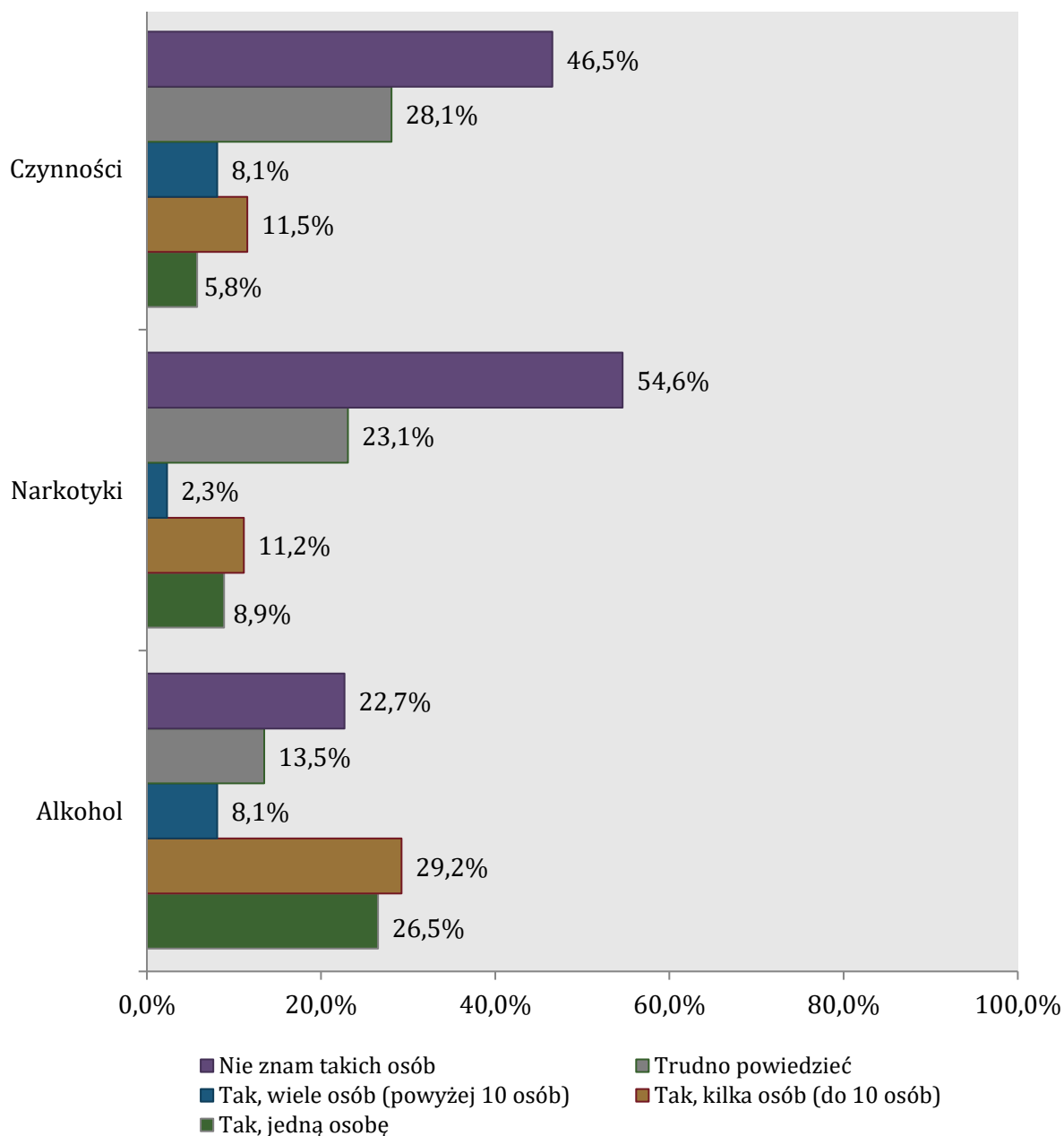

- Narkotyki – w tej kategorii dominowały odpowiedzi negatywne: 54,6% respondentów stwierdziło, że nie zna osób zażywających narkotyki w sposób problemowy. Jednocześnie 8,9% przyznało, że zna po jednej osobie, a 11,2% – że zna kilka osób (do 10). Stosunkowo rzadko pojawiały się wskazania na wiele osób (powyżej 10) – 2,3%. 23,1% ankietowanych zaznaczyło odpowiedź „trudno powiedzieć”.
- Alkohol – problem ten został wskazany najczęściej. Tylko 22,7% ankietowanych zadeklarowało, że nie zna osób nadużywających alkoholu. 26,5% badanych wskazało, że zna po jednej osobie, a 29,2% – że w ich otoczeniu takich osób jest kilka (do 10). Co istotne, 8,1% zadeklarowało znajomość wielu osób z tym problemem (powyżej 10), a 13,5% miało trudność z jednoznaczną oceną.

Szczegółowe dane zaprezentowano na kolejnym wykresie.

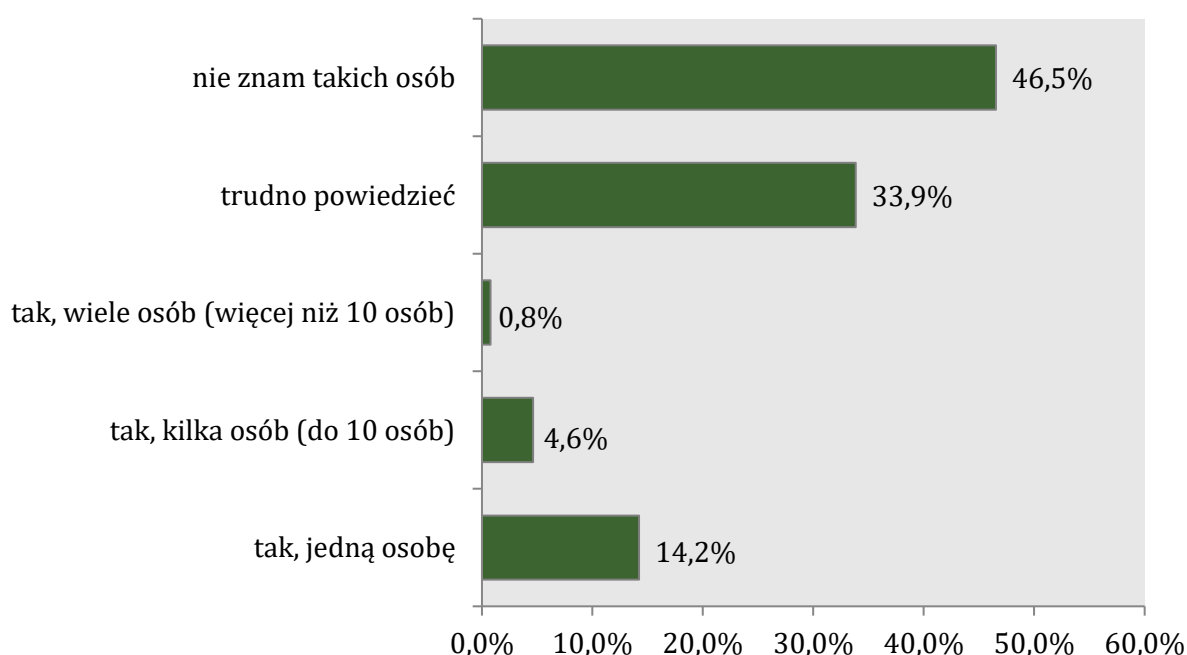
Wykres 29. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto nadużywa alkoholu, narkotyków lub w sposób zdecydowanie nadmierny podejmuje się pewnych czynności (np. zakupy, korzystanie z Internetu i/lub urządzeń elektronicznych, uprawianie sportu, praca, oglądanie treści pornograficznych itp.)? (N=260)

Kolejne pytanie dotyczyło znajomości osób w otoczeniu respondentów, które doświadczają przemocy domowej. Najwięcej badanych – 46,5% – zadeklarowało, że nie zna takich osób. Jednocześnie 33,9% respondentów wskazało odpowiedź „trudno powiedzieć”. 14,2% ankietowanych przyznało, że zna jedną osobę dotkniętą przemocą domową, a 4,6% zadeklarowało znajomość kilku osób (do 10). Najrzadziej pojawiała się odpowiedź wskazująca na znajomość wielu osób (więcej niż 10) – zadeklarowało ją 0,8% badanych.

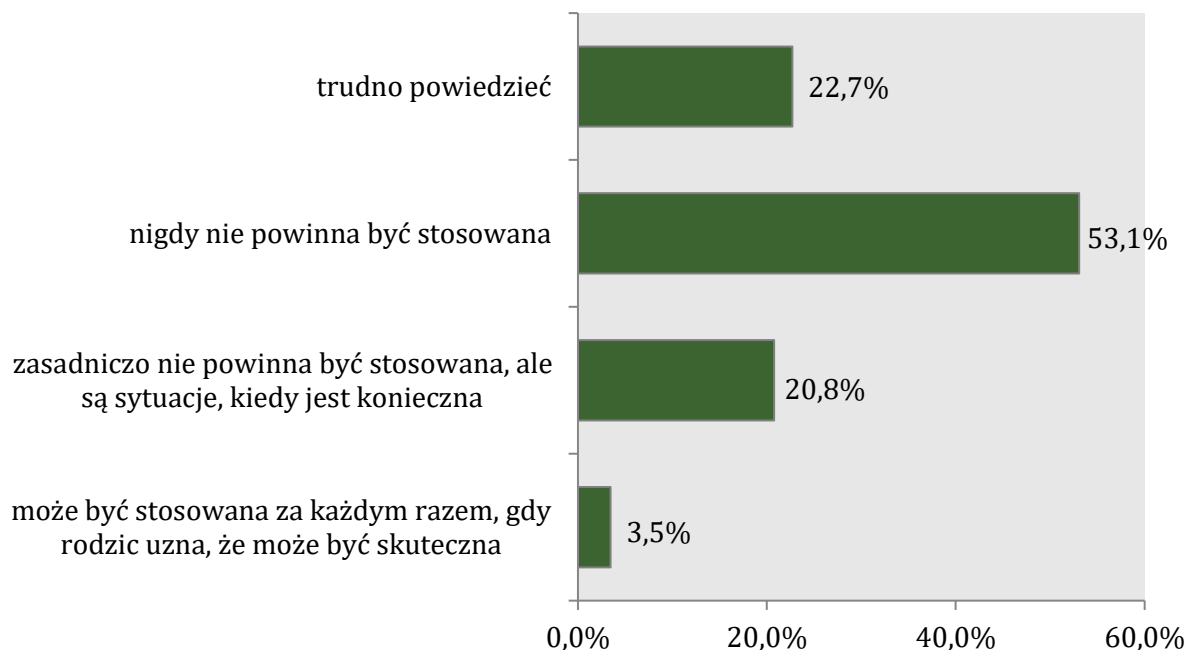
Wykres 30. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy domowej? (N=260)

Respondentów poproszono o wyrażenie opinii na temat stosowania kar fizycznych (np. klaps) jako metody wychowawczej. Większość, bo 53,1% badanych, zadeklarowała, że kara fizyczna nigdy nie powinna być stosowana. 20,8% respondentów uznało, że zasadniczo nie powinna być stosowana, jednak zdarzają się sytuacje, w których mogłaby być konieczna. Natomiast 3,5% badanych wskazało, że kary fizyczne mogą być stosowane za każdym razem, gdy rodzic uzna je za skuteczne narzędzie wychowawcze. Jednocześnie aż 22,7% ankietowanych miało trudność z jednoznacznym określeniem swojego stanowiska w tej kwestii.

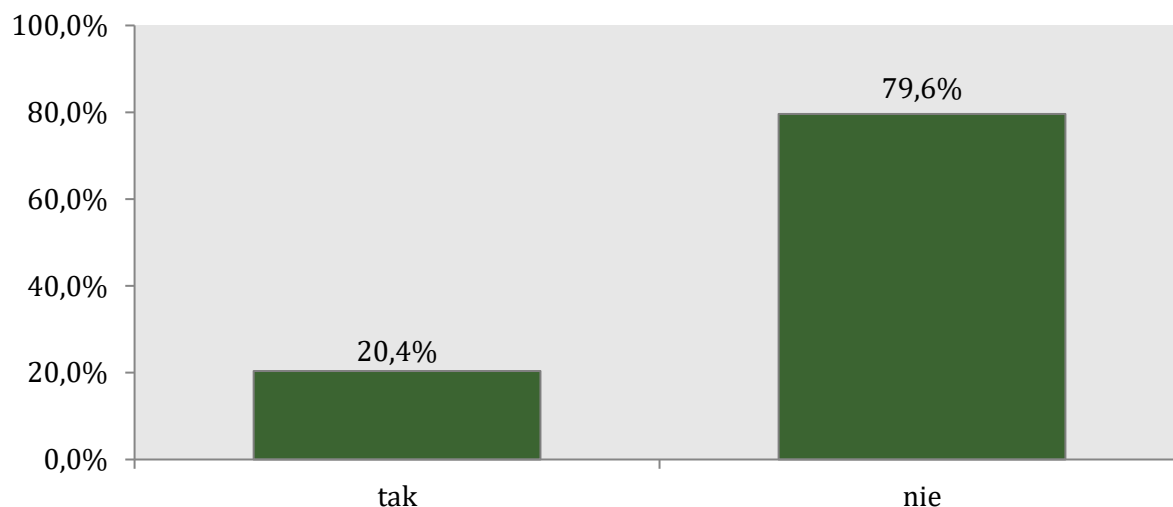

Wykres 31. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych (np. klaps) może być metodą wychowawczą, która: (N=260)

Kolejne pytanie dotyczyło zjawiska cyberprzemocy w otoczeniu respondentów, obejmującego m.in. rodzinę, znajomych czy środowisko pracy. Zdecydowana większość – 79,6% badanych – zadeklarowała, że nie spotkała się z takim zjawiskiem. Jednocześnie 20,4% respondentów przyznało, że w ich otoczeniu pojawiły się przypadki cyberprzemocy.

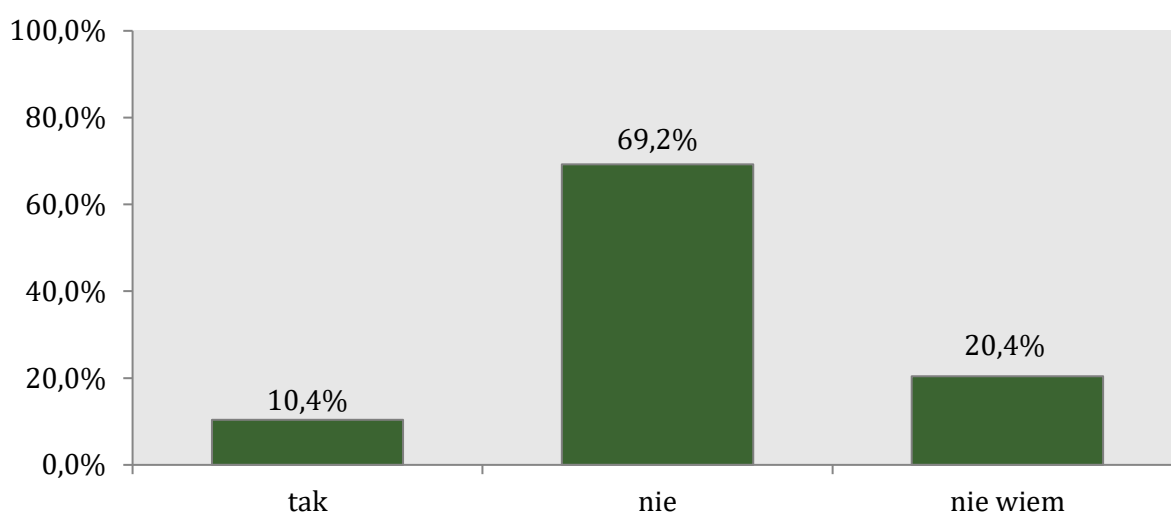
Wykres 32. Czy spotkał/a się Pan/i z przypadkami cyberprzemocy w swoim otoczeniu (np. w rodzinie, wśród znajomych lub w pracy)? (N=260)

Badanych zapytano również o to, czy ich zdaniem istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy. Zdecydowana większość respondentów, bo 69,2%, wskazała, że takie okoliczności nie istnieją. 20,4% ankietowanych nie potrafiło jednoznacznie się wypowiedzieć, natomiast 10,4% badanych uznało, że mogą istnieć sytuacje, w których stosowanie przemocy jest usprawiedliwione. Wśród osób, które odpowiedziały „tak”, wskazywano m.in. na zachowania wymagające reakcji wobec braku szacunku wobec starszych czy rodziców oraz na konieczność samoobrony.

Wykres 33. Czy Pana/i zdaniem istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy? (N=260)

Badanych poproszono także o ocenę, czy wybrane zjawiska stanowią znaczące problemy społeczne na terenie Gminy. Uzyskane wyniki pokazują zróżnicowany poziom postrzegania poszczególnych zjawisk:

- Przemoc domowa – za znaczący problem społecznym uznało ją 32,7% respondentów, natomiast 16,2% stwierdziło, że nie stanowi ona dużego problemu. Aż 51,2% badanych miało trudność z jednoznaczną oceną tej kwestii.
- Uzależnienie od alkoholu – największy odsetek wskazań dotyczył odpowiedzi „tak”: 55,4% respondentów uznało, że jest to istotny problem. 13,5% stwierdziło, że nie, a 31,2% miało trudność z określeniem swojego stanowiska.

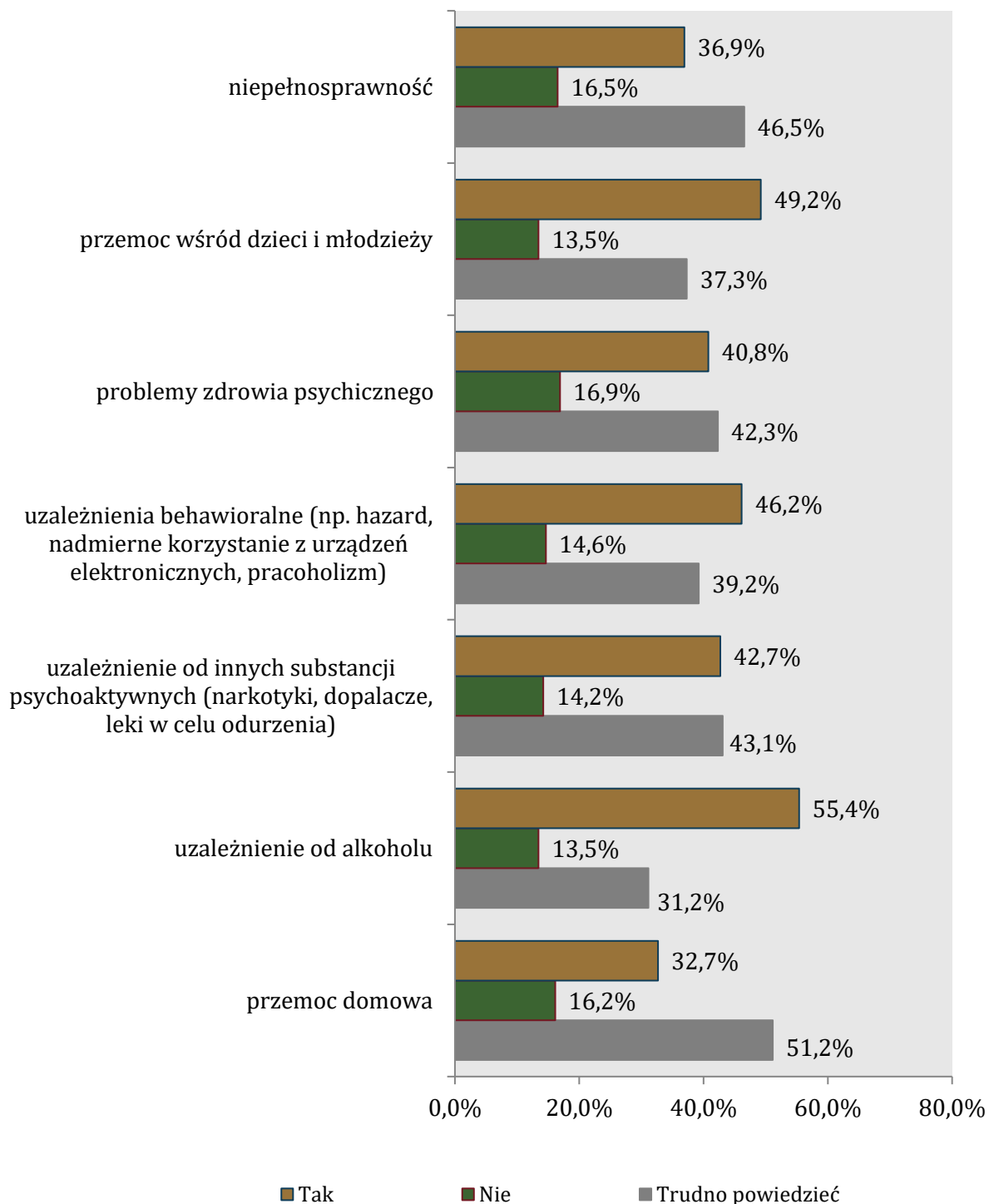

- Uzależnienie od innych substancji psychoaktywnych (np. narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia) – 42,7% badanych wskazało, że to znaczący problem, 14,2% zaprzeczyło, a 43,1% udzieliło odpowiedzi „trudno powiedzieć”.
- Uzależnienia behawioralne (np. hazard, nadmierne korzystanie z urządzeń elektronicznych, pracobolizm) – 46,2% respondentów uznało je za poważny problem społeczny. 14,6% badanych nie dostrzega w nich istotnego zagrożenia, a 39,2% miało trudność z jednoznaczną odpowiedzią.
- Problemy zdrowia psychicznego – za istotny problem uznało je 40,8% ankietowanych, 16,9% uznało, że nie są one znaczące, a 42,3% odpowiedziało „trudno powiedzieć”.
- Przemoc wśród dzieci i młodzieży – wskazana została przez 49,2% respondentów jako poważny problem społeczny. 13,5% badanych nie zgodziło się z tym stwierdzeniem, a 37,3% miało trudność z oceną.
- Niepełnosprawność – za znaczący problem uznało ją 36,9% osób badanych, 16,5% stwierdziło, że nie jest to znaczący problem, a 46,5% wskazało odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Szczegółowe dane zaprezentowano na kolejnym wykresie.

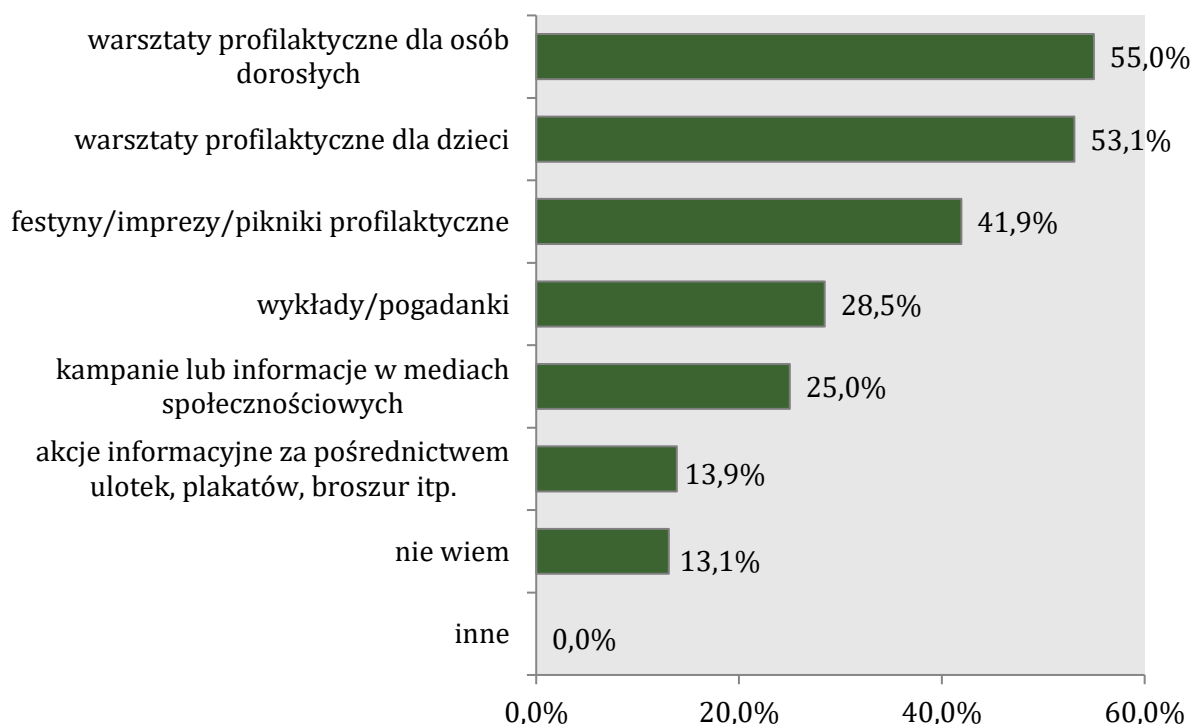
Wykres 34. Czy Pana/i zdaniem, wymienione poniżej zjawiska stanowią znaczące problemy społeczne na terenie Gminy? (N=260)

W dalszej części badania respondentów poproszono o wskazanie form działań profilaktycznych, które ich zdaniem mogą przynieść najlepsze efekty w zakresie zapobiegania przemocy domowej i uzależnieniom. Najczęściej wskazywano na warsztaty profilaktyczne dla osób dorosłych (55,0%) oraz warsztaty profilaktyczne dla dzieci (53,1%), co pokazuje, że mieszkańcy Gminy upatrują największej skuteczności w bezpośredniej pracy edukacyjnej i interwencyjnej skierowanej do różnych grup wiekowych. Na trzecim miejscu znalazły się festyny, imprezy i pikniki profilaktyczne (41,9%), które obok aspektu edukacyjnego pełnią także funkcję integracyjną i wzmacniają więzi społeczne. Wykłady i pogadanki zostały wskazane przez 28,5% respondentów, a kampanie lub informacje w mediach społecznościowych przez 25,0%, co sugeruje, że mieszkańcy widzą ich znaczenie, ale uznają je za mniej efektywne niż warsztaty i działania praktyczne. Najmniej popularną formą działań profilaktycznych były akcje informacyjne realizowane poprzez ulotki, plakaty czy broszury (13,9%). Jednocześnie 13,1% respondentów nie potrafiło określić, która forma mogłaby przynieść najlepsze rezultaty.

Wykres 35. Poniżej wymieniono różne formy działań profilaktycznych. Które z nich według Pana/i przyniosą najlepsze efekty, jeśli chodzi o zapobieganie przemocy domowej i uzależnieniom? (N=260)

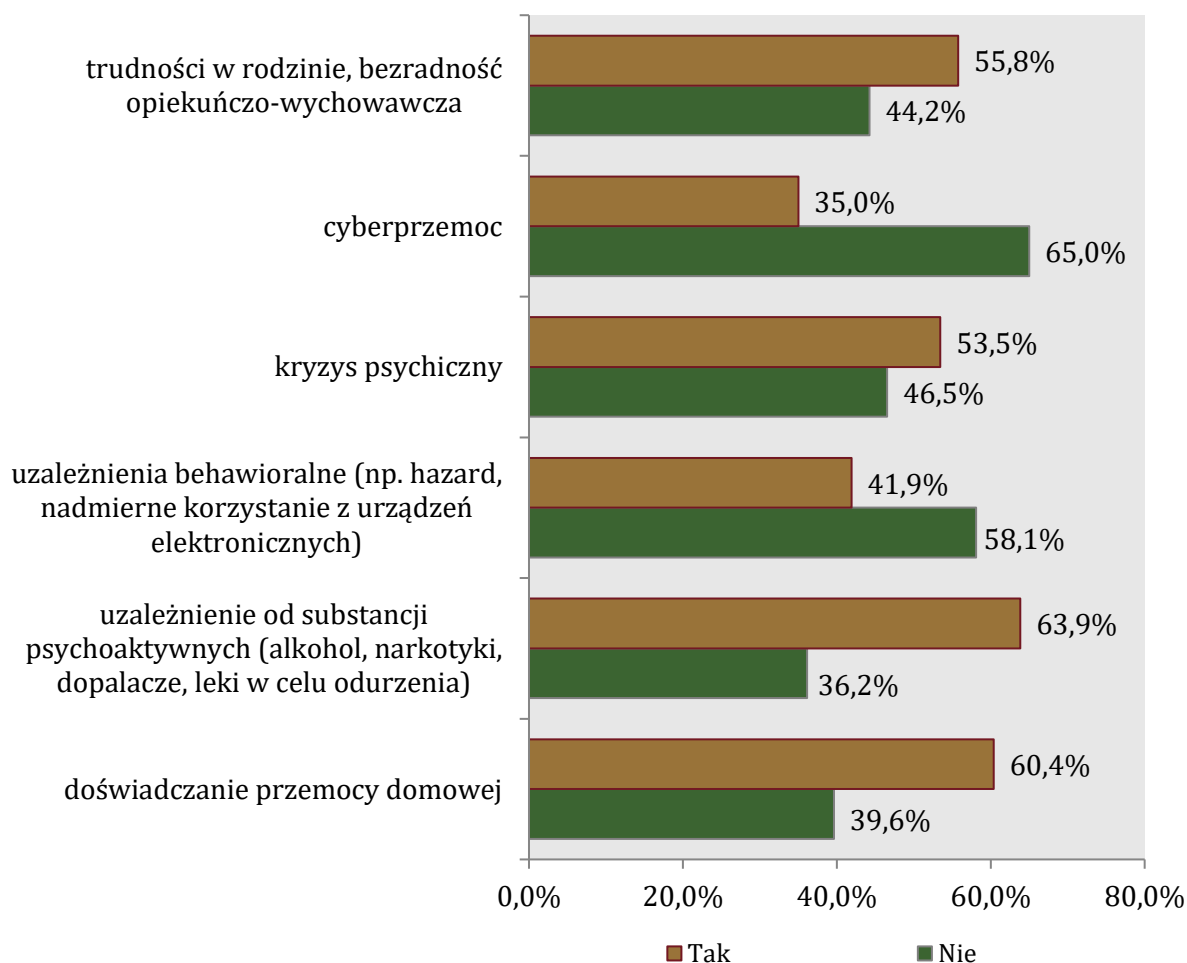
Pytanie wielokrotnego wyboru. Odpowiedzi nie sumują się do 100%

Ostatnie pytanie dotyczyło wiedzy mieszkańców na temat miejsc, w których można uzyskać pomoc w przypadku różnych problemów. W przypadku doświadczania przemocy domowej 60,4% respondentów wskazało, że wie, gdzie można zwrócić się po pomoc, natomiast 39,6% przyznało, że takiej wiedzy nie posiada. Najwięcej osób deklarujących świadomość miejsc wsparcia odnotowano w przypadku uzależnienia od substancji psychoaktywnych (63,9%), przy czym 36,2% badanych nie miało wiedzy w tym zakresie. Znacznie gorzej wygląda sytuacja w odniesieniu do uzależnień behawioralnych – tylko 41,9% respondentów wiedziało, gdzie można szukać pomocy, a aż 58,1% wskazało odpowiedź negatywną. Podobnie w przypadku kryzysu psychicznego – 53,5% badanych zadeklarowało, że zna odpowiednie miejsca wsparcia, podczas gdy 46,5% nie posiada takiej wiedzy. Najmniej osób wie, gdzie szukać pomocy w sytuacji cyberprzemocy – tylko 35,0%, a aż 65,0% respondentów przyznało, że nie ma takiej wiedzy. W odniesieniu do trudności w rodzinie i bezradności opiekuńczo-wychowawczej, 55,8% ankietowanych wskazało, że wie, gdzie zwrócić się po pomoc, a 44,2% przyznało, że nie ma takich informacji. Szczegółowe dane zaprezentowano na kolejnym wykresie.

Wykres 36. Czy wie Pan/i gdzie można uzyskać pomoc w przypadku poniższych problemów? (N=260)

IV. Sytuacja społeczna gminy Rawicz, w tym charakterystyka grup społecznych

W oparciu o dane udostępnione przez Centrum Usług Społecznych w Rawiczu, Główny Urząd Statystyczny, Gminną Komisję Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz inne podmioty, dokonano szczegółowej diagnozy sytuacji społecznej. Analizy te obejmują opis kluczowych problemów, ich zasięg oraz ocenę dotychczas podejmowanych działań interwencyjnych w odniesieniu do poszczególnych obszarów wskazanych w Strategii.

1. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Wspieranie rodzin mających trudności w pełnieniu obowiązków opiekuńczo-wychowawczych polega na realizacji zaplanowanych działań, których celem jest przywrócenie im zdolności do samodzielnego radzenia sobie z wyzwaniami. Działania te są realizowane za zgodą rodziny oraz z jej aktywnym zaangażowaniem, uwzględniając zarówno zasoby własne, jak i dostępne zewnętrzne formy wsparcia. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka (w tym pomocy finansowej).

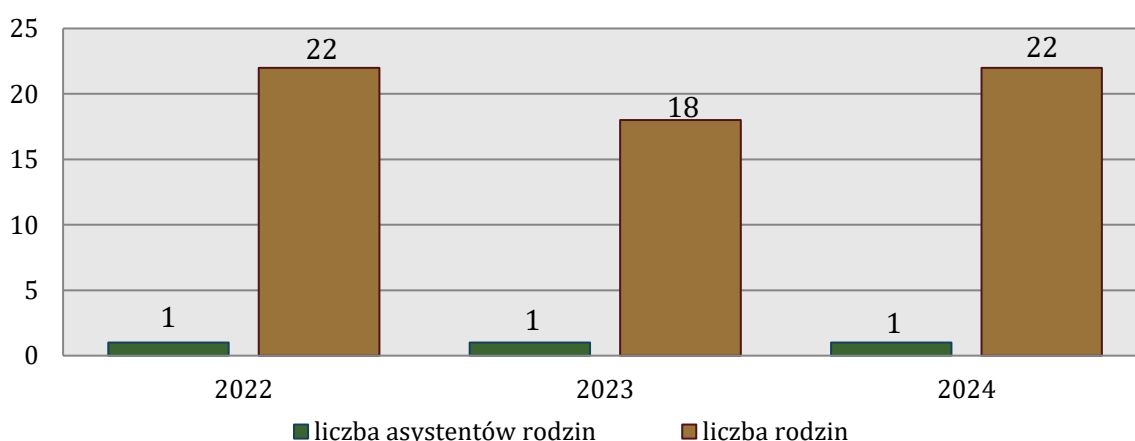

Centrum Usług Społecznych w Rawiczu pełni kluczową rolę w zakresie wspierania rodzin z Gminy, które borykają się z trudnościami życiowymi. Jednostka ta prowadzi działania mające na celu zaspokojenie podstawowych potrzeb rodzin oraz zapewnienie im warunków umożliwiających życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

Centrum Usług Społecznych w Rawiczu realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 49), która kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W latach 2022-2024 w CUS zatrudniony był **1 asystent rodziny**. W ramach realizacji ustawowego zadania w 2024 roku prowadził on pracę w **22 rodzinach** przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. W latach 2022-2024 zauważalne są niewielkie wahania liczby rodzin korzystających z tej formy pomocy.

Wykres 37. Dane dotyczące pracy asystenta rodziny na przestrzeni lat 2022-2024

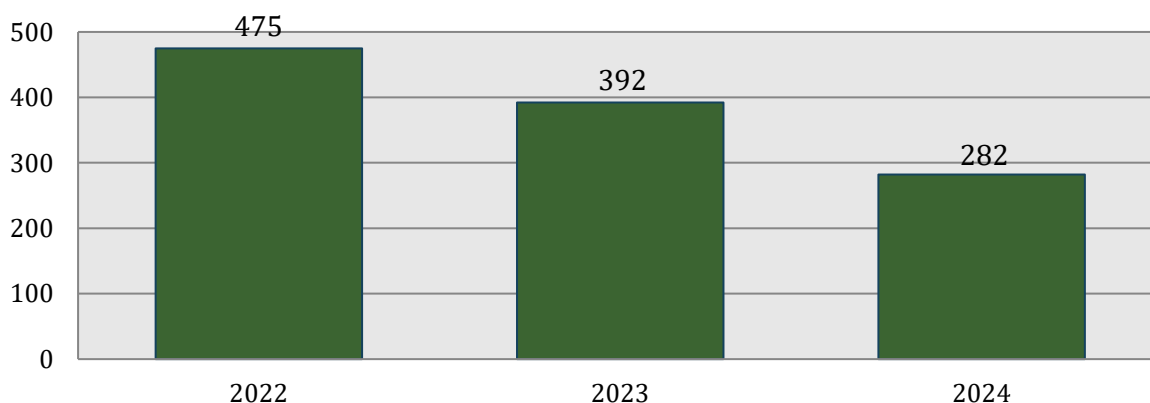
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok

W latach 2022-2024 w gminie Rawicz nie było **rodzin wspierających**, których zadaniem jest niesienie pomocy rodzinie w przewyżczeniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działań obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Na kolejnym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2022-2024. Można zauważyć, że ze świadczeń tych w 2022 roku korzystało 475 rodzin, w roku 2023 – 392 z kolei w 2024 roku – 282 rodziny. W omawianym okresie dostrzegalny jest zatem systematyczny spadek średniomiesięcznej liczby rodzin korzystających z tego typu świadczeń, co ma związek ze spadkiem wskaźnika przyrostu naturalnego na przestrzeni ostatnich lat, ale również niezmienną się w ostatnich latach poziomem kryterium dochodowego.

Wykres 38. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2022-2024

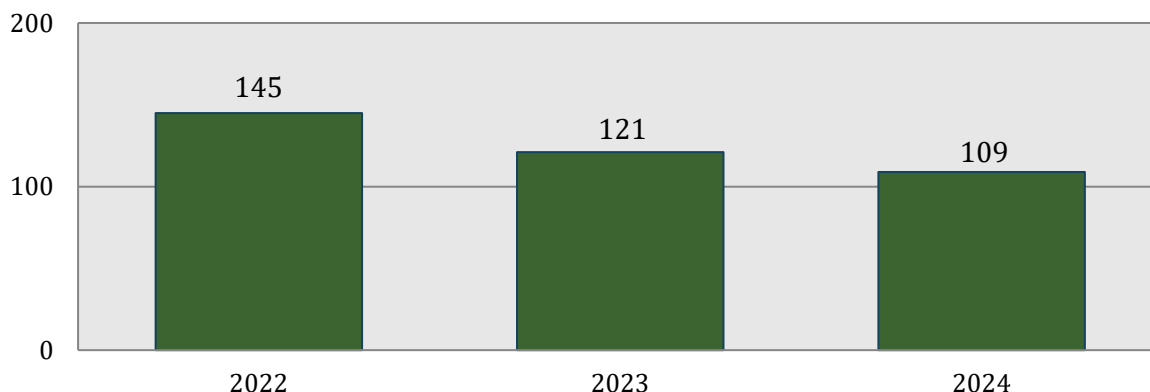

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

W przypadku, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. Bazując na przedstawionych poniżej danych można dostrzec, że liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego w omawianym okresie wykazywała tendencje spadkowe: w 2022 roku było to 145 osób, w 2023 roku – 121, z kolei w 2024 roku – 109.

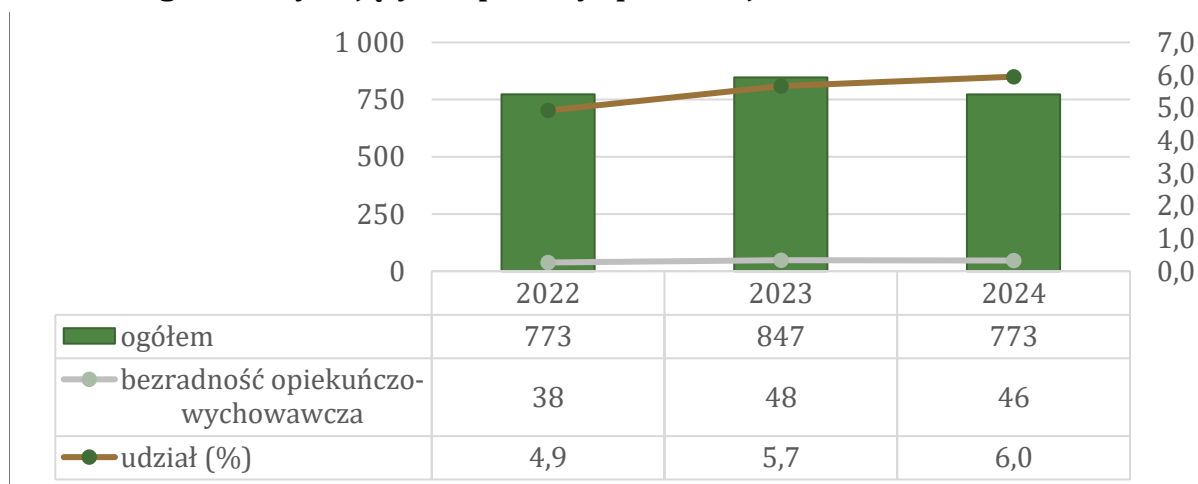
Wykres 39. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2022-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Na przestrzeni analizowanych lat liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego ulegała wahaniom – w 2022 roku było to 38 rodzin, w 2023 – 48, a w 2024 roku – 46. Wahania widoczne są także w przypadku ich udziału w ogólnej liczbie rodzin będących beneficjentami CUS: w 2022 było to 4,9%, w 2023 roku – 5,7%, z kolei w ostatnim roku poddanym analizie – 6,0%. Szczegółowe dane przedstawiono na kolejnym wykresie.

Wykres 40. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2022-2024 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminy obowiązek współfinansowania kosztów pobytu dzieci w pieczy zastępczej. W 2022 roku CUS poniosło wydatki związane z odpłatnością za pobyt dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej na kwotę 674 736 zł, w 2023 roku – 740 084 zł, natomiast w 2024 roku było to 937 170 zł.

Tabela 13. Kwota odpłatności za pobyt dzieci z terenu gminy Rawicz w pieczy zastępczej w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
kwota odpłatności (w złotych)	674 736	740 084	937 170

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 i 2024 rok

Istotnym wsparciem dla rodzin w województwie wielkopolskim jest **Program Wielkopolska Karta Rodziny**, skierowany do rodzin wychowujących co najmniej troje dzieci – niezależnie od osiąganego dochodu. Karta jest wydawana bezpłatnie każdemu członkowi rodziny, który zostanie uwzględniony we wniosku. Rodzice mogą korzystać z niej bezterminowo, natomiast dzieci – do ukończenia 18. roku życia lub kontynuowania nauki, maksymalnie do 25. roku życia. W przypadku dzieci z niepełnosprawnością, karta przysługuje na okres wynikający z orzeczenia. Wielkopolska Karta Dużej Rodziny zapewnia dostęp do systemu zniżek i dodatkowych uprawnień – jej posiadacze mogą korzystać z szerokiej oferty dostępnej w regionie, obejmującej kulturę, handel, bezpieczeństwo, usługi, sport i rozrywkę, a także zdrowie i edukację. W 2022 roku wydano WKDR dla 63 rodzin (dla 166 osób, w tym 65 dla dzieci), w 2023 roku – 15 (dla 57 osób, w tym 31 dla dzieci), natomiast w ostatnim roku poddanym analizie było to 15 rodzin z terenu gminy Rawicz (62 osoby, w tym 39 dzieci)¹⁷.

W ramach lokalnej polityki prorodzinnej CUS w Rawiczu wdraża liczne programy i usługi społeczne, których celem jest kompleksowe wsparcie rodzin, ochrona zdrowia psychicznego oraz wzmacnianie więzi rodzinnych. Na kolejnej stronie zaprezentowano część z tych działań.

¹⁷ Działalność Centrum Usług Społecznych w Rawiczu oraz potrzeby w tym zakresie za 2022, 2023 i 2024 r.

- 1) Punkt Profilaktyki i Ochrony Zdrowia Psychicznego:** w 2023 roku utworzono Punkt Profilaktyki i Ochrony Zdrowia Psychicznego jako odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby mieszkańców. Działa on przy Centrum Usług Społecznych i oferuje bezpłatne, specjalistyczne wsparcie psychologiczne, psychiatryczne, terapeutyczne i prawne. Zespół tworzą m.in. psychologowie, psychiatrzy (w tym specjalizujący się w pracy z dziećmi i młodzieżą), terapeuci oraz prawnicy. W 2024 roku w ramach Punktu udzielono łącznie 961 porad, z czego najwięcej dotyczyło psychiatrii dziecięcej (360) i psychologii (235), co potwierdza duże zapotrzebowanie na tego rodzaju wsparcie¹⁸.
- 2) Program profilaktyczny „Wspieramy i wzmacniamy nasze rodziny”:** w 2024 roku realizowano również program skierowany do dzieci, młodzieży oraz ich rodziców i opiekunów. Celem była promocja zdrowia i wzmocnienie więzi rodzinnych poprzez edukację i działania wspierające. Z programu skorzystało łącznie 55 rodzin – 139 osób, w tym 79 dzieci¹⁹.
- 3) Program profilaktyczny dla kobiet w ciąży i kobiet w wieku rozrodczym:** Gmina prowadzi także działania skierowane bezpośrednio do kobiet, które przygotowują się do macierzyństwa. Program oferuje wsparcie edukacyjne i zdrowotne, a w 2024 roku uczestniczyło w nim 218 kobiet²⁰.
- 4) Projekt „Świadomy Rodzic”:** dla rodziców dzieci uczęszczających do Placówki Wsparcia Dziennego w Rawiczu realizowany był projekt „Świadomy Rodzic”. Jego celem było wzmacnianie kompetencji wychowawczych, rozwijanie umiejętności społecznych oraz budowanie pozytywnych relacji między rodzicem a dzieckiem. W ramach inicjatywy prowadzono zajęcia integracyjne, terapeutyczne i edukacyjne.

¹⁸ Działalność Centrum Usług Społecznych w Rawiczu oraz potrzeby w tym zakresie za rok 2024.

¹⁹ Tamże.

²⁰ Tamże.

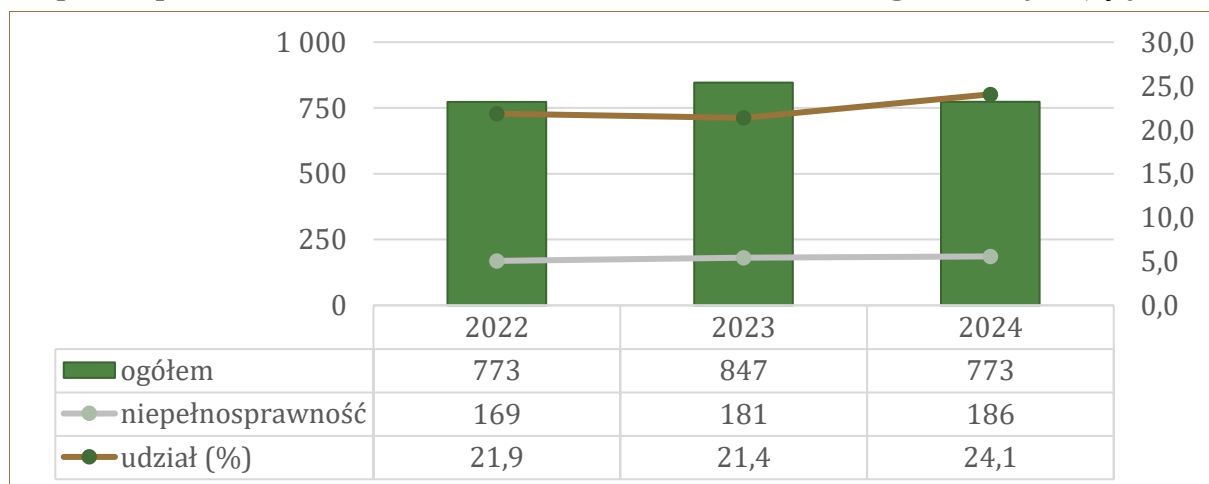

2. Wsparcie osób z niepełnosprawnością

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Osoby z niepełnosprawnościami można klasyfikować na podstawie różnych kryteriów, takich jak typ schorzenia, moment wystąpienia ograniczeń w życiu oraz stopnia niepełnosprawności. Należy jednak zaznaczyć, że jest to grupa niezwykle zróżnicowana, co sprawia, że wszelkie działania wspierające powinny być dostosowane do indywidualnych potrzeb wynikających z konkretnych trudności i ograniczeń zdrowotnych.

W 2024 roku ze wsparcia CUS w Rawiczu z powodu niepełnosprawności korzystało 186 rodzin, co stanowiło 24,1% wszystkich rodzin objętych wsparciem Centrum. Z prezentowanych danych wynika, że na przestrzeni lat 2022-2024 liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu niepełnosprawności ulegała systematycznemu wzrostowi. W przypadku ich udziału w ogólnej liczbie rodzin będących beneficjentami CUS widoczne są niewielkie wahania (21,9% w 2022 roku, 21,4% w 2023 roku, 24,1% w 2024 roku). Szczegółowe dane przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 41. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2022-2024 oraz ich udział w ogóle korzystających

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok

Kolejna tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla dziecka z niepełnosprawnością na przestrzeni lat 2022-2024. W omawianym okresie liczba przyznanych świadczeń uległa wzrostowi z 2 085 w roku bazowym do 2 347 w 2024 roku. Analogiczne tendencje dostrzegalne są w przypadku kwoty świadczeń. Szczegółowe dane przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 14. Zasiłek pielęgnacyjny dla dziecka z niepełnosprawnością na przestrzeni lat 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba świadczeń	2 085	2 299	2 347
kwota odpłatności (w złotych)	452 185	496 216	506 576

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

W latach 2022-2024 liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności oraz przeznaczona na ten cel kwota uległy spadkowi. W 2022 roku przyznano 4 781 świadczeń na kwotę 1 034 089 zł, w 2023 roku – 4 838 na kwotę 1 044 234 zł, natomiast w 2024 roku – 4 581 na kwotę 988 763 zł.

Tabela 15. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba świadczeń	4 781	4 838	4 581
kwota odpłatności (w złotych)	1 034 089	1 044 234	988 763

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

W 2024 roku przyznano 2 649 świadczeń dla osób z niepełnosprawnością powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, a kwota świadczeń kształtowała się na poziomie 571 760 zł. Na przestrzeni lat widoczny jest wzrost analizowanych uwarunkowań, a szczegółowe dane przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 16. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba świadczeń	2 595	2 641	2 649
kwota odpłatności (w złotych)	560 105	570 033	571 760

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Kolejna tabela zawiera dane dotyczące przyznawanego na przestrzeni ostatnich lat specjalnego zasiłku opiekuńczego (liczba i kwota świadczeń). Zasiłek ten przysługuje w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: koniecznością stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz koniecznością stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

W 2022 roku wypłacono 51 świadczeń z powyższego tytułu, w 2023 roku – 29, z kolei w ostatnim roku poddanym analizie – 13. Analogiczne tendencje widoczne są w przypadku kwoty omawianych świadczeń, która uległa spadkowi o 74,3%. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 17. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba świadczeń	51	29	13
kwota odpłatności (w złotych)	31 399	17 564	8 060

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Zadaniem gmin, które jest realizowane przez ośrodki pomocy społecznej jest również świadczenie **usług opiekuńczych** osobom chorym, samotnym oraz osobom z niepełnosprawnościami. Zakres usług obejmuje pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną i pielęgnacyjną oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. W omawianym okresie liczba osób korzystających z usług opiekuńczych prezentowała się następująco – w 2022 i 2023 roku było to po 85 osób, a w 2024 roku odnotowano spadek do 73 osób.

Tabela 18. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba osób	85	85	73

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Dla osób wymagających szczególnego wsparcia świadczone są **specjalistyczne usługi opiekuńcze**, które są dostosowane do potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności i są realizowane przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. W 2022 roku z tego typu wsparcia skorzystało 10 mieszkańców Gminy, w 2023 roku – 20, z kolei w ostatnim roku poddanym analizie – 25 osób²¹.

W latach 2022-2024 CUS w Rawiczu realizował Program „Opieka wytchnieniowa”. Ma on na celu wzmocnienie istniejącego systemu wsparcia poprzez odciążenie osób opiekujących się na co dzień osobami z niepełnosprawnościami. Na przestrzeni lat zauważalne są wahania liczby osób z terenu Gminy korzystających z omawianej formy wsparcia: w 2022 roku było to 28 mieszkańców Gminy, w 2023 roku – 32, natomiast w ostatnim roku poddanym analizie – 27.

Tabela 19. Realizacja Programu „Opieka wytchnieniowa” w gminie Rawicz w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba osób objętych wsparciem	28	32	27

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok

W latach 2022–2024 gmina Rawicz aktywnie realizowała program „**Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej**”, którego operatorem było Centrum Usług Społecznych w Rawiczu. Program zapewniał bezpłatne wsparcie osobom z niepełnosprawnościami w codziennym funkcjonowaniu oraz uczestnictwie w życiu społecznym i lokalnym środowisku. Uczestnicy mogli wskazać asystenta spoza rodziny, a rekrutacja odbywała się na podstawie indywidualnych zgłoszeń z uwzględnieniem szczególnych potrzeb, w tym osób samotnych i z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Dzienny Dom Pobytu w gminie Rawicz to placówka wsparcia dziennego skierowana do osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, które wymagają

²¹ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

codziennej opieki, aktywizacji i kontaktu społecznego. Jego rola polega na zapewnieniu **bezpiecznego i przyjaznego miejsca, w którym uczestnicy mogą korzystać z kompleksowej oferty usług opiekuńczych, terapeutycznych i integracyjnych**. Placówka oferuje m.in. posiłki, zajęcia usprawniające, wsparcie psychologiczne oraz możliwość udziału w życiu kulturalnym i społecznym. Dzienny Dom Pobytu sprzyja poprawie jakości życia osób potrzebujących, a jednocześnie stanowi realne wsparcie dla ich rodzin i opiekunów w codziennym funkcjonowaniu.

Na terenie wiejskim kontynuowano działalność **Dziennego Klubu Wsparcia w Łaszczynie**, gdzie raz w tygodniu prowadzone były zajęcia dla lokalnych seniorów. Program zajęć DDP obejmował również udział w wydarzeniach lokalnych, konkursach oraz integrację z lokalną społecznością.

Na terenie gminy Rawicz funkcjonują **mieszkania wspomagane**, przeznaczone dla osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz kobiet z dziećmi doświadczających przemocy domowej. Mieszkania dla osób starszych i z niepełnosprawnościami zlokalizowane były w 2024 roku m.in. w budynku przy ul. Ignacego Buszy 5 (9 lokali), przy ul. Wazów 2/3 oraz ul. 3 Maja 22/24/3 w Rawiczu. Placówki te zapewniają bezpieczne warunki zamieszkania i dostęp do niezbędnego wsparcia społecznego²².

W Rawiczu funkcjonuje także **Środowiskowy Dom Samopomocy (ŚDS)**, jest to dzienny ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, niepełnosprawnościami intelektualnymi oraz innymi trudnościami w funkcjonowaniu społecznym. Placówka oferuje różnorodne usługi, takie jak indywidualne i grupowe treningi samoobsługi oraz umiejętności społecznych, które pomagają w nauce i podtrzymywaniu zdolności niezbędnych do codziennego funkcjonowania i życia społecznego. ŚDS prowadzi także działania terapeutyczne, rehabilitacyjne i edukacyjne, które wspierają aktywizację uczestników i ich integrację ze społecznością lokalną. Placówka organizuje zajęcia w pracowniach terapeutycznych i grupach rozwoju zainteresowań, takich jak formacje teatralne, grupy taneczne, sekcje sportowe czy ogrodnicze, które sprzyjają rozwojowi talentów i pasji uczestników. Celem ŚDS jest zwiększenie samodzielności i zaradności życiowej osób korzystających z jego pomocy oraz przeciwdziałanie ich społecznej izolacji.

²² *Sprawozdanie z działalności Dziennego Domu Pomocy Społecznej im. dr Stanisława Dzieciuchowicza w Rawiczu za lata 2022-2024.*

3. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Trzecim wskaźnikiem choroby są zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny²³.

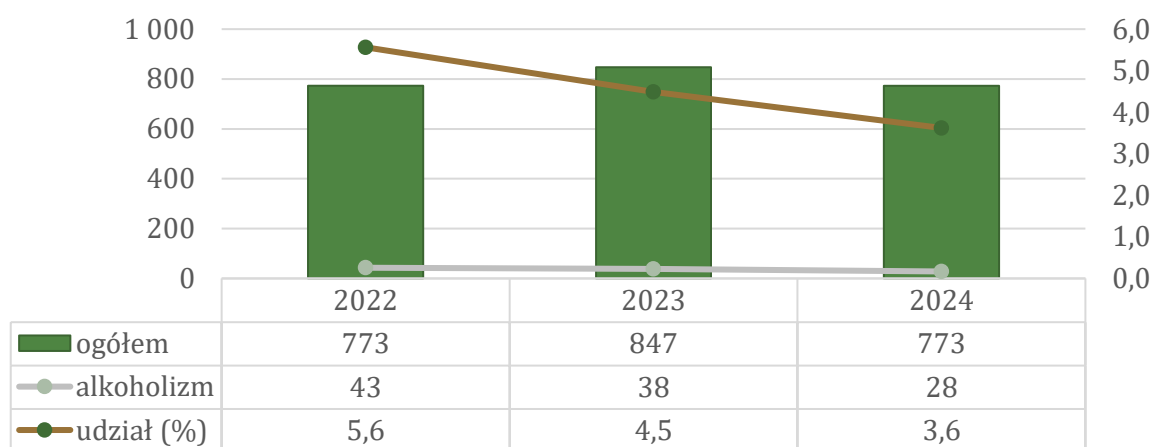
Działaniami określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zajmuje się **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**. Zadania przez nią podejmowane wynikają między innymi z gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.

W 2024 roku ze wsparcia CUS w Rawiczu z powodu alkoholizmu korzystało 28 rodzin, co stanowiło 3,6% wszystkich rodzin objętych wsparciem Centrum. Z prezentowanych danych wynika, że na przestrzeni analizowanych lat liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu alkoholizmu uległa spadkowi: w 2022 roku były to 43 rodziny, w 2023 roku – 38, z kolei w 2024 roku – 28. Podobne tendencje widoczne są w przypadku ich udział w ogólnej liczbie rodzin będących beneficjentami CUS, najwyższą wartość odnotowano w 2022 roku (5,6%). Ponadto w 2022 roku z pomocy z powodu narkomanii korzystała 1 rodzina, w 2023 roku – 3 rodziny, a w 2024 roku – 2 rodziny. Szczegółowe dane zaprezentowano na kolejnym wykresie.

²³ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

Wykres 42. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu alkoholizmu w latach 2022-2024 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w ramach przysługujących jej uprawnień. Według stanu na koniec 2024 roku Komisja liczyła 12 członków.

GKRPA zajmuje się także profilaktyką zachowań ryzykownych. W omawianym okresie w gminie Rawicz przeprowadzono wiele programów profilaktycznych rekomendowanych w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez KCPU, ORE oraz IPiN.

W 2022 roku zrealizowano programy takie jak: Program Domowych Detektywów (21 uczniów, 2 nauczycieli/ wychowawców), Przyjaciele Zippiego (120 uczniów, 7 nauczycieli/wychowawców) oraz Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej (61 uczniów, 5 nauczycieli/wychowawców).

W 2023 roku przeprowadzono Program Unplugged (118 uczniów), z kolei w 2024 roku był to program Przyjaciele Zippiego (94 uczniów, 5 nauczycieli/wychowawców) oraz Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej (59 uczniów, 3 nauczycieli/wychowawców). W omawianym okresie przeprowadzono również inne programy z obszaru profilaktyki uniwersalnej skierowane do dzieci i młodzieży, finansowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, w których w 2022 roku

udział wzięło 71 uczniów i 22 rodziców, w 2023 roku było to 3 493 uczniów, natomiast w 2024 roku – 300 uczniów i 40 nauczycieli/wychowawców.

Na przestrzeni analizowanych lat najrzadziej realizowano działania niebędące ustrukturyzowanymi programami profilaktycznymi. W 2022 roku w jednorazowych prelekcjach, pogadankach uczestniczyło 292 osób, natomiast w kolejnych latach nie realizowano tego typu działań.

Warto podkreślić, że w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, z działań na rzecz dożywiania skorzystało 13 dzieci w 2022 roku, 21 dzieci w roku kolejnym oraz 20 dzieci w 2024 roku, które uczestniczyły w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych na terenie gminy Rawicz.

Istotnym elementem lokalnego systemu pomocy był również **Punkt Profilaktyki i Ochrony Zdrowia Psychicznego**, z którego korzystają także osoby dotknięte problemem uzależnień.

W latach 2022–2024 największą grupę osób korzystających ze wsparcia Punktu Profilaktyki i Ochrony Zdrowia Psychicznego stanowili mieszkańcy z problemem alkoholowym. Najwyższy poziom odnotowano w 2023 roku – 81 osób, podczas gdy w pozostałych latach liczba ta wynosiła po 31 osób. Wśród dorosłych członków rodziny z problemem alkoholowym również zauważalne były wahania – od 13 osób w 2022 roku, przez 22 w 2023 roku, do 12 w 2024 roku. Osoby z problemem narkotykowym najliczniej zgłaszały się po pomoc do Punktu w 2023 roku (16 osób), natomiast w 2022 i 2024 roku było ich odpowiednio 7 i 9. W przypadku dorosłych członków rodzin osób z problemem narkotykowym – liczba ta również zmieniała się w poszczególnych latach – od 3 osób w 2022 roku do 6 w 2023 roku i 4 w 2024 roku. Szczegółowe dane zaprezentowano w kolejnej tabeli.

Tabela 20. Liczba osób, którym udzielono porad w związku z problemem uzależnień w Punkcie Profilaktyki i Ochrony Zdrowia Psychicznego w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
osoby z problemem alkoholowym	31	81	31
dorośli członkowie rodziny z problemem alkoholowym	13	22	12
osoby z problemem narkotykowym	7	16	9
dorośli członkowie rodziny osoby z problemem alkoholowym	3	6	4

Źródło: Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022, 2023 i 2024 rok

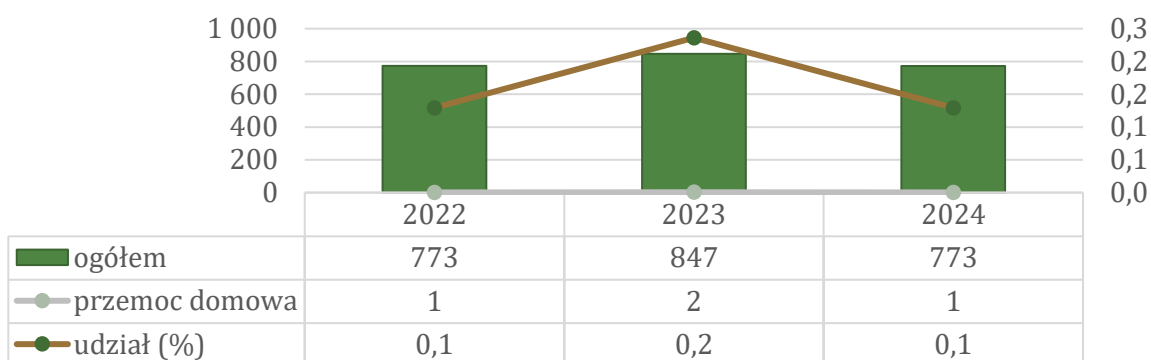
4. Przeciwdziałanie przemocy domowej

Przemoc to intencjonalne i celowe działanie człowieka mające na celu kontrolowanie i podporządkowanie drugiej osoby. Pod pojęciem przemocy domowej wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej należy rozumieć: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej (...)”.

W 2022 roku z pomocy CUS w Rawiczu z powodu przemocy domowej korzystała 1 rodzina, w 2023 roku – 2 rodziny, natomiast w 2024 – 1 rodzina z terenu Gminy. Udział liczby rodzin korzystających z pomocy z powodu przemocy w ogólnej liczbie rodzin będących beneficjentami CUS prezentował się następująco: 0,1% w 2022 roku, 0,2% w 2023 roku oraz 0,1% w 2024 roku. Szczegółowe dane zaprezentowano na kolejnym wykresie.

Wykres 43. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu przemocy domowej w latach 2022-2024 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok

W 2024 roku w Punkcie Profilaktyki i Ochrony Zdrowia Psychicznego wsparcia udzielono 50 osobom doznającym przemocy oraz 2 osobom, które ją stosowały²⁴.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy istnieje potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości wdrożenia czynności prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy domowej w gminie Rawicz zajmuje się **Zespół Interdyscyplinarny**, którego celem funkcjonowania jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy domowej. W celu bezpośredniej pracy z rodzinami, w których dochodzi do zachowań przemocowych, w ramach Zespołu powoływane są grupy diagnostyczno-pomocowe (wcześniej grupy robocze).

Kolejną analizowaną kwestią są dane statystyczne dotyczące **działań Zespołu Interdyscyplinarnego** oraz **grup diagnostyczno-pomocowych** (wcześniej grup roboczych). W pierwszych dwóch latach poddanych analizie Zespół spotykał się raz na kwartał, natomiast w 2024 roku było to 6 spotkań w skali roku. W celu bezpośredniej pracy z rodzinami, w których dochodzi do zachowań przemocowych, w ramach Zespołu powoływane były grupy diagnostyczno-pomocowe. W 2024 roku funkcjonowały 72 grupy, podczas gdy w 2023 roku było ich 51, a w 2022 roku – 44. W ciągu omawianych

²⁴ Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022, 2023 i 2024 rok

lat, liczba spotkań grup diagnostyczno-pomocowych uległa znacznemu wzrostowi, osiągając w 2024 roku wartość 259. Szczegółowe dane zaprezentowano w kolejnej tabeli.

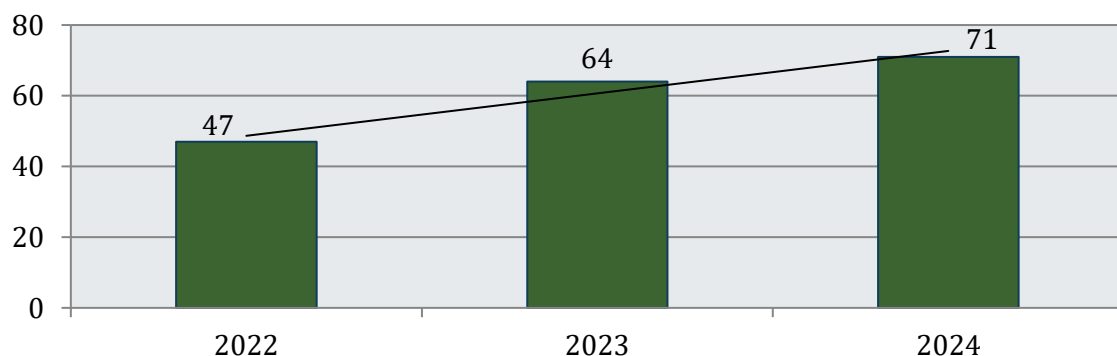
Tabela 21. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	4	4	6
liczba funkcjonujących grup diagnostyczno-pomocowych	44	51	72
liczba spotkań grup diagnostyczno-pomocowych	165	235	259

Źródło: Podsumowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej w 2022, 2023 i 2024 r.

W latach 2022–2024 w gminie Rawicz odnotowano systematyczny wzrost liczby wszczynanych procedur „Niebieskie Karty”. W 2022 roku zarejestrowano 47 takich przypadków, w 2023 roku było ich już 64, natomiast w 2024 roku – 71. Dane te wskazują na rosnącą liczbę zgłoszeń dotyczących przemocy domowej.

Wykres 44. Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2022-2024

Źródło: Podsumowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej w 2022, 2023 i 2024 r.

Z dokumentacji Zespołu Interdyscyplinarnego wynika, że w 2024 roku 102 osoby, które były objęte działaniami w ramach procedury NK, doświadczyły przemocy domowej, z czego 64 to kobiety, 10 – mężczyźni, a 28 z nich to dzieci. W 2022 roku tego problemu doznało 50 osób, w kolejnym roku ich liczba wzrosła do 71 osób, z kolei w 2024 roku ponownie uległa zwiększeniu do 102. Najliczniejszą grupę we wszystkich analizowanych latach stanowiły kobiety – ich liczba wzrosła z 31 w 2022 roku do 64 w 2024 roku. Zauważalny jest również wzrost liczby dzieci doświadczających przemocy: z 8 w 2022 roku do 28 w 2024 roku. Wahania widoczne są natomiast w przypadku liczby

mężczyzn borykających się z tym problemem: w 2022 roku było to 11 mężczyzn, w 2023 roku liczba ta spadła do 3, natomiast w 2024 roku wzrosła do 10 osób.

Tabela 22. Liczba osób doznających przemocy domowej, objętych w danym roku działaniami

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba osób doznających przemocy, w tym:	50	71	102
kobiety	31	53	64
mężczyźni	11	3	10
dzieci	8	15	28

Źródło: Podsumowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej w 2022, 2023 i 2024 r.

W 2024 roku zakończono łącznie 55 procedur NK, w tym 44 na skutek ustania przemocy domowej, a 11 z uwagi na brak zasadności podejmowania działań. Na przestrzeni analizowanych lat można zaobserwować wahania liczby zakończonych procedur: w 2022 roku było to 50 procedur, w 2023 roku – 60, z kolei w ostatnim roku poddanym analizie – 55. Szczegółowe informacje znajdują się w następnej tabeli.

Tabela 23. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba zakończonych procedur NK, w tym:	50	60	55
na skutek ustania przemocy domowej	44	52	44
z uwagi na brak zasadności podejmowania działań	6	8	11

Źródło: Podsumowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej w 2022, 2023 i 2024 r.

W 2024 roku w gminie Rawicz rozpoczęto nowe działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. Powstała **grupa samopomocowa** dla osób doświadczających przemocy, prowadzona przez psychologa-psychoterapeutę, która spotyka się cyklicznie raz w miesiącu – w pierwszych spotkaniach uczestniczyło 5 osób. Ponadto Centrum Usług Społecznych w Rawiczu, za kompleksowe działania w tym obszarze – m.in. utworzenie Punktu Profilaktyki i Ochrony Zdrowia Psychicznego, organizację kampanii społecznej „Stop przemocy” oraz uruchomienie mieszkania interwencyjnego – zdobyło II miejsce w konkursie „Wielkopolska Otwarta na Usługi Społeczne” (edycja 2024).

W ramach edukacji i profilaktyki społecznej zorganizowano m.in. „**Marsz przeciwko przemocy**” z udziałem mieszkańców i lokalnych instytucji, a także akcje ulotkowe oraz kampanię „**Stop przemocy**” prowadzoną we współpracy z Fundacją Instytut Nowej Kultury. Gmina aktywnie włączyła się również w akcję Ministerstwa Sprawiedliwości „**Tydzień Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przestępstwem**”, oferując nieodpłatne porady psychologa, terapeuty, prawnika i pracowników socjalnych.

Ważnym elementem pracy z osobami stosującymi przemoc było kierowanie ich do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, a także wdrażanie środków prawnych, takich jak zakazy zbliżania, kontaktowania się i nakazy opuszczenia wspólnego mieszkania. W 2024 roku wobec 35 osób zastosowano środki izolacyjne²⁵.

Zespół Interdyscyplinarny prowadził również intensywną działalność szkoleniową – w 2024 roku przeszkolono łącznie ponad 70 osób, w tym członków Zespołu i grup diagnostyczno-pomocowych. Szkolenia dotyczyły m.in. interwencji w sytuacji zagrożenia życia dziecka, zmian w przepisach ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz organizacji procedury „Niebieskie Karty”.

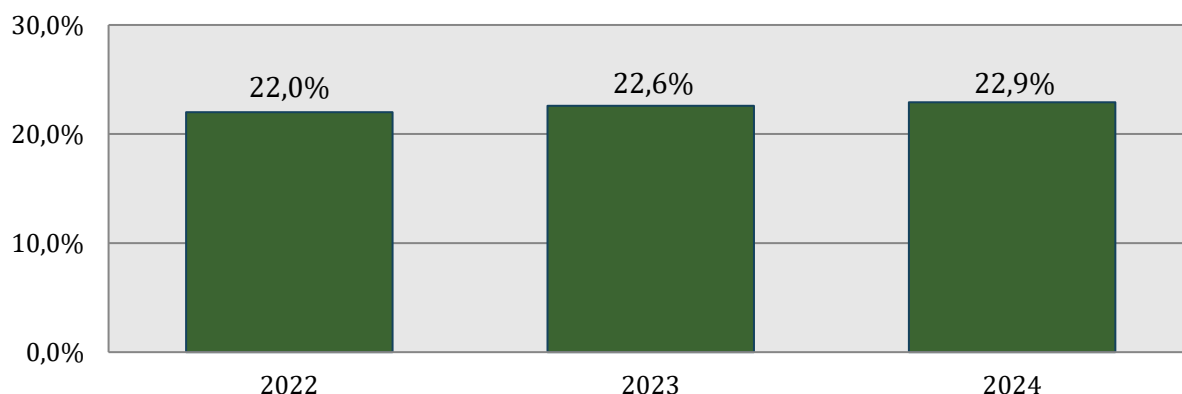
5. Aktywność i integracja społeczna seniorów

Proces starzenia się społeczeństwa to wyzwanie wymagające szczególnej uwagi w planowaniu działań społecznych. Seniorzy stanowią ważną część wspólnoty, a ich potrzeby i oczekiwania zasługują na priorytetowe miejsce w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Wspieranie aktywności osób starszych, tworzenie przestrzeni do integracji międzypokoleniowej oraz budowanie oferty, która odpowiada ich zainteresowaniom i potencjałowi, to kluczowe elementy skutecznej polityki społecznej. Dążenie do zwiększenia jakości życia seniorów nie tylko poprawia ich dobrostan, ale także wzmacnia spójność społeczną. Na przestrzeni ostatnich lat można zauważyć, że procentowy udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle populacji gminy Rawicz wykazuje tendencje wzrostowe: w 2022 roku było to 22,0%, w 2023 roku – 22,6%, z kolei w 2024 roku – 22,9%.

²⁵ Podsumowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej w 2024 roku.

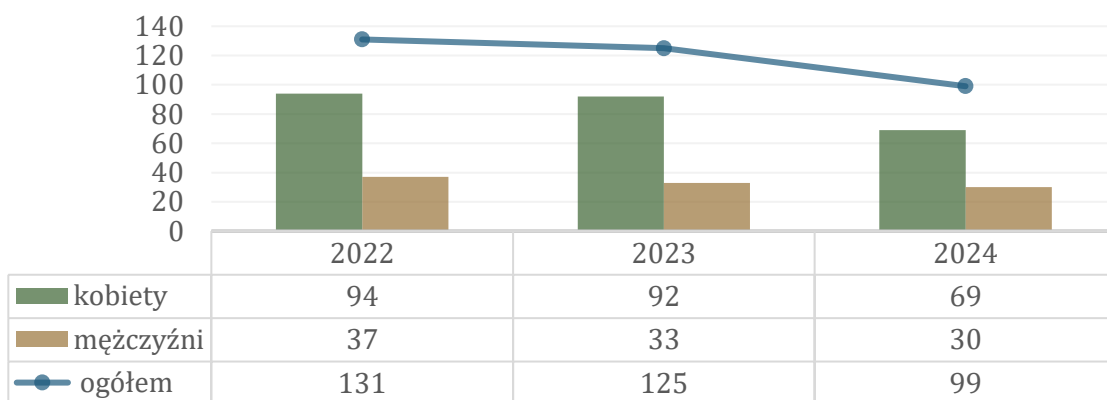
Wykres 45. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Rawicz na przestrzeni lat 2022-2024

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2024 roku z pomocy społecznej korzystało 99 osób w wieku poprodukcyjnym, z czego 69 stanowiły kobiety, a 30 – mężczyźni. Na przestrzeni lat 2022-2024 liczba beneficjentów pomocy społecznej będących w wieku poprodukcyjnym uległa spadkowi, a każdorazowo liczba kobiet była znacznie większa niż liczba mężczyzn. Szczegółowe dane przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 46. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2022-2024

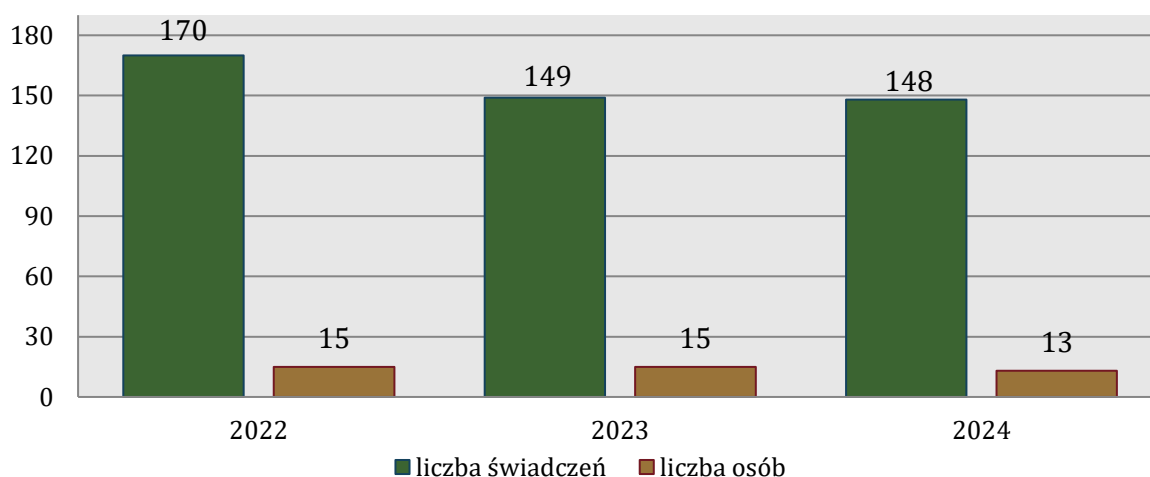

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Osoba, która ukończyła 75 rok życia jest uprawniona do dodatku pielęgnacyjnego z ZUS, jeśli posiada uprawnienia do świadczeń emerytalno-rentowych, jeśli osoby nie posiadają uprawnień do tych świadczeń, ale posiadają znaczny stopień niepełnosprawności to CUS wypłaca zasiłek pielęgnacyjny tym osobom. W 2022 było to 170 świadczeń dla 15 osób, w 2023 – 149 świadczeń dla 15 osób, w 2024 – 148 świadczeń dla 13 osób.

Wykres 47. Liczba świadczeń zasiłku pielęgnacyjnego dla osoby, która ukończyła 75 lat na przestrzeni lat 2022-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Kluczowym zasobem w zakresie wsparcia seniorów są domy pomocy społecznej, świadczące usługi opiekuńcze, bytowe, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności i nie są zdolne do samodzielnej egzystencji. Kierowanie do DPS i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca w Domu jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Opłatę za pobyt w DPS ponosi sam mieszkaniec, jednak nie więcej niż 70% swojego dochodu. Jeżeli nie pokrywa on opłaty w całości, różnicę ponoszą małżonek, zstępni przed wstępnymi, a w przypadku, gdy ich dochody nie przekraczają 300% kryterium dochodowego, koszty ponosi gmina. W latach 2022-2024 liczba mieszkańców, za których pobyt w DPS odpłatność ponosiła Gmina, ulegała wahaniom: w 2022 i 2023 roku było to po 25 osób, z kolei w 2024 roku – 27 mieszkańców Gminy. Tendencje wzrostowe widoczne są w przypadku przeznaczanej na ten cel kwoty. Szczegółowe dane przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 24. Odpłatność Gminy za pobyt w domu pomocy społecznej na przestrzeni lat 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba osób przebywających w DPS	25	25	27
kwota świadczeń (w złotych)	853 528	937 108	1 161 568

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 i 2024 rok

W Rawiczu działa również **Środowiskowy Dom Samopomocy**, który oferuje wsparcie dzienne dla osób z zaburzeniami psychicznymi, niepełnosprawnościami intelektualnymi oraz innymi trudnościami w funkcjonowaniu społecznym. Placówka prowadzi działania terapeutyczne, rehabilitacyjne i edukacyjne, wspierając uczestników w ich aktywizacji oraz integracji ze społecznością lokalną.

W zakresie działań skierowanych do seniorów Gmina Rawicz realizuje szereg programów społecznych. W ramach usługi „**Akademia Życia**” odbywają się warsztaty tematyczne i wydarzenia integracyjno-kulturalne – z tej formy w 2024 roku skorzystały 44 osoby. **Punkt Wsparcia Seniora** oferuje doradztwo indywidualne, spotkania grupowe oraz wydarzenia plenerowe – m.in. w sołectwach wiejskich. Realizowany jest również program „**Majster dla seniora**”, który zapewnia pomoc techniczną w drobnych naprawach domowych – w 2024 roku zrealizowano 8 usług.

W działania aktywizujące na terenach wiejskich wpisują się także **Kluby Seniora** działające w miejscowościach Kąty i Szymanowo – łącznie objęły one 46 uczestników. **Rawicki Uniwersytet Trzeciego Wieku (RUTW)** to ważne miejsce na mapie lokalnego wsparcia dla seniorów w gminie Rawicz, które od lat aktywnie angażuje osoby starsze w działania edukacyjne, kulturalne i rekreacyjne. **RUTW** organizuje wykłady, warsztaty, wycieczki oraz wydarzenia sportowe, m.in. coroczną **Spartakiadę Seniorów**. Uniwersytet stanowi przestrzeń integracji i aktywizacji, umożliwiając seniorom rozwijanie pasji, zdobywanie nowej wiedzy oraz budowanie relacji społecznych. Wszystkie te działania świadczą o szeroko zakrojonej polityce gminy Rawicz w zakresie wsparcia osób starszych oraz ich aktywizacji społecznej.

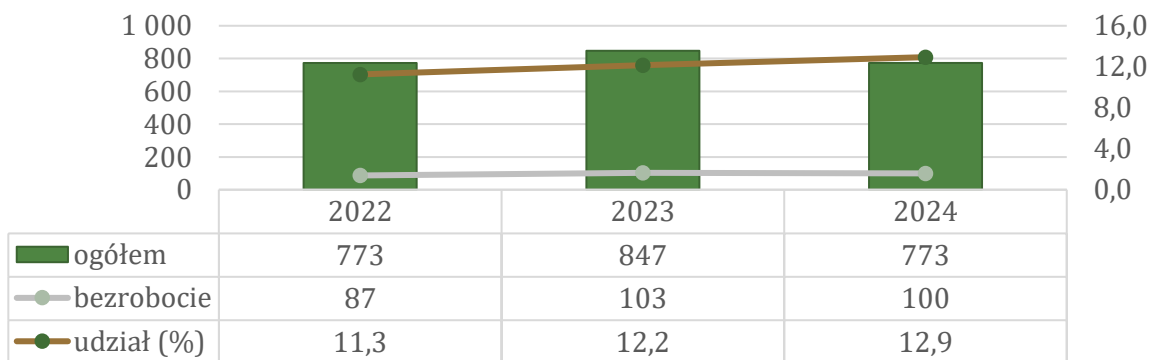

6. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i zawodowej to istotny element budowania spójnej i aktywnej społeczności lokalnej. Tworzenie warunków do podjęcia pracy, rozwijanie kompetencji zawodowych oraz działania integrujące osoby zagrożone marginalizacją przyczyniają się do wzmacniania ich niezależności i poprawy jakości życia. W rozdziale tym omówiono działania podejmowane na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców, które nie tylko pomagają przezwyciężyć trudności indywidualne, ale również wzmacniają rozwój gospodarczy i społeczny Gminy.

W 2022 roku wsparcia z powodu bezrobocia udzielono 87 rodzinom korzystającym z pomocy społecznej, w 2023 roku – 103, z kolei w 2024 roku było to 100 rodzin. Największą wartość w przypadku ich udziału w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej odnotowano w ostatnim roku poddanym analizie (12,9%).

Wykres 48. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2022-2024 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej

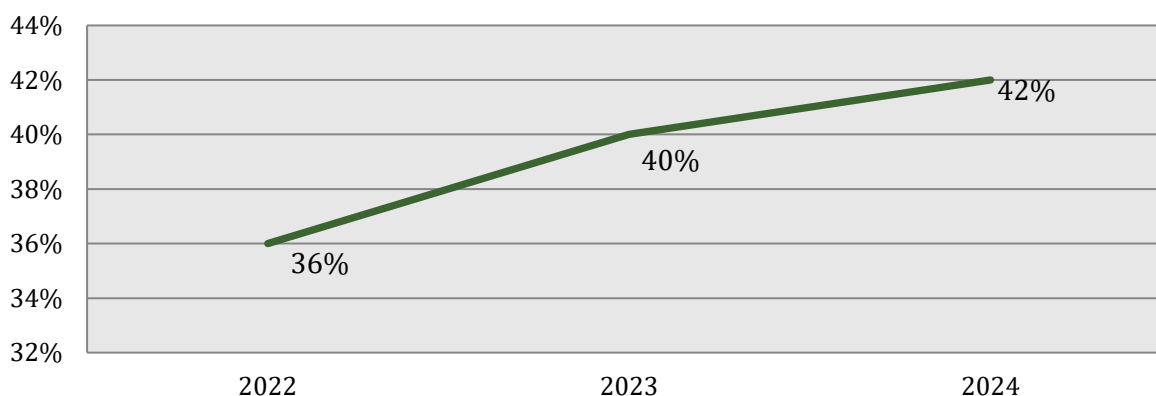

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok

Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. Na przestrzeni lat zauważalne są wahania wartości: w 2022 roku było to 36%, w 2023 roku – 40%, z kolei w 2024 roku odnotowano wzrost do 42%.

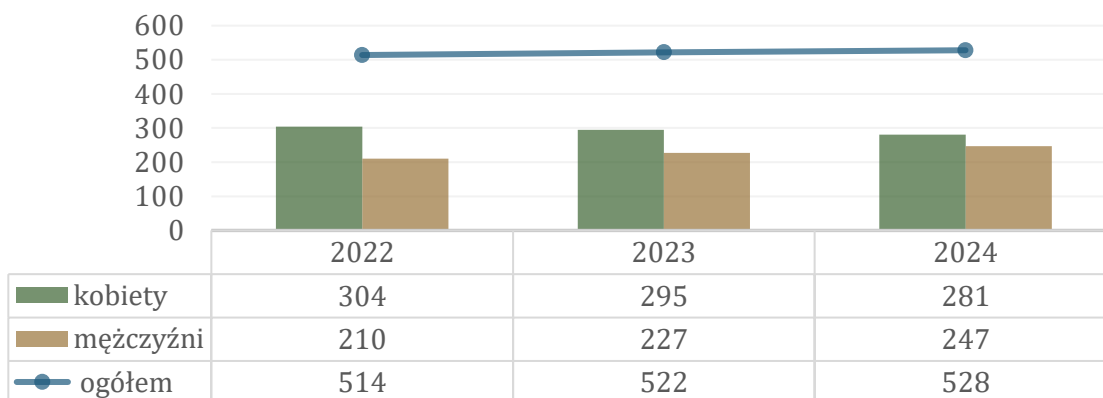
Wykres 49. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2022-2024

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2024 rok

Na koniec 2024 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Rawiczu zarejestrowanych było łącznie 528 mieszkańców gminy Rawicz, z czego 281 stanowiły kobiety, a 247 – mężczyźni. W omawianym okresie widoczne są nieznaczne wahania liczby osób zarejestrowanych w PUP. W każdym analizowanym roku pozostających bez pracy kobiet było więcej niż mężczyzn. Szczegółowe dane przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 50. Mieszkańcy gminy Rawicz zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2022-2024

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rozpatrując liczbę bezrobotnych mieszkańców Gminy Rawicz z podziałem na kategorie wiekowe można zauważyć, że udział osób do 25 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP w badanym okresie nie wykazuje wyraźnych zmian – w 2022 roku wynosił 18,5%, w 2023 roku wzrósł do 21,3%, natomiast w 2024 roku powrócił niemal do poziomu wyjściowego (18,6%). W przypadku osób do 30 roku życia widać niewielkie wahania – udział tej grupy wyniósł 30,4% w 2022 roku, 31,6% w 2023 roku, po czym w 2024 roku spadł do 28,8%. Tendencje wzrostowe zaobserwować można w przypadku osób powyżej 50 roku życia. W latach 2022-2023 udział tej grupy utrzymywał się na poziomie 22,6%, natomiast w 2024 roku zwiększył się do 25,6%. Szczegółowe dane przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 25. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Rawicz w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2022-2024

kategoria wiekowa	31 grudnia 2022		31 grudnia 2023		31 grudnia 2024	
	liczba os.	%	liczba os.	%	liczba os.	%
do 25 roku życia	95	18,5	111	21,3	98	18,6
do 30 roku życia	156	30,4	165	31,6	152	28,8
powyżej 50 roku życia	116	22,6	118	22,6	135	25,6

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Długotrwale bezrobocie odnosi się do sytuacji, w której osoba pozostaje zarejestrowana jako bezrobotna przez ponad 12 miesięcy w ciągu ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Zjawisko to stanowi poważne wyzwanie dla rynku pracy, gdyż często wskazuje na brak możliwości lub chęci podjęcia zatrudnienia przez bezrobotnych, a w niektórych przypadkach może być związane z osiąganiem dochodów z nieformalnych źródeł. Długotrwale pozostawanie bez pracy nie tylko ogranicza rozwój zawodowy jednostki, ale również obciąża systemy wsparcia społecznego i wpływa na integrację społeczną. W związku z tym istotne jest podejmowanie kompleksowych działań aktywizacyjnych, uwzględniających indywidualne potrzeby i potencjał osób dotkniętych tym problemem.

Kolejna tabela przedstawia liczbę długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Rawicz oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy, w porównaniu do danych z całego powiatu rawickiego. Analizując lata 2022-2024 można zauważyć systematyczny wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych w Gminie

– ze 161 w 2022 roku do 207 w 2024 roku, co oznacza wzrost udziału z 31,3% do 39,2%. Podobne tendencje widoczne są w przypadku całego powiatu rawickiego, gdzie liczba osób długotrwale bezrobotnych zwiększyła się z 298 w 2022 roku do 366 w 2024 roku, a ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP wzrósł z 32,5% do 39,3%. Szczegółowe dane zaprezentowano w kolejnej tabeli.

Tabela 26. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Rawicz oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu rawickiego na przestrzeni lat 2022-2024

wyszczególnienie		2022	2023	2024
Gmina	liczba osób	161	182	207
	udział (w %)	31,3	34,9	39,2
Powiat	liczba osób	298	329	366
	udział (w %)	32,5	35,2	39,3

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W ramach realizowanych na terenie gminy Rawicz projektów **edukacyjnych i wspierających rynek pracy** warto wyróżnić inicjatywę pn. „**Wirtualni Zawodowcy**”, skierowaną do uczniów klas VII i VIII oraz doradców zawodowych. Projekt zakłada prezentację zawodów szczególnie poszukiwanych na lokalnym rynku pracy w formie nowoczesnych filmów sferycznych oraz materiałów informacyjnych. We współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Rawiczu wytypowano deficytowe zawody, które oferują stabilne zatrudnienie i wysokie zapotrzebowanie. Obecnie największe potrzeby pracodawców dotyczą stanowisk: spawacza, ślusarza, lakiernika i ratownika medycznego. Projekt powstał w ścisłym kontakcie z zakładami pracy, a prezentacje zawodów zostały przygotowane przy udziale doświadczonych praktyków.

Warto również podkreślić rolę **Powiatowego Urzędu Pracy w Rawiczu**, który prowadzi systematyczne poradnictwo zawodowe. Jest to usługa rynku pracy polegająca na wspieraniu osób poszukujących zatrudnienia w rozwiązywaniu problemów zawodowych. Poradnictwo może odbywać się indywidualnie – w siedzibie urzędu, telefonicznie lub zdalnie – a także grupowo, w formie warsztatów. Z usługi mogą skorzystać zarówno osoby zarejestrowane jako bezrobotne, jak i w ograniczonym zakresie osoby niezarejestrowane, pracodawcy oraz ich pracownicy. Tego rodzaju działania służą zwiększeniu efektywności planowania kariery i poprawie sytuacji na rynku pracy w regionie.

Na terenie Gminy działa także Klub Integracji Społecznej, który świadczy bezpłatne usługi społeczne skierowane głównie do mieszkańców gminy Rawicz, takich jak osoby długotrwale bezrobotne oraz osoby z problemami uzależnień, w tym od alkoholu i innych substancji. Klub ma na celu reintegrację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem, wspierając ich powrót na rynek pracy oraz poprawę funkcjonowania społecznego i osobistego. Oferta KIS jest realizowana na podstawie Programu Usług Społecznych i dostępna dla zakwalifikowanych mieszkańców gminy Rawicz.

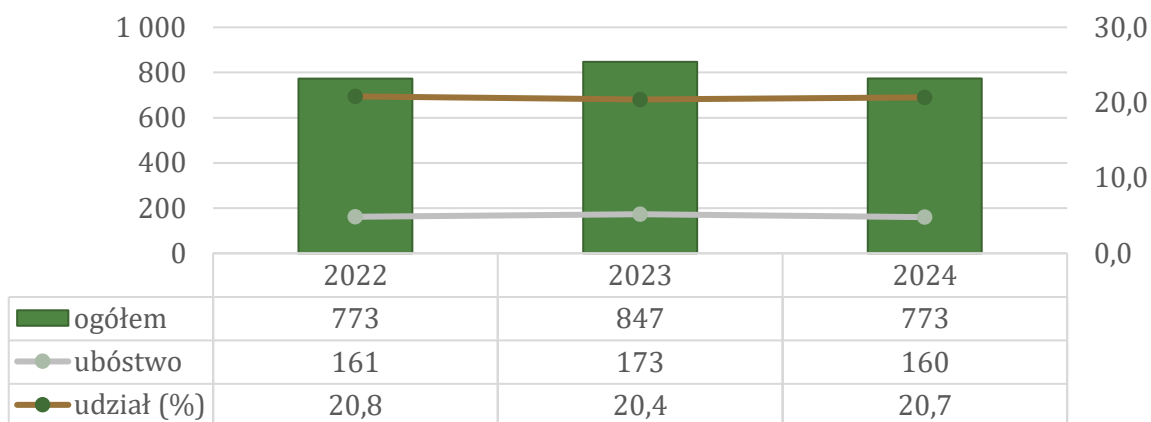
7. Wsparcie osób z problemem ubóstwa

Ubóstwo to złożony problem społeczny, który wykracza poza brak wystarczających środków finansowych. Jest to zjawisko prowadzące do wykluczenia społecznego, ograniczenia dostępu do edukacji, ochrony zdrowia czy możliwości rozwoju zawodowego. Ubóstwo nie tylko dotyczy poszczególnych osób, ale także wpływa negatywnie na całe społeczności, pogłębiając różnice społeczne i gospodarcze. Analiza poziomu ubóstwa w Gminie została przeprowadzona w oparciu o dostępne dane statystyczne dotyczące liczby osób korzystających z pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń. Zgromadzone informacje pozwoliły na kompleksowe zbadanie aktualnej sytuacji, a także na ocenę dynamiki zmian w tym obszarze na przestrzeni ostatnich lat.

W 2024 roku w Gminie wystąpiła konieczność udzielenia pomocy i wsparcia CUS z powodu ubóstwa w przypadku 160 spośród 773 rodzin objętych wsparciem z pomocy społecznej, w wyniku czego ich udział kształtował się na poziomie 20,7% wśród wszystkich rodzin korzystających z pomocy CUS. W omawianym okresie udział procentowy w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej oscylował wokół podobnych wartości. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejny wykres.

Wykres 51. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2021-2023 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok

Liczba osób korzystających z zasiłku stałego w gminie Rawicz na przestrzeni lat 2022-2024 utrzymywała się na zbliżonym poziomie: w 2022 roku było to 71 osób, rok później 72, a w 2024 roku – 70. Kwota przeznaczona na ten rodzaj świadczenia ulegała jednak znacznym wahaniom – od 479 222 zł w 2022 roku, przez spadek do 454 363 zł w 2023 roku, aż po wzrost do 618 653 zł w 2024 roku. W przypadku zasiłków okresowych obserwuje się niewielki wzrost liczby osób objętych wsparciem – z 67 w 2022 roku do 74 w 2024 roku. Kwoty świadczeń wahały się w badanym okresie, osiągając najniższą wartość w 2023 roku (169 773 zł), a najwyższą w 2024 roku (223 533 zł). Zasiłki celowe charakteryzowały się większymi zmianami w liczbie odbiorców – w 2022 roku skorzystało z nich 135 osób, w 2023 roku liczba ta wzrosła do 161, natomiast w 2024 roku spadła do 124. Podobne wahania odnotowano w zakresie środków finansowych – od 89 373 zł w 2022 roku, poprzez wzrost do 173 364 zł w 2023 roku, po spadek do 121 330 zł w roku 2024. Szczegółowe dane zaprezentowano w kolejnej tabeli.

Tabela 27. Tabela 39. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2022-2024

rodzaj zasiłku	2022		2023		2024	
	liczba os.	kwota (w zł)	liczba os.	kwota (w zł)	liczba os.	kwota (w zł)
zasiłek stały	71	479 222	72	454 363	70	618 653
zasiłek okresowy	67	184 759	72	169 773	74	223 533
zasiłek celowy	135	89 373	161	173 364	124	121 330

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 i 2024 rok

Centrum Usług Społecznych w Rawiczu realizuje program „Posiłek w szkole i w domu”, którego celem jest wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej – w szczególności dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach, a także osób starszych i samotnych. W latach 2022-2024 liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych utrzymywała się na względnie stabilnym poziomie – od 76 w 2022 roku, poprzez wzrost do 87 w 2023 roku, po spadek do 82 w roku 2024. W tym samym czasie widoczny był systematyczny wzrost liczby świadczeń niepieniężnych – z 97 w 2022 roku do 123 w 2023 roku, a następnie do 145 w 2024 roku. Znaczną część odbiorców stanowiły dzieci – w 2022 roku było ich 35, w 2023 roku 74, a w 2024 roku już 100. Dane te wskazują na rosnące zapotrzebowanie na wsparcie w formie posiłków, szczególnie wśród najmłodszych mieszkańców gminy.

Tabela 28. Liczba osób korzystających ze świadczenia niepieniężnego i pieniężnego przyznanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
świadczenie pieniężne	76	87	82
świadczenie niepieniężne:	97	123	145
w tym dzieci:	35	74	100

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 i 2024 rok

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. W latach 2022-2024 zarówno liczba gospodarstw domowych korzystających z dodatków mieszkaniowych, jak i kwota świadczeń

przeznaczonej na ten cel uległy wzrostowi. W 2024 roku liczba gospodarstw wyniosła 290, a kwota świadczeń – 925 455 zł. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 29. Liczba gospodarstw domowych korzystających z dodatków mieszkaniowych oraz kwota świadczeń w latach 2022-2024

wyszczególnienie	2022	2023	2024
liczba gospodarstw domowych	254	287	290
kwota świadczeń (w złotych)	586 850	817 221	925 455

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 i 2024 rok

8. Zdrowie psychiczne

Zgodnie z definicją Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), zdrowie psychiczne to stan dobrego samopoczucia, który umożliwia radzenie sobie ze stresem, rozwijanie umiejętności, naukę, pracę i aktywny udział w społeczności. Jest kluczowym elementem zdrowia i dobrego funkcjonowania, stanowiąc podstawę podejmowania decyzji, budowania relacji i kształtowania świata, w którym żyjemy. To fundamentalne prawo człowieka, istotne dla rozwoju osobistego i społecznego. Zdrowie psychiczne stanowi jeden z kluczowych filarów dobrostanu mieszkańców Gminy. Wspieranie zdrowia psychicznego oraz przeciwdziałanie problemom z nim związanym to wyzwania, które wymagają kompleksowych działań w zakresie profilaktyki, edukacji i dostępu do odpowiednich form wsparcia. Celem podejmowanych inicjatyw jest nie tylko poprawa jakości życia mieszkańców, ale również budowanie świadomości społecznej w zakresie znaczenia zdrowia psychicznego oraz rozwijanie lokalnych zasobów.

W 2024 roku w gminie Rawicz kluczowym obszarem działań w zakresie wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi były usługi społeczne ukierunkowane na **poprawę jakości życia i integrację społeczną** mieszkańców zmagających się z problemami zdrowia psychicznego. Wsparcie to obejmowało przede wszystkim specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, z których skorzystały 22 osoby, w szczególności z niepełnosprawnościami²⁶.

Ważnym elementem lokalnego systemu pomocy był również **Punkt Profilaktyki i Ochrony Zdrowia Psychicznego**, utworzony jako odpowiedź na zidentyfikowane

²⁶ Działalność Centrum Usług Społecznych w Rawiczu oraz potrzeby w tym zakresie za rok 2024.

potrzeby mieszkańców. W ramach Punktu świadczone bezpłatne usługi psychologiczne, psychiatryczne i prawne – zarówno dla dorosłych, jak i dzieci.

Uzupełnieniem systemu wsparcia był Klub Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w którym uczestniczyło 11 mieszkańców. Oferta klubu obejmowała m.in. warsztaty tematyczne, grupę wsparcia dla osób chorych na schizofrenię, poradnictwo psychologiczne oraz udział w wydarzeniach kulturalnych. Powyższe działania stanowią spójną i wieloaspektową odpowiedź gminy na potrzeby osób zmagających się z kryzysem psychicznym oraz ich rodzin²⁷.

Gmina Rawicz w latach 2022-2024 podejmowała szereg działań na rzecz zdrowia psychicznego mieszkańców, realizowanych głównie przez Centrum Usług Społecznych w Rawiczu. Do ważniejszych inicjatyw należały: Programy profilaktyczne skierowane do różnych grup społecznych, m.in. seniorów, kobiet, dzieci i młodzieży. Programy te miały na celu wzmocnienie postaw prozdrowotnych, psychoedukację, przeciwdziałanie uzależnieniom oraz wsparcie osób współuzależnionych i DDA (osób z rodzin z problemem alkoholowym). Diagnoza problemów uzależnień na terenie gminy oraz prowadzenie terapii i warsztatów psychoterapeutycznych dla osób dotkniętych współuzależnieniem i syndromem DDA. Wsparcie psychologiczne dla osób narażonych na przemoc domową, w tym realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawiczu.

Ponadto Gmina otrzymała w 2024 r. dotację z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego na realizację rekomendowanych programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego w jednostkach oświatowych, co dotyczyło dzieci, rodziców i nauczycieli.

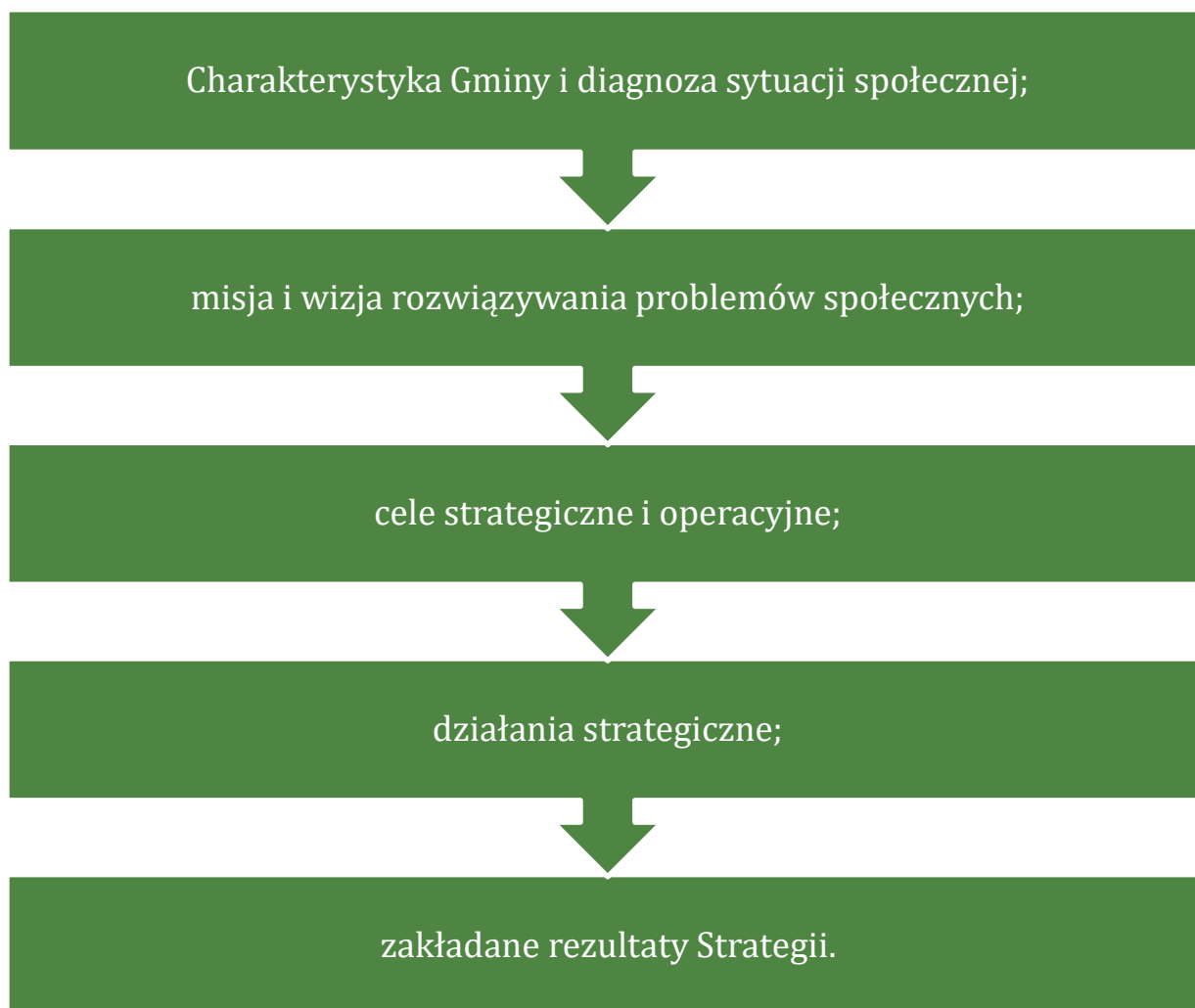
Instytucje działające w zakresie zdrowia psychicznego na terenie gminy Rawicz to przede wszystkim: Centrum Usług Społecznych w Rawiczu, które koordynuje programy wsparcia i terapii, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawiczu realizujące programy przeciwdziałania przemocy, szkoły i jednostki oświatowe, które uczestniczą w programach profilaktycznych. Działania te wpisują się w szerszy Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2024-2030, obejmujący wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi, promocję zdrowia psychicznego i aktywizację zawodową.

²⁷ Działalność Centrum Usług Społecznych w Rawiczu oraz potrzeby w tym zakresie za rok 2024.

V. Część programowa

Programowa część Strategii obejmuje takie elementy jak: **misja i wizja**, dotyczące rozwiązywania problemów społecznych, **wyznaczenie celów strategicznych i operacyjnych, planowane działania, oczekiwane rezultaty, system aktualizacji oraz zasady monitorowania i ewaluacji**. W jej skład wchodzi także ramy finansowe oraz regulacje dotyczące realizacji dokumentu. Podstawą dla prognoz zawartych w tej części była szczegółowa diagnoza społeczna, która umożliwiła ocenę kluczowych uwarunkowań strategicznych. Zgromadzone w ramach analizy dane pozwoliły na wyznaczenie priorytetów działań oraz opracowanie kierunków, które mają na celu skuteczne rozwiązanie zidentyfikowanych problemów społecznych.

1. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Gminy w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia ona pożądany obraz Gminy w przyszłości, odzwierciedlając aspiracje społeczności i wyznaczając priorytety w podejmowanych działaniach na rzecz integracji, wsparcia oraz poprawy warunków życia wszystkich grup społecznych.

Wizja rozwiązywania problemów społecznych w gminie Rawicz została stworzona na podstawie analizy sytuacji społecznej oraz identyfikacji kluczowych obszarów problemowych zawartych w diagnozie. Jej sformułowanie umożliwia wyznaczenie **misji**, która określa ogólny cel i wskazuje kierunek działań, jakie Gmina planuje podjąć.

MISJA

Misją gminy Rawicz jest tworzenie społeczności otwartej, bezpiecznej i solidarnej, w której każdy mieszkaniec znajduje przestrzeń do rozwoju i współdziałania. Chcemy, aby niezależnie od sytuacji życiowej, każdy miał dostęp do wsparcia, wiedzy i narzędzi pozwalających na pełne uczestnictwo w życiu lokalnym. Wspieramy aktywność społeczną, wzmacniamy więzi międzyludzkie i budujemy fundamenty oparte na wzajemnym zaufaniu oraz współodpowiedzialności.

WIZJA

Wizją gminy Rawicz jest wspólnota, która aktywnie odpowiada na potrzeby mieszkańców poprzez nowoczesne usługi społeczne, równe szanse i szerokie wsparcie. Dążymy do tego, aby każdy mieszkaniec czuł się częścią lokalnej wspólnoty, miał możliwość rozwoju osobistego i społecznego oraz poczucie realnego wpływu na otoczenie. Samorząd, we współpracy z partnerami społecznymi i lokalnymi liderami, buduje trwały system wsparcia oparty na otwartości i partnerstwie.

2. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych

Na podstawie przeprowadzonej analizy poszczególnych obszarów wyznaczono **cele strategiczne**, mające na celu ograniczenie występowania negatywnych zjawisk społecznych. Dla każdego celu opracowano szczegółowe cele operacyjne, którym towarzyszy opis działań niezbędnych do ich osiągnięcia. Wskazano również odpowiedzialne za ich realizację podmioty, partnerów współpracujących, wskaźniki mierzące postęp, planowane rezultaty oraz potencjalne źródła finansowania. Takie podejście ma na celu zapewnienie kompleksowego i skutecznego wdrażania zaplanowanych działań strategicznych.

1	Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin w zakresie wychowania i opieki oraz zapewnianie dzieciom i młodzieży możliwości pełnego rozwoju w bezpiecznym i przyjaznym środowisku.
2	Stwarzanie warunków, w których seniorzy i osoby z niepełnosprawnościami mogą prowadzić aktywne i godne życie, korzystając z opieki, wsparcia społecznego oraz pełnego udziału w życiu lokalnej społeczności.
3	Rozwój spójnego systemu pomocy i działań profilaktycznych skierowanych do osób zmagających się z uzależnieniami oraz ich rodzin.
4	Wzmacnianie działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej poprzez rozbudowę systemu wsparcia kryzysowego oraz rozwój inicjatyw edukacyjnych i profilaktycznych.
5	Wspieranie aktywizacji zawodowej i społecznej osób bezrobotnych oraz narażonych na wykluczenie społeczne poprzez różnorodne formy wsparcia i integracji.
6	Rozbudowa systemu wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego poprzez rozwój działań profilaktycznych, edukacyjnych oraz wczesnej pomocy specjalistycznej.

Cel strategiczny nr 1

Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin w zakresie wychowania i opieki oraz zapewnianie dzieciom i młodzieży możliwości pełnego rozwoju w bezpiecznym i przyjaznym środowisku.

Cel operacyjny 1: Umacnianie kompetencji rodzin i opiekunów poprzez dostęp do narzędzi oraz zasobów wspierających właściwe sprawowanie opieki i wychowania.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udzielanie wsparcia rodzinom zmagającym się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi poprzez pomoc asystenta rodziny.	Poprawa sytuacji rodzin zmagających się z trudnościami o charakterze opiekuńczo-wychowawczymi.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	CUS	Budżet Gminy
Utworzenie rodzin wspierających na terenie Gminy.	Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze dzięki pomocy rodziny wspierającej.	Liczba rodzin objętych pomocą rodziny wspierającej.	CUS	Budżet Gminy, Europejski Fundusz Społeczny
Zabezpieczenie pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej.	Stworzenie dzieciom warunków sprzyjających prawidłowemu rozwojowi emocjonalnemu, społecznemu i edukacyjnemu poprzez zapewnienie opieki	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.	CUS, PCPR	Budżet Gminy

	w stabilnym i wspierającym środowisku rodzinnej pieczy zastępczej.			
Organizowanie i zapewnienie dostępu do specjalistycznego wsparcia m. in. psychologicznego, prawnego.	Poprawa sytuacji rodzin. Wsparcie w radzeniu sobie z sytuacjami kryzysowymi. Poprawa relacji i komunikacji.	Liczba osób objętych wsparciem specjalistów.	CUS, UM	Budżet Gminy
Zapewnienie potrzeb bytowych rodzin poprzez udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej.	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	Liczba rodzin korzystających z pomocy materialnej i niematerialnej. Liczba dzieci objętych wsparciem w ramach stypendiów i zasiłków szkolnych	CUS	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Organizowanie szkoleń/warsztatów rozwijających kompetencje zawodowe pracowników instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny.	Podniesienie poziomu i jakości usług świadczonych w stosunku do rodzin.	Liczba zorganizowanych warsztatów/szkoleń.	CUS, GKRPA, ZI, UM, jednostki oświatowe	Budżet Gminy
Utworzenie placówek zapewniających opiekę nad	Umożliwienie rodzicom podjęcia zatrudnienia oraz	Liczba działających placówek opieki nad dziećmi do lat 3.	UM, NGO, podmioty sektora prywatnego	Budżet Gminy Budżet Państwa

dziećmi do lat 3 oraz inicjowanie powstawania nowych.	pomoc w realizacji codziennych spraw.			
---	---------------------------------------	--	--	--

Cel operacyjny 2: Budowanie warunków sprzyjających wszechstronnemu rozwojowi dzieci i młodzieży oraz gwarantujących im równość szans w edukacji i życiu społecznym.				
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Kontynuowanie działalności Placówki Wsparcia Dziennego dla dzieci i młodzieży.	Poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży, organizacja ich czasu wolnego. Zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego.	Liczba funkcjonujących Placówek Wsparcia Dziennego. Liczba dzieci korzystających z Placówki Wsparcia Dziennego.	CUS	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż alkoholu
Systematyczne doposażanie placówek oświatowych w profesjonalny sprzęt.	Podniesienie poziomu edukacji i jakości kształcenia w szkołach.	Liczba podjętych działań w celu doposażenia placówek oświatowych.	UM, jednostki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Współpraca z placówkami oświatowymi w celu dostosowywania podejmowanych działań do problemów występujących	Poprawa jakości i stopnia dostosowania usług skierowanych do dzieci i młodzieży.	Liczba placówek oświatowych, z którymi podjęto współpracę.	CUS, UM, jednostki oświatowe	Bez kosztów

wśród dzieci, młodzieży oraz ich rodzin.				
Organizowanie, wspieranie i promowanie wydarzeń oraz inicjatyw skierowanych do rodzin z dziećmi.	Zwiększenie zaangażowania rodzin w życie społeczności lokalnej oraz wzmocnienie więzi rodzinnych poprzez udział w wydarzeniach integracyjnych i kulturalnych.	Liczba zorganizowanych imprez. Szacunkowa liczba uczestników.	CUS, UM, NGO, OSiR, RBP, jednostki oświatowe	Budżet Gminy
Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej na terenie Gminy.	Organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży oraz rozwijanie form spędzania czasu wolnego przez uczniów.	Liczba dostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych.	UM, NGO, RBP, OSiR, jednostki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Wspieranie prawidłowego rozwoju psychospołecznego dzieci i młodzieży.	Podnoszenie poziomu funkcjonowania psychospołecznego dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem psychologicznym i socjalnym.	CUS, jednostki oświatowe	Budżet Gminy
Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy.	Przeciwdziałanie podejmowaniu przez dzieci i młodzież zachowań ryzykownych.	Liczba miejsc spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.	CUS, UM, GKRPA, NGO, RBP, OSiR, jednostki oświatowe	Budżet Gminy

Cel strategiczny nr 2

Stwarzanie warunków, w których seniorzy i osoby z niepełnosprawnościami mogą prowadzić aktywne i godne życie, korzystając z opieki, wsparcia społecznego oraz pełnego udziału w życiu lokalnej społeczności.

Cel operacyjny 1: Umożliwienie seniorom i osobom z niepełnosprawnościami korzystania z usług społecznych wspierających ich niezależność i codzienne funkcjonowanie w lokalnym środowisku.				
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Promowanie i organizowanie wolontariatu na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnością.	Udzielanie wsparcia, w tym wsparcia emocjonalnego oraz dążenie do przełamywania barier społecznych.	Liczba wolontariuszy. Liczba osób objętych wolontariatem.	CUS, NGO	Budżet Gminy
Edukacja społeczna dotycząca potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnością, z podziałem na niepełnosprawność fizyczną, intelektualną i choroby psychiczne oraz możliwości ich realizacji.	Zwiększenie wiedzy mieszkańców nt. potrzeb osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami.	Liczba wydarzeń i kampanii.	CUS, NGO	Budżet Gminy

Inicjowanie działań służących dostosowywaniu infrastruktury gminnej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) do potrzeb osób o ograniczonej mobilności.	Zwiększenie możliwości przemieszczania się osób o ograniczonej mobilności, po obiektach infrastruktury gminnej.	Liczba obiektów infrastruktury gminnej dostosowanych do potrzeb osób o ograniczonej mobilności.	UM	Budżet Gminy Budżet Państwa PFRON Fundusze Europejskie
Współpraca z sektorem pozarządowym w obszarze wsparcia seniorów i osób z niepełnosprawnością oraz wspieranie ich działalności.	Intensyfikacja działań mających na celu współpracę z sektorem pozarządowym.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.	CUS, NGO, UM	Budżet Gminy
Kontynuowanie, inicjowanie i wdrażanie programów osłonowych na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnościami.	Zwiększenie aktywności i integracji społecznej seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	Liczba osób objętych programami. Liczba programów, aktywności i działań.	UM, CUS, NGO, RBP, DK, RUTW	Budżet Gminy PFRON Budżet Państwa Fundusz Solidarnościowy
Zapewnienie specjalistycznego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami poprzez zainicjowanie działalności asystenta	Wsparcie samodzielnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami oraz zapewnienie im specjalistycznej opieki.	Liczba asystentów osobistych osoby z niepełnosprawnością. Liczba osób objętych wsparciem asystentów.	CUS, UM, NGO	Budżet Gminy Fundusz Solidarnościowy Budżet Państwa

osobistego osoby z niepełnosprawnością.				
Zapewnienie wsparcia członkom rodzin lub opiekunów sprawujących opiekę nad osobami z niepełnosprawnością.	Poprawa jakości życia członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnościami poprzez zapewnienie czasu na odpoczynek i regenerację.	Liczba osób korzystających z opieki wytchnieniowej. Liczba programów.	UM, CUS, NGO	Budżet Gminy Fundusz Solidarnościowy Budżet Państwa
Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych, usług sąsiedzkich oraz specjalistycznych usług opiekuńczych.	Poprawa jakości usług opiekuńczych i stopnia ich powszechności.	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi. Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych.	UM, CUS	Budżet Gminy Budżet Państwa PFRON
Udzielanie pomocy materialnej osobom z niepełnosprawnością i osobom starszym.	Poprawa warunków bytowych osób z niepełnosprawnością i osób starszych.	Liczba osób objętych pomocą materialną.	CUS	Budżet Gminy Budżet Państwa
Zapewnienie dostępu do opieki w Domach Pomocy Społecznej dla osób potrzebujących wsparcia.	Poprawa warunków bytowych osób wymagających całodobowej opieki.	Liczba mieszkańców przebywających w Domach Pomocy Społecznej.	CUS	Budżet Gminy
Wspieranie działalności Domu Dziennego Pobytu w Rawiczu	Zwiększenie aktywności społecznej i poprawa jakości życia osób starszych korzystających z usług placówki.	Liczba uczestników korzystających z oferty Domu Dziennego Pobytu.	CUS	Budżet Gminy

Cel operacyjny 2: Budowanie przestrzeni sprzyjającej aktywności społecznej i kulturalnej seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Organizacja zajęć promujących zdrowy i aktywny tryb życia, mających na celu integrację społeczną, a także rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.	Wzrost zaangażowania seniorów i osób z niepełnosprawnościami w życie społeczne, poprawa ich kondycji fizycznej i psychicznej oraz rozwój nowych umiejętności i zainteresowań.	Liczba seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami uczestniczących w zajęciach.	CUS, UM, NGO, RBP, OSiR, DDP, RUTW	Budżet Gminy Fundusze Europejskie
Promowanie pozytywnego wizerunku seniora i osoby z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej.	Zmiana postaw i zachowań środowiska lokalnego wobec seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	Liczba podjętych działań promujących.	CUS, UM, NGO, jednostki oświatowe, RBP, KS, DDP, ŚDS	Budżet Gminy
Informowanie i kierowanie osób z niepełnosprawnościami na warsztaty terapii zajęciowej w porozumieniu z sąsiednimi gminami.	Aktywizacja i integracja osób z niepełnosprawnością, poprzez udział w zajęciach organizowanych przez Warsztat Terapii Zajęciowej.	Liczba uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej.	UM, CUS	Budżet Gminy PFRON Budżet Państwa

Kontynuowanie działalności Klubu Seniora	Organizacja czasu wolnego osób starszych oraz ich integracja społeczna.	Liczba działających klubów seniora. Liczba uczestników.	UM, NGO, CUS, KS	Budżet Gminy Budżet Państwa
--	---	--	------------------	--------------------------------

Cel strategiczny nr 3

Rozwój spójnego systemu pomocy i działań profilaktycznych skierowanych do osób zmagających się z uzależnieniami oraz ich rodzin.

Cel operacyjny 1: Ograniczanie zjawiska uzależnień poprzez rozwój efektywnych działań profilaktycznych i terapeutycznych skierowanych do osób wymagających pomocy.				
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie wsparcia w formie materialnej i niematerialnej rodzinom zmagających się z problemem uzależnień.	Poprawa sytuacji życiowej i funkcjonowania rodzin borykających się z problemem uzależnień.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna i niematerialna.	CUS	Budżet Gminy
Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu	Zwiększenie liczby osób podejmujących terapię odwykową, poprawa stanu zdrowia psychicznego i fizycznego osób uzależnionych oraz	Liczba osób, wobec których podjęte zostały rozmowy motywujące.	CUS	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż

stacjonarnego i ambulatoryjnego.	wzmocnienie ich zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie, a także poprawa jakości życia ich rodzin.			napojów alkoholowych
Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu; kierowanie wniosków do biegłych celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia oraz kierowanie wniosków do sądu.	Zwiększenie liczby osób kończących leczenie odwykowe.	Liczba wniosków skierowanych do sądu. Liczba wydanych opinii.	GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kontynuacja działalności Punktu Profilaktyki i Ochrony Zdrowia Psychicznego na terenie Gminy.	Zapewnienie dostępności i wsparcia dla osób uzależnionych oraz ich rodzin.	Liczba działających podmiotów/instytucji w zakresie wsparcia dla osób zmagających się z problemem uzależnień.	UM, CUS, GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Kontynuacja działalności samopomocowej grupy wsparcia dla osób z problemem alkoholowym.	Motywowanie oraz utrzymanie w abstinencji osoby uzależnionej/nadmiernie pijącej.	Liczba funkcjonujących grup samopomocowych dla osób uzależnionych.	UM, CUS, GKRPA, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa
---	--	--	---------------------	--------------------------------

Cel operacyjny nr 2: Rozwijanie kompleksowych działań w zakresie profilaktyki uzależnień i promocji zdrowia wśród mieszkańców Gminy.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Wdrażanie programów profilaktycznych w szkołach, rekomendowanych przez KCPU, ORE oraz IPiN dotyczących problemu uzależnień.	Zwiększenie świadomości uczniów na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami. Rozwój psychospołeczny uczniów.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki. Liczba przeprowadzonych programów.	CUS	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Prowadzenie warsztatów i innych zajęć edukacyjnych w szkołach, obejmujących tematykę uzależnień oraz organizacja pozalekcyjnych	Zwiększenie świadomości uczniów na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami. Rozwój psychospołeczny uczniów.	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych.	UM, GKRPA, KPP, jednostki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż

aktywności z elementami profilaktyki.				napojów alkoholowych
Przeprowadzanie szkoleń dla właścicieli i sprzedawców w punktach sprzedaży napojów alkoholowych dotyczących konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.	Spadek dostępności alkoholu dla dzieci i młodzieży. Podwyższenie wieku inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży.	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.	GKRPA, UM	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie wypoczynku z programem profilaktycznym dla dzieci z rodzin zmagających się z problemami uzależnień.	Ograniczenie zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży. Poprawa kondycji psychicznej i emocjonalnej dzieci poprzez zapewnienie im bezpiecznego środowiska, sprzyjającego nawiązywaniu pozytywnych relacji i rozwoju umiejętności społecznych.	Liczba dzieci biorących udział w wypoczynku z programem profilaktycznym.	CUS	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Zaangażowanie w ogólnopolskie i lokalne kampanie oraz działania informacyjno-edukacyjne, skierowane do różnych grup społecznych, mające na celu profilaktykę i przeciwdziałanie problemom związanym z uzależnieniami.	Zwiększenie świadomości społecznej na temat przyczyn, skutków i możliwości zapobiegania uzależnieniom.	Liczba zrealizowanych ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych.	GKRPA, CUS, KPP, UM, NGO, RBP, OSiR, jednostki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie szkoleń dla członków GKRPA i innych grup zawodowych (m.in. pedagogów, nauczycieli, wychowawców, pracowników socjalnych, policjantów) dotyczących profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	Podniesienie kompetencji zawodowych uczestników szkoleń w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. Zwiększenie skuteczności działań profilaktycznych.	Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	GKRPA, CUS, UM, KPP, jednostki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie imprez, festynów, konkursów, wydarzeń promujących zdrowy styl życia przy współpracy instytucjonalnej.	Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie wartości zdrowotnych oraz korzyści zdrowego stylu życia.	Liczba zorganizowanych imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia. Liczba uczestników.	GKRPA, UM, NGO, RBP, OSiR, jednostki oświatowe.	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż

				napojów alkoholowych
Wzmożenie działań funkcjonariuszy Policji w zakresie ograniczania dystrybucji substancji psychoaktywnych na terenie Gminy.	Spadek dostępności do nielegalnych substancji psychoaktywnych na terenie Gminy.	Liczba działań podjętych przez funkcjonariuszy Policji.	UM, KPP	Budżet Gminy

Cel strategiczny nr 4

Wzmacnianie działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej poprzez rozbudowę systemu wsparcia kryzysowego oraz rozwój inicjatyw edukacyjnych i profilaktycznych.

Cel operacyjny 1: Udzielanie wsparcia rodzinom dotkniętym problemem przemocy domowej.				
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udzielanie pomocy rodzinom doznającym przemocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Ograniczenie zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy.	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”. Liczba wszczętych procedur. Liczba zakończonych procedur.	CUS, GKRPA, KPP, ZI, SR, jednostki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy

Udostępnianie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej na stronach internetowych oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy.	Zwiększenie dostępu do informacji na temat pomocy z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.	Liczba podjętych działań informacyjnych.	CUS, UM, GKRPA ZI, KPP, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy
Organizacja szkoleń dla pracowników instytucji w zakresie obowiązujących przepisów prawa dotyczących przemocy domowej oraz zasad realizacji procedury „Niebieskie Karty”.	Poszerzenie i utrwalenie wiedzy pracowników instytucji pomocowych z zakresu realizacji procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uczestników szkoleń.	CUS, GKRPA, KPP, SR, jednostki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy
Udzielanie poradnictwa osobom i rodzinom doznającym problemu przemocy domowej.	Objęcie osób i rodzin profesjonalnym wsparciem w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.	Liczba udzielonych porad. Liczba osób korzystających z poradnictwa.	CUS, GKRPA, ZI, PPiOZP	Budżet Gminy
Kierowanie osób stosujących przemoc domową do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych.	Ograniczanie zjawiska przemocy domowej, poprzez resocjalizację osób stosujących przemoc domową.	Liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych.	CUS, GKRPA, ZI, PCPR	Budżet Gminy

Zapewnienie schronienia osobom doświadczającym przemocy domowej.	Zapewnienie bezpieczeństwa osobom doświadczającym przemocy domowej.	Liczba osób korzystających ze schronienia z powodu doświadczania przemocy domowej.	CUS, ZI, UM, PCPR	Budżet Gminy
Systematyczne monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy domowej.	Dostosowanie działań interwencyjnych i profilaktycznych do zidentyfikowanych potrzeb lokalnej społeczności.	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy domowej.	UM, CUS, GKRPA, ZI, KPP, jednostki oświatowe, placówki zdrowotne	Budżet Gminy
Kontynuowanie działalności grupy samopomocowej dla osób doświadczających przemocy.	Objęcie osób i rodzin wsparciem w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.	Liczba osób uczestniczących w grupie samopomocowej.	CUS, UM	Budżet Gminy

Cel operacyjny 2: Wzmacnianie inicjatyw edukacyjnych i informacyjnych ukierunkowanych na przeciwdziałanie przemocy oraz podnoszenie świadomości społecznej.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udział w kampaniach społecznych o zasięgu lokalnym i ogólnopolskim, ukierunkowanych na przeciwdziałanie przemocy domowej.	Zwiększenie świadomości społecznej na temat problemu przemocy domowej.	Liczba działań podjętych w ramach kampanii. Liczba osób uczestniczących w kampanii.	CUS, GKRPA, ZI, KPP, SM, UM, jednostki oświatowe	Budżet Gminy
Realizacja warsztatów dla uczniów dotyczących przemocy domowej, rówieśniczej oraz cyberprzemocy, a także komunikacji interpersonalnej i umiejętności rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy.	Podniesienie świadomości uczniów na temat przemocy domowej, rówieśniczej i cyberprzemocy. Rozwój umiejętności rozwiązywania konfliktów w sposób konstruktywny i bez użycia przemocy.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach. Liczba zorganizowanych warsztatów.	UM, KPP, jednostki oświatowe	Budżet Gminy
Przeprowadzanie akcji informacyjnych wśród mieszkańców w zakresie cyberprzemocy.	Ograniczenie zjawiska cyberprzemocy oraz poszerzenie wiedzy lokalnej społeczności na temat przemocy w Internecie.	Liczba zorganizowanych akcji informacyjno-profilaktycznych z zakresu zagrożeń.	UM, CUS, KPP, jednostki oświatowe	Budżet Gminy

Cel strategiczny nr 5

Wspieranie aktywizacji zawodowej i społecznej osób bezrobotnych oraz narażonych na wykluczenie społeczne poprzez różnorodne formy wsparcia i integracji.

Cel operacyjny 1: Wspieranie osób pozostających bez pracy w powrocie na rynek zatrudnienia poprzez skuteczne działania aktywizacyjne.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w celu zapewnienia doradztwa zawodowego, organizacji szkoleń dla osób bezrobotnych oraz wspierania ich w podnoszeniu kwalifikacji i zwiększaniu możliwości zatrudnienia.	Ograniczenie skali problemu bezrobocia na terenie Gminy.	Liczba zorganizowanych szkoleń. Liczba osób biorących w nich udział.	UM, CUS, PUP, KIS	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy na rzecz aktywizacji zawodowej mieszkańców poprzez prace społecznie użyteczne i interwencyjne oraz roboty publiczne.	Promowanie uczestnictwa mieszkańców Gminy pozostających bez pracy, w działaniach takich jak prace społecznie użyteczne i roboty publiczne.	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.	UM, CUS, PUP, KIS	Budżet Gminy Budżet Państwa

Realizowanie działań informacyjnych w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Podniesienie świadomości osób pozostających bez pracy na temat oferowanych form pomocy.	Liczba podjętych działań informacyjnych.	CUS, PUP, UM, KIS	Budżet Gminy
Prowadzenie doradztwa zawodowego dla dzieci i młodzieży.	Odpowiedni wybór ścieżki kształcenia i kariery przez dzieci i młodzież.	Liczba osób korzystających z doradztwa zawodowego.	jednostki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Prowadzenie działań motywujących lokalnych przedsiębiorców do zatrudniania osób z niepełnosprawnością oraz dostosowywania warunków zatrudnienia do potrzeb tej grupy.	Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób z niepełnosprawnością z terenu Gminy.	Liczba podjętych działań motywujących.	UM, NGO, KIS, PUP	Budżet Gminy
Wzmacnianie aktywności społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem poprzez rozwój i efektywną realizację programów prowadzonych przez Klub Integracji Społecznej.	Włączenie społeczne osób wykluczonych, poprzez aktywizację społeczno-zawodową.	Liczba uczestników CIS.	UM, CUS, KIS	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie

Cel operacyjny 2: Podejmowanie inicjatyw ograniczających zjawisko ubóstwa oraz udzielanie wsparcia osobom narażonym na wykluczenie społeczne.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie niezbędnego wsparcia dla osób w trudnej sytuacji życiowej poprzez dostęp do świadczeń pomocy społecznej.	Zaspokojenie potrzeb bytowych mieszkańców Gminy.	Liczba osób/rodzin objętych pomocą materialną.	CUS	Budżet Gminy Budżet Państwa
Wsparcie w zakresie dożywiania w postaci zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej – posiłku.	Zaspokojenie podstawowych potrzeb żywieniowych osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie zasiłku. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie posiłku.	CUS, NGO, jednostki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Zapewnienie wsparcia uczniom poprzez przyznawanie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci z rodzin o ograniczonych środkach materialnych.	Liczba uczniów, którym udzielono pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	UM, CUS, jednostki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Realizacja zadania własnego Gminy w zakresie udzielania schronienia osobom w kryzysie bezdomności.	Zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalnych osobom z problemem bezdomności.	Liczba osób w kryzysie bezdomności korzystających ze wsparcia schronisk.	UM, CUS, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa

Cel strategiczny nr 6

Rozbudowa systemu wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego poprzez rozwój działań profilaktycznych, edukacyjnych oraz wczesnej pomocy specjalistycznej.

Cel operacyjny nr 1 – Tworzenie efektywnego systemu wsparcia oraz podnoszenie świadomości społeczności lokalnej na temat zdrowia psychicznego.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Prowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnych dotyczących dostępnych form wsparcia dla osób zmagających się z problemami zdrowia psychicznego.	Zwiększenie liczby mieszkańców zgłaszających się po pomoc w przypadku problemów natury psychicznej.	Liczba przeprowadzonych działań. Liczba osób korzystających ze wsparcia.	CUS, UM, NGO, jednostki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy
Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.	Zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Liczba przeprowadzonych programów/warsztatów. Liczba uczestników.	UM, jednostki oświatowe	Budżet Gminy

Udzielanie pomocy psychologicznej i psychiatrycznej dzieciom i młodzieży oraz osobom dorosłym.	Poprawa dobrostanu psychicznego mieszkańców Gminy.	Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologicznej i psychiatrycznej.	CUS, PPIOZP, jednostki oświatowe, NGO, PPP, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy
Wspieranie działalności Domu Dziennego Pobytu.	Przygotowanie do życia w społeczeństwie i poprawa samodzielności osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba osób korzystających ze wsparcia Domu Dziennego Pobytu.	UM, DDP, NGO	Budżet Państwa
Wspieranie działalności Środowiskowego Domu Samopomocy w Rawiczu.	Poprawa jakości życia i samodzielności osób z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnościami poprzez zajęcia terapeutyczne i integracyjne	Liczba osób korzystających ze wsparcia Środowiskowego Domu Samopomocy w Rawiczu.	UM, ŚDS, NGO	Budżet Państwa
Wybudowanie nowego Środowiskowego Domu Samopomocy w Rawiczu, z uwzględnieniem szczególnych potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi.	Poprawa warunków lokalowych dla uczestników ŚDS. Zwiększenie dostępności i liczby osób mogących korzystać ze wsparcia ŚDS.	Liczba osób korzystających ze wsparcia Środowiskowego Domu Samopomocy w Rawiczu.	UM, ŚDS	Budżet Państwa. Budżet Gminy, Fundusze Europejskie

3. Ramy finansowe Strategii

Potrzeba określenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu gminy Rawicz. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- ▶ budżet Wojewody,
- ▶ budżet Samorządu Województwa,
- ▶ Fundusz Pracy,
- ▶ Fundusz Solidarnościowy,
- ▶ środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- ▶ środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- ▶ środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- ▶ środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych gminy Rawicz. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych. Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rawicz na lata 2026-2030 przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2024-2025, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej. W prognozie na lata 2026-2030 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych Centrum Usług Społecznych w Rawiczu.

Tabela 30. Ramy finansowe Strategii (w zł)

rok	ochrona zdrowia (dział 851)	pomoc społeczna (dział 852)	pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (dział 853)	edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)	Rodzina (dział 855)	ogółem
2024	808 514	14 069 375	1 700 482	127 147	14 864 136	31 569 654
2025²⁸	1 546 126	15 611 850	2 489 965	88 379	13 040 526	32 776 846
PROGNOZA						
2026	1 584 779	16 001 146	2 552 213	90 588	13 366 539	33 595 265
2027	1 664 008	16 811 204	2 681 418	94 162	14 042 708	35 293 500
2028	1 705 608	17 231 484	2 748 454	96 516	14 393 776	36 175 838
2029	1 748 248	17 662 271	2 817 166	98 929	14 753 621	37 080 235
2030	1 791 954	18 103 828	2 887 596	101 402	15 122 962	38 007 742

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2024 rok

²⁸ Wartość za rok 2025 pochodzi z prognozy zamieszczonej w ocenie zasobów pomocy społecznej za 2024 rok

4. System wdrażania Strategii

Wdrażanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rawicz na lata 2026-2030 zakłada realizację kompleksowego modelu polityki społecznej. Ze względu na długookresowy charakter dokumentu oraz jego perspektywiczne cele, kluczowym aspektem jest regularne monitorowanie, a w przypadku wystąpienia niekorzystnych tendencji – aktualizowanie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rawicz na lata 2026-2030 wyznacza działania wymagające zaangażowania zarówno społeczności lokalnej, jak i instytucji publicznych oraz prywatnych. Partnerstwo oraz współpraca wszystkich podmiotów stanowią fundament skutecznej polityki społecznej. Ze względu na różnorodność zadań oraz udział wielu podmiotów, realizacja Strategii wymaga sprawnej koordynacji działań oraz ścisłej współpracy wszystkich jednostek zaangażowanych w działania rozwojowe. Głównym inicjatorem i koordynatorem planowanych działań jest Centrum Usług Społecznych w Rawiczu odpowiedzialne za zarządzanie wdrażaniem dokumentu.

Harmonogram wdrażania założeń Strategii przewiduje cztery podstawowe etapy, przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 31. Harmonogram wdrażania Strategii

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Miejską Gminy Rawicz o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rawicz na lata 2026-2030”.	IV kwartał 2025 r.
Etap II	Koordynacja realizacji działań objętych Strategią.	I kwartał 2026 r. – IV kwartał 2030 r.
Etap III	Monitoring.	na koniec każdego roku w okresie od 2026 r. do 2030 r.
Etap IV	Ewaluacja Strategii.	I kwartał 2031 r.

5. System aktualizacji Strategii

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne. Jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. Dyrektor CUS przy wyborze zadań do realizacji będzie brał pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas aktualizacji dokumentu Strategii CUS powinien uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rawicz na lata 2026-2030, ale również nowe, nieuwjęte w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć. Bezpośrednim koordynatorem jest Centrum Usług Społecznych w Rawiczu.

6. Komunikacja społeczna i promocja Strategii

W celu sprawnego funkcjonowania Strategii należy umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji. Partnerzy mają możliwość zgłoszenia zmian w treści Strategii w zakresie wymagającym ich współpracy. Władze samorządowe w trakcie wdrażania Strategii muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Władze samorządowe mogą wspierać współpracę i utrzymywać stały kontakt zarówno z podmiotami wewnętrznymi, obejmującymi pracowników zaangażowanych bezpośrednio w administrowanie Gminą, wykorzystując ich wiedzę, motywację, umiejętności praktyczne oraz kompetencje interpersonalne, ale też korzystać z technologii i zasobów organizacji.

Jednocześnie kluczowa będzie efektywna komunikacja z otoczeniem zewnętrznym obejmującym: ogół mieszkańców Gminy, grupy, organizacje, stowarzyszenia, instytucje czy przedsiębiorstwa.

Otoczenie zewnętrzne dalsze to natomiast otoczenie Gminy jako wspólnoty terytorialnej: sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopolskie. Obszarami działań w zakresie komunikacji społecznej są:

- ▶ możliwość wnioskowania zmian zapisów Strategii przed jej uchwaleniem;
- ▶ informacja o postępach wdrażania Strategii;
- ▶ współpraca z mediami – podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach;
- ▶ informacje zamieszczane na stronach internetowych.

Promocja Strategii ma na celu stanowienie i utrzymywanie współpracy między samorządem a społeczeństwem. Informowanie oraz promocja odbywać się będzie poprzez podawanie w prasie lokalnej oraz w Internecie danych na temat zaangażowania finansowego Unii Europejskiej w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Strategii.

7. Monitoring i ewaluacja

Proces monitoringu Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą między innymi przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów). Dane do monitoringu pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UM, Policji, PUP, ze sprawozdań CUS, GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji Strategii przygotowywana będzie przez CUS i zawarta w corocznie składanych sprawozdaniach z działalności Centrum Usług Społecznych w Rawiczu

Końcowa ewaluacja (ex-post) posłuży samorządowi gminy Rawicz do oceny realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w Gminie, a także będzie pomocnym narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej Gminy w kolejnych latach. W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport ukazujący kumulatywne osiągnięcie założonych celów strategicznych. Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości w zestawieniu kumulatywnym, kilkuletnim zostały zrealizowane oraz ukazać realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

Wskaźniki monitoringowe, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, określone zostały w oparciu o przewidywane rezultaty zadań, a także przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym okresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny. Zarówno monitoring, jak i ewaluacja, prowadzone będą między innymi w oparciu o niżej przedstawione wskaźniki monitoringowe. Katalog wskaźników może być uzupełniany bądź modyfikowany w zależności od dostępnych źródeł informacji i zasobów. Wartości bazowe dotyczą danych dla 2024 roku, natomiast wartości docelowe wskazują oczekiwany rezultat.

Tabela 32. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych

Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa (2024 rok)	Oczekiwany rezultat
Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin w zakresie wychowania i opieki oraz zapewnianie dzieciom i młodzieży możliwości pełnego rozwoju w bezpiecznym i przyjaznym środowisku.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	22	wzrost
	Liczba asystentów rodziny.	1	wzrost
	Liczba rodzin wspierających.	0	wzrost
	Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w ogóle korzystających z pomocy społecznej (%).	6,0	spadek
	Liczba żłobków publicznych	0	wzrost
	Liczba działających PWD dla dzieci i młodzieży.	1	stabilizacja
Stwarzanie warunków, w których seniorzy i osoby z niepełnośprawnosćmi mogą prowadzić aktywne i godne życie, korzystając z opieki, wsparcia społecznego oraz pełnego udziału w życiu lokalnej społeczności.	Liczba osób objętych opieką wytchnieniową.	27	wzrost
	Liczba osób w DPS, za których Gmina ponosi odpłatność.	27	spadek
	Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w ogóle korzystających z pomocy społecznej (%).	24,1	spadek
	Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych.	73	wzrost

Rozwój spójnego systemu pomocy i działań profilaktycznych skierowanych do osób zmagających się z uzależnieniami oraz ich rodzin.	Liczba uczniów objętych rekomendowanymi programami.	153	wzrost
	Liczba nauczycieli objętych rekomendowanymi programami.	8	wzrost
	Liczba rodziców objętych rekomendowanymi programami.	0	wzrost
	Liczba powołanych miejsc dla osób zmagających się z problemem uzależnień.	1	stabilizacja
	Liczba osób z problemem alkoholowym korzystających z PPiOZP.	31	spadek
	Liczba osób z problemem narkotykowym korzystających z PPiOZP.	9	spadek
	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu.	28	spadek
Wzmacnianie działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej poprzez rozbudowę systemu wsparcia kryzysowego oraz rozwój inicjatyw edukacyjnych oraz profilaktycznych.	Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”.	71	spadek
	Liczba spotkań ZI.	6	min. 6 (min. raz na dwa miesiące)
	Liczba osób stosujących przemoc domową korzystających z PPiOZP.	2	spadek
	Liczba osób doznających przemocy domowej korzystających z PPiOZP.	50	spadek

	Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w ogóle korzystających z pomocy społecznej (%).	0,1	stabilizacja
Wspieranie aktywizacji zawodowej i społecznej osób bezrobotnych oraz narażonych na wykluczenie społeczne poprzez różnorodne formy wsparcia i integracji.	Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej (%).	42	spadek
	Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w ogóle korzystających z pomocy społecznej (%).	12,9	spadek
	Udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP (%).	39,2	spadek
Wzmacnianie opieki w obszarze zdrowia psychicznego poprzez rozwój usług i inicjatyw sprzyjających profilaktyce, edukacji i wczesnej interwencji.	Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	22	stabilizacja
	Liczba zrealizowanych programów wśród dzieci i młodzieży w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia psychicznego.	b.d.	wzrost

Źródło: opracowanie własne

8. Wyniki i podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rawicz na lata 2026–2030 stanowi kontynuację dotychczasowego systemu wsparcia społecznego, a jednocześnie otwiera możliwość jego poszerzenia o nowe rozwiązania. Jej założenia zostały dostosowane do problemów i potrzeb zidentyfikowanych w procesie badawczym oraz przewidują różnorodne sposoby ich zaspokajania.

Strategia, z jednej strony, zakłada udoskonalanie dotychczasowych metod działania w celu ochrony mieszkańców przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś – wskazuje na potrzebę rozwijania działań prewencyjnych. Mają one ograniczać ryzyko wystąpienia trudnych sytuacji życiowych lub prowadzić do możliwie szybkiego ich przezwyciężenia.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowano w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień oraz lokalnego rynku pracy. Dokument przewiduje rozwój i pogłębienie form wsparcia, a także szeroką współpracę z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz mieszkańców. Zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania mają umożliwić osobom i rodzinom objętym wsparciem stopniowe usamodzielnianie się oraz integrację ze środowiskiem lokalnym.

Analiza problemów społecznych w Gminie Rawicz zwróciła również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, wynikające m.in. ze zmian demograficznych i społeczno-ekonomicznych. Zapisy Strategii będą realizowane zgodnie z wyznaczonymi działaniami, jednak skala i harmonogram ich wdrażania będą uzależnione od możliwości finansowych Gminy. Strategia podlegać będzie okresowym weryfikacjom i aktualizacjom w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania oraz nowe potrzeby mieszkańców. Różnorodność problemów społecznych w zestawieniu z ograniczeniami budżetowymi wskazuje na konieczność podnoszenia efektywności systemu wsparcia. Oznacza to racjonalne gospodarowanie środkami, maksymalne wykorzystanie posiadanych zasobów oraz wprowadzanie rozwiązań o charakterze systemowym, które pozwolą na długofalowe i trwałe oddziaływanie, zamiast działań incydentalnych. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe poprzez:

- ▶ podejmowanie inicjatyw wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców, z jednoczesnym uwzględnieniem potrzeby tworzenia warunków sprzyjających łączeniu pracy zawodowej z wychowywaniem dzieci,
- ▶ dostosowywanie oferty usług do wyzwań wynikających ze starzenia się społeczeństwa; działania koncentrują się zarówno na rozwoju rynku usług dla seniorów, jak i na wszechstronnej aktywizacji tej grupy,
- ▶ wzmacnianie kapitału społecznego poprzez rozwój potencjału działających już organizacji pozarządowych oraz wspieranie nowych podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością służą lokalnej społeczności,
- ▶ wspieraniu działań prospołecznych, wolontarystycznych i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy,
- ▶ promowanie i wspieranie aktywności prospołecznej, wolontariatu oraz inicjatyw samopomocowych, a także kształtowanie umiejętności współdziałania,
- ▶ inicjowanie i rozwijanie przedsięwzięć z zakresu ekonomii społecznej,
- ▶ doskonalenie dialogu społecznego poprzez poznawanie opinii i potrzeb mieszkańców oraz upowszechnianie działań profilaktycznych i edukacyjnych, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży,
- ▶ zwiększanie dostępu do informacji o inicjatywach w obszarze szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wspieranie rodzin i opiekunów osób starszych, chorych i z niepełnosprawnościami,
- ▶ rozwijanie interdyscyplinarnej i międzysektorowej współpracy z instytucjami oraz organizacjami w celu tworzenia nowych narzędzi odpowiadających na potrzeby mieszkańców,
- ▶ rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym mający na celu deinstytucjonalizację.

Realizacja głównych założeń dokumentu powinna przyczynić się do podniesienia jakości życia mieszkańców gminy Rawicz, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań.

Bibliografia

1. Babbie E., Badania społeczne w praktyce.
2. Działalność Centrum Usług Społecznych w Rawiczu za rok 2022, 2024 oraz potrzeby w tym zakresie.
3. <https://bdl.stat.gov.pl>.
4. <https://poradnik.ngo.pl>.
5. <https://www.gov.pl/web/rodzina/pomoc-spoleczna>.
6. J. Mazur, Pro familia et societate. Wybrane zagadnienia polityki społecznej, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, Wydawnictwo Naukowe, Kraków 2013.
7. J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy.
8. M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje.
9. Muszyński M., Edukacja i uczenie się – wokół pojęć, Uniwersytet Łódzki, Rocznik Antragogeniczny, 2014.
10. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022, 2023 i 2024 rok.
11. Podsumowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy domowej za lata 2022, 2023 i 2024.
12. Przewłocka J., CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju.
13. Raport o Stanie Gminy Rawicz za lata 2022, 2023 i 2024.
14. Sprawozdanie z działalności Dziennego Domu Pomocy Społecznej im. dr Stanisława Dzieciuchowicza w Rawiczu za lata 2022-2024.
15. Sprawozdanie z działalności Lokalnego Centrum Wolontariatu w Rawiczu przy Centrum Usług Społecznych w Rawiczu za rok 2024.
16. Sprawozdanie z Planu Organizowania Społeczności Lokalnej za lata 2023-2024.
17. Sprawozdanie z realizacji Programu Aktywności Lokalnej dla Gminy Rawicz na lata 2022-2024.
18. Sztumski J., Wstęp do metod i technik badań społecznych.
19. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j Dz. U. z 2021 r. poz. 159).

Spis tabel, wykresów i rysunków

Spis tabel

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	8
Tabela 2. Przyrost naturalny w gminie Rawicz na przestrzeni lat 2022-2024	19
Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2022-2024 (w procentach)	20
Tabela 4. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w gminie Rawicz w latach 2022-2024.....	21
Tabela 5. Zasoby mieszkaniowe w gminie Rawicz na przestrzeni lat 2022-2024.....	24
Tabela 6. Liczba uczniów w poszczególnych szkołach na terenie Gminy w latach 2022-2024.....	28
Tabela 7. Liczba przychodni na 10 tys. Ludności oraz ludność na 1 aptekę w gminie Rawicz w porównaniu do województwa wielkopolskiego w latach 2022-2024	34
Tabela 8. Liczba odnotowanych, wybranych postępowań przygotowawczych przez funkcjonariuszy z Komendy Powiatowej Policji w Rawiczu w latach 2022-2024.....	37
Tabela 9. Zakres usług społecznych i przypisane do nich zadania publiczne.....	41
Tabela 10. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców oraz liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Rawicz na przestrzeni lat 2022-2024.....	45
Tabela 11. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2022-2024	49
Tabela 12. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń niepieniężnych i pieniężnych w latach 2022-2024.....	49
Tabela 13. Kwota odpłatności za pobyt dzieci z terenu gminy Rawicz w pieczy zastępczej w latach 2022-2024.....	86
Tabela 14. Zasiłek pielęgnacyjny dla dziecka z niepełnosprawnością na przestrzeni lat 2022-2024.....	89

Tabela 15. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2022-2024.....	89
Tabela 16. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2022-2024.....	90
Tabela 17. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2022-2024	90
Tabela 18. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2022-2024	91
Tabela 19. Realizacja Programu „Opieka wytchnieniowa” w gminie Rawicz w latach 2022-2024.....	91
Tabela 20. Liczba osób, którym udzielono porad w związku z problemem uzależnień w Punkcie Profilaktyki i Ochrony Zdrowia Psychicznego w latach 2022-2024	96
Tabela 22. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych w latach 2022-2024.....	98
Tabela 23. Liczba osób doznających przemocy domowej, objętych w danym roku działaniami.....	99
Tabela 24. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2022-2024.....	99
Tabela 25. Odpłatność Gminy za pobyt w domu pomocy społecznej na przestrzeni lat 2022-2024.....	103
Tabela 26. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Rawicz w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2022-2024.....	106
Tabela 27. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Rawicz oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu rawickiego na przestrzeni lat 2022-2024.....	107
Tabela 28. Tabela 39. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2022-2024	110
Tabela 29. Liczba osób korzystających ze świadczenia niepieniężnego i pieniężnego przyznanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2022-2024.....	110

Tabela 30. Liczba gospodarstw domowych korzystających z dodatków mieszkaniowych oraz kwota świadczeń w latach 2022-2024.....	111
Tabela 31. Ramy finansowe Strategii (w zł)	139
Tabela 32. Harmonogram wdrażania Strategii.....	140
Tabela 33. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych.....	144

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Rawicz w latach 2022-2024	18
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Rawicz na przestrzeni lat 2022-2024.....	19
Wykres 3. Stopa bezrobocia w gminie Rawicz na przestrzeni lat 2022-2024 w porównaniu do województwa wielkopolskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w %).....	22
Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON oraz osoby fizyczne prowadzące działalność w gminie Rawicz w latach 2022-2024	22
Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na 1 000 mieszkańców w gminie Rawicz, powiecie rawickim, województwie wielkopolskim oraz Polsce w latach 2022-2024.....	23
Wykres 6. Budynki podłączone do kanalizacji w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych w gminie Rawicz, powiecie rawickim i województwie wielkopolskim w latach 2022-2023.....	25
Wykres 7. Budynki podłączone do wodociągu w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych w gminie Rawicz, powiecie rawickim i województwie wielkopolskim w latach 2022-2023.....	26
Wykres 8. Liczba uczniów w szkołach i przedszkolach prowadzonych przez gminę Rawicz w latach 2022-2024.....	27
Wykres 9. Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2024 roku uczniów z terenu gminy Rawicz, powiatu rawickiego, województwa wielkopolskiego i całej Polski (w %)	29
Wykres 10. Liczba czytelników biblioteki na terenie gminy Rawicz w latach 2022-2024.....	32

Wykres 11. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców w gminie Rawicz, powiecie rawickim i województwie wielkopolskim na przestrzeni lat 2022-2024.....	46
Wykres 12. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Rawicz w latach 2022-2024	48
Wykres 13. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2022-2024	48
Wykres 14. Powody udzielania świadczeń w 2024 roku (liczba rodzin).....	51
Wykres 15. Wiek respondentów (N=260).....	54
Wykres 16. Wykształcenie badanych (N=260).....	54
Wykres 17. Jakiego Pana/i zdaniem problemy społeczne najczęściej dotyczą mieszkańców Gminy? (N=260).....	56
Wykres 18. Jakimi trudnościami najczęściej napotykają osoby bezrobotne szukające pracy na terenie Gminy? (N=260)	58
Wykres 19. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy miał/a Pan/i trudności w zakresie zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, ze względu na niewystarczające środki finansowe? (N=260).....	59
Wykres 20. Jakimi grupami osób są Pana/i zdaniem najbardziej narażone na wykluczenie społeczne na terenie Gminy? (N=260).....	60
Wykres 21. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i Gminie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób z niepełnosprawnościami tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie? (N=260)	61
Wykres 22. Jakimi Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób starszych w Gminie? (N=260)	62
Wykres 23. Jakimi Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób z niepełnosprawnościami w Gminie? (N=260).....	63
Wykres 24. Jakimi problemami społecznymi Pana/i zdaniem najczęściej występują wśród rodzin zamieszkujących Gminę? (N=260)	65
Wykres 25. Jakimi są Pana/i zdaniem największe problemy społeczne wśród dzieci i młodzieży występujące na terenie Gminy? (N=260)	67
Wykres 26. Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy utrzymywały się u Pana/i takie stany jak (przynajmniej przez 2 tygodnie): (N=260)	69

Wykres 27. Proszę o ustosunkowanie się do poniższych stwierdzeń zaznaczając X w odpowiednim miejscu (N=260)	70
Wykres 28. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma negatywny wpływ na rozwój dziecka? (N=260).....	71
Wykres 29. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto nadużywa alkoholu, narkotyków lub w sposób zdecydowanie nadmierny podejmuje się pewnych czynności (np. zakupy, korzystanie z Internetu i/lub urządzeń elektronicznych, uprawianie sportu, praca, oglądanie treści pornograficznych itp.)? (N=260)	73
Wykres 30. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy domowej? (N=260)	74
Wykres 31. Czy spotkał/a się Pan/i z przypadkami cyberprzemocy w swoim otoczeniu (np. w rodzinie, wśród znajomych lub w pracy)? (N=260).....	75
Wykres 32. Czy spotkał/a się Pan/i z przypadkami cyberprzemocy w swoim otoczeniu (np. w rodzinie, wśród znajomych lub w pracy)? (N=260).....	75
Wykres 33. Czy Pana/i zdaniem istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy? (N=260)	76
Wykres 34. Czy Pana/i zdaniem, wymienione poniżej zjawiska stanowią znaczące problemy społeczne na terenie Gminy? (N=260)	78
Wykres 35. Poniżej wymieniono różne formy działań profilaktycznych. Które z nich według Pana/i przyniosą najlepsze efekty, jeśli chodzi o zapobieganie przemocy domowej i uzależnieniom? (N=260)	79
Wykres 36. Czy wie Pan/i gdzie można uzyskać pomoc w przypadku poniższych problemów? (N=260)	81
Wykres 37. Dane dotyczące pracy asystenta rodziny na przestrzeni lat 2022-2024	83
Wykres 38. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2022-2024	84
Wykres 39. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2022-2024	85
Wykres 40. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2022-2024 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej	85

Wykres 41. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2022-2024 oraz ich udział w ogóle korzystających	88
Wykres 42. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu alkoholizmu w latach 2022-2024 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej.....	94
Wykres 43. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu przemocy domowej w latach 2022-2024 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej.....	97
Wykres 44. Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2022-2024	98
Wykres 45. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Rawicz na przestrzeni lat 2022-2024.....	101
Wykres 46. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2022-2024.....	101
Wykres 47. Liczba świadczeń zasiłku pielęgnacyjnego dla osoby, która ukończyła 75 lat na przestrzeni lat 2022-2024	102
Wykres 48. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2022-2024 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej.....	104
Wykres 49. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2022-2024	105
Wykres 50. Mieszkańcy gminy Rawicz zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2022-2024.....	105
Wykres 51. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2021-2023 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej	109

Spis rysunków

Rysunek 1. Klasyfikacja podmiotów ekonomii społecznej.....	39
Rysunek 2. Obszary współpracy międzyinstytucjonalnej	40
Rysunek 3. Liczba uczestników badania ilościowego z podziałem na płeć.....	53